

Lofotodden
nasjonalparkstyre

Møteinnkalling

Utvalg:	Lofotodden nasjonalparkstyre
Møtested:	, Lofoten Rorbuhotell - The Tide, Sørvågen
Dato:	30.11.2022
Tidspunkt:	13:30

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Lunsj serveres ved ankomst.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 50/22	Godkjenning av innkalling og protokoll fra forrige møte		
ST 51/22	Referatsaker		
RS 22/22	Anmodning om ny vurdering og omgjøring av vedtak - Ruteløyve for fartøy - Reinefjorden		2021/5294
RS 23/22	Endelig godkjenning av besøksstrategien for Lofotodden nasjonalpark - Miljødirektoratet		2019/5883
ST 52/22	Delegerte saker		
ST 53/22	Søknad om tillatelse til innsamling av jordprøver til forskningsprosjekt - Basecamp Research - Lofotodden nasjonalpark		2022/7331
ST 54/22	Godkjenning av kommunikasjonsplan for Lofotodden nasjonalpark		2022/2896
ST 55/22	Oppstart av arbeid med forvaltningsplan for Lofotodden nasjonalpark		2022/7309
ST 56/22	Prosjektplan - Fredvang: Innfallsporten til Lofotodden nasjonalpark		2022/1564
ST 57/22	Prosjektplan - Stitilrettelegging og restaurering på Bunessanden - Lofotodden nasjonalpark		2020/5738
ST 58/22	Økonomirapport - drift av styret og tiltaksmidler - 2022		2021/7556
ST 59/22	Drift av Lofotodden nasjonalparkstyret og midler til forvaltningsplan - 2023		2022/7283
ST 60/22	Innmelding av behov for tiltaksmidler og bestilling av tjenester fra Statens Naturoppsyn - Lofotodden nasjonalpark - 2023		2022/7283
ST 61/22	Møteplan for Lofotodden nasjonalparkstyre - 2023		2022/7283
ST 62/22	Eventuelt		

ST 50/22 Godkjenning av innkalling og protokoll fra forrige møte
ST 51/22 Referatsaker

STATSFORVALTEREN I NORDLAND
Postboks 1405

8002 BODØ

Anmodning om ny vurdering og omgjøring av vedtak - Ruteløype for fartøy - Reinefjorden

Det vises til Nasjonalparkstyrets brev datert 28.01.22 samt 25.05.22 tilknyttet ovennevnte. Nasjonalparkstyret har i brevene påpekt flere forhold med vedtaket som etter deres mening gjør at vedtasket om å gi ryteløype må betraktes som ugyldig, og har bedt om at fylkeskommunen omgjør vedtaket og tar saken opp til en ny vurdering.

Nordland fylkeskommune er enig i nasjonalparkstyrets oppfatning av at yrkestransportloven § 7 feilaktig har vist til at samme lovs § 6 annet ledd skal gjelde tilsvarende, med den virkning at løype til personbefordring til sjøs på strekninger over 80 km ikke skulle behovsprøves. Lovhenvisingen er med virkning fra 17. juni 2022 rettet opp fra departementets side etter at Nordland fylkeskommune påpekte feilen, og unntaket for behovsprøving er fra dette tidspunktet ikke lenger gjeldende. På tidspunktet da det aktuelle ruteløypet ble gitt, gjaldt imidlertid unntaket. En såpass klar lovtekst kan forvaltningen ikke fortolke seg vekk fra, selv om den er resultat av en feil fra lovgivers side, og etter Nordland fylkeskommunes vurdering var vedtak om ruteløype korrekt i den forstand at det ikke var satt krav om behovsprøving. Det ville, slik fylkeskommunen ser det, ikke vært lovhjemmel for å kreve behovsprøving og det ville vært et brudd mot legalitetsprinsippet å sette krav om behovsprøving i strid med en klar lovtekst.

Nordland fylkeskommune er videre av den formening at vedtaket om å gi ruteløype ikke er beheftet med andre mangler som tilsier at det må anses som ugyldig.

Nordland fylkeskommune har vurdert det som hensiktsmessig å starte dialog med involverte parter, for å søke å finne løsninger og justeringer innenfor eksisterende ryteløype som alle kunne akseptere. Det har tilknyttet dette vært avholdt møter der rederi, berørte kommuner og nasjonalparkstyret har deltatt. Det er fylkeskommunens oppfatning at dette har gitt konstruktive resultater, der rederiet har vist vilje til justering.

Slik vi forstår nasjonalparkstyret, er man derfra bekymret for verneverdiene i Lofotodden nasjonalpark og at antall besøkende og totalbelastningen på nasjonalparkens områder skal bli for stort. Nordland fylkeskommune har forståelse for denne bekymring. Disse utfordringene er gjeldende for hele Lofotbassenget, og det er en reell bekymring for at den totale belastningen og konsekvensene av menneskelig aktivitet blir for stor. Etter fylkeskommunens syn må man se

Adresse: Postmottak Tlf.: 75650000
Fylkeshuset E-post: post@nfk.no
8048 Bodø

Fylkesrådsleders kontor
Fylkesadvokaten
Lars Brekke
Tlf: 75650117

Besøksadresse: Prinsens gate 100

helhetlig på denne problematikken. Bla av denne grunn vil fylkeskommunen delta og bidra i prosjektet «Lofoten De grønne øyene 2030», som er et helhetlig utviklingsprogram for regional grønn omstilling i Lofoten. Programmet er et samarbeid mellom Lofotrådet og næringslivsaktører i Lofoten, som har utarbeidet en tiårig vekststrategi og et veikart for hvordan Lofoten skal bli et lavutslippssamfunn. Visjonen er at framtidens Lofoten skal drives på fornybar energi og være et attraktivt sted å bo, med et bærekraftig og livskraftig næringsliv. Programmet baseres på samfunnsmessig medvirkning, innovasjon i næringslivet, og nasjonale og regionale støtteordninger. Tema og aktiviteter som planlegges omfatter blant annet å etablere nullutslipps transportsoner i, til og fra Lofoten, å etablere Lofoten som en nasjonal pilot som demonstrer bærekraftig, nullutslipps reisemål for framtida, blant annet gjennom å etablere besøksbidrag og god natur- og besøksforvaltning. Flere av områdene som inngår i dette «veikartet», berører Nordland fylkeskommunes arbeidsområder, som f.eks. transportløyvemyndighet. Det vil derfor legges opp til et tett samarbeide også på operativt nivå mellom de enkelte fagområdene i fylkeskommunen og prosjektet. Nordland fylkeskommune ser frem til å motta saklige innspill og ideer også fra Lofotodden nasjonalparkstyre både gjennom dette prosjektet og i framtidige enkeltsaker innen fylkeskommunens fagområder.

Med vennlig hilsen
Lars Brekke
advokat

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

Lofotodden nasjonalparkstyre
Postboks 1405
8002 BODØ
Att.Ole-Jakob Kvalshaug

Trondheim, 18.11.2022

Deres ref.:
2019/5883

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2021/13243

Saksbehandler:
Line-Kristin Larsen

Endelig godkjenning av besøksstrategien for Lofotodden nasjonalpark

Vi viser til brev mottatt 26.09 angående endelig godkjenning av besøksstrategi for Lofotodden nasjonalpark.

Dokumentet er godt skrevet. Det gir en kortfattet, men presis beskrivelse av naturverdier, situasjon rundt ferdsel og turisme samt planlagte tiltak for nasjonalparken. Alle høringsinnspill er besvart og tatt inn i dokumentet der forvaltningen finner det hensiktsmessig.

Miljødirektoratet godkjenner strategien.

Vi ønsker Lofotodden nasjonalparkstyre lykke til med gjennomføringen.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Knut Fossum
seksjonsleder

Line-Kristin Larsen
seniorrådgiver

ST 52/22 Delegerte saker

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lofotodden nasjonalparkstyre	53/22	30.11.2022

Søknad om tillatelse til innsamling av jordprøver til forskningsprosjekt - Basecamp Research - Lofotodden nasjonalpark

Forslag til vedtak

Lofotodden nasjonalparkstyre gir Basecamp Research tillatelse til å ta ut jordprøver til vitenskapelig undersøkelse i Lofotodden nasjonalpark.

Tillatelse gis med følgende vilkår:

- Det gis tillatelse til å hente ut inntil 30 jordprøver på maks 250 ml. Prøvetaking skal skje av toppjord, og det skal ikke graves dypere enn 10 cm.
- Tillatelsen gis for perioden 1. mai – 30. juni 2023.
- Ved graving i overflaten må tiltakshaver være oppmerksom på å unngå å skade kulturminner.
- Resultatet fra undersøkelsene skal gjøre offentlig tilgjengelig og sendes til Lofotodden nasjonalparkstyre, ved nasjonalparkforvalter innen 31.12.2023.
- Ved publisering skal det opplyses om at prøvetakingen har skjedd med dispensasjon fra Lofotodden nasjonalpark.
- Søker må selv skaffe seg nødvendige tillatelser fra grunneiere.
- Denne tillatelsen må medbringes i felt og fremvises ved kontroll.

Tillatelse gis med hjemmel i forskrift om vern av Lofotodden nasjonalpark og naturmangfoldloven § 48.

Bakgrunn

I e-post datert 26. oktober 2022 søker Basecamp Research om tillatelse til å ta ut jordprøver i Lofotodden nasjonalpark. Basecamp Research er et London-basert firma som driver med bioprospektering; det vil si at de søker etter genetiske og biokjemiske

ressurser som kan brukes videre i utvikling av f.eks. nye næringsmidler, medisiner eller materialer.

Basecamp Research ønsker å samle inn mellom 20-30 jordprøver fra Lofotodden nasjonalpark. Hver prøve er på om lag 250 ml og vil bli hentet fra toppjord (mindre enn 10 cm fra overflaten) i områder som er lett tilgjengelig (dvs. nært turstier). Prøvene blir samlet inn til fots, og plante- og dyreliv skal ikke påvirkes. Målsetningen er å samle inn prøver fra forskjellige habitater i det kystalpine landskapet. Det er ønskelig å gjennomføre prøvetaking i mai 2023.

Prøvene blir lagt i sterile og forseglet prøvebokser og merket for analyse. Prøvene skal analyseres for mineralsk sammensetning, og mikrobielle analyser blir gjort ved bruk av kjemiske tester og eDNA-sekvensering. Prøvene skal sammenlignes med andre prøver tatt andre plasser i Europa.

Grunnlaget for avgjørelsen

Hva er bioprospektering?

«Bioprospektering er det å utnytte gener og biokjemikalier fra naturen til beste for mennesker. Dette gjøres ved utforskning av biodiversiteten for å finne kommersielt verdifulle genetiske og biokjemiske ressurser, det vil si leting etter bioaktive molekyler i levende organismer på land eller i havet.» (snl.no)»

Forvaltningen av genetiske ressurser reguleres blant annet av bioteknologiloven, konvensjonen om biologisk mangfold og Nagoyaprotokollen. Naturmangfoldloven § 58 sier at det kan innføres en forskrift der man krever tillatelse fra departementet dersom man skal ta ut biologisk materiale fra naturen med formål om å utnytte det genetiske materiale. En slik forskrift er pr dags dato ikke vedtatt, og man trenger derfor ikke en slik tillatelse.

Lignende søknad har vært behandlet av nasjonalparkstyret for Folgefonna og Seiland. På spørsmål om hvordan verneområdestyret skal behandle søknader om bioprospektering, svarer Miljødirektoratet at nasjonalparkstyret bare skal ta stilling til om søknaden krever tillatelse fra verneforskriften, og om det i tilfelle skal gis tillatelse basert på virkningen for verneverdiene og verneformålet. Søknaden skal med andre ord behandles etter det vanlige regelverket i nasjonalparken. (Kilde: Mail fra Miljødirektoratet til Folgefonna nasjonalparkstyre 23.06.21).

Søknaden blir derfor vurdert etter forskrift om vern av Lofotodden nasjonalpark og naturmangfoldloven.

Forskrift om vern av Lofotodden nasjonalpark: Områder i nasjonalparken er vernet mot inngrep av enhver art, inkludert graving, bryting og fjerning av stein og blokker, mineraler eller fossiler. Likeledes er vegetasjon vernet mot all skade og ødelegging, og dyrelivet fredet mot skade og unødige forstyrrelser. Det er ikke åpnet for å gi tillatelse til innsamling av jordprøver i verneforskriften, og tiltaket må derfor vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften § 11 jf. Naturmangfoldloven § 48.

Naturmangfoldloven § 48: sier at nasjonalparkstyret kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtaket sitt formål og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige

samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Sistnevnte er ikke aktuell for denne saken. Adgangen til å gi dispensasjon er ment å være snever, og verneforskriften skal ikke uthules gjennom en omfattende bruk av dispensasjoner. Alle søknader må vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12

Vurdering

Det søkes om å ta ut 20 – 30 biologiske prøver fra uspesifiserte punkt spredt over Lofotodden nasjonalpark. Det er ikke begrunnet hvorfor prøvetakingen må skje innenfor verneområdet. Prosjektet kunne trolig vært gjennomført utenfor nasjonalparken med samme resultat.

Dette er første gang det søkes om bioprospektering i Lofotodden, og vi kjenner bare til noen få tilsvarende søknader i andre verneområder. I alle kjente tilfeller er det snakk om små prøver som hentes ut, og ut fra regelverket til verneområdene blir dette derfor vurdert som små tiltak. Denne type tiltak bør nok heller reguleres gjennom overordna lovverk om eierskap til genetisk materiale.

Forvalter vurderer det ikke som sannsynlig at en tillatelse til å ta prøver vil føre til et ønske om å gjøre større inngrep i nasjonalparken. Dersom Basecamp Research finner verdifulle ressurser, vil en videreutvikling av disse som regel foregå i et laboratorium.

Konklusjon

Forvalter vurderer prøvetakingen til å være et så lite tiltak at det ikke kan sies å stride mot verneformålet eller påvirke verneverdiene nevneverdig. Det skal fjernes totalt 7,5 liter med jord, vegetasjon og vann fra et stort område. Det skal bare graves i jordoverflaten, og forskerne skal bevege seg til fots.

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Vedlegg:

- 1 Lofotodden National Park Information Booklet (English).pdf

Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt:

BASECAMP RESEARCH

Lofotodden National Park

October 2022

OVERVIEW

We are a team of scientists from Basecamp Research (BCR), a biotechnology company based in London, UK. **Our aim as a company is to discover new microorganisms from biodiverse environments around the world** and then use these to build sustainable & environmentally friendly industrial solutions.

We are writing to ask for your permission to visit your National Park to **analyse the undiscovered microorganisms** hidden within the biodiversity of the National Park for commercial purposes.

We will conduct all **sampling non-invasively and on foot** (only removing small environmental samples). We will ensure that we **leave no trace** of our visit. We will work with the owners and managers to ensure we do not interfere with the National Park or interrupt the day to day operations of the National Park in any way.

This booklet is aimed at providing more detailed information on our sampling, analysis, and wider aims to ensure that we obtain informed consent from the National Park management and landowners, prior to our study taking place, and also to cover any potential commercial applications.

STUDY INFORMATION

Sample collection

We would like to collect between **20 and 30 soil samples** from areas in the Lofotodden National Park that are **freely accessible to the public** (e.g. near to footpaths). These **samples will be small (~250ml each)** and will be from the **topsoil** (up to ~10cm depth). Samples will immediately be placed into a sterile, sealed plastic container and labelled for analysis.

We will collect the samples on foot and will take care to ensure **no impact on the** surrounding **flora and fauna** or the wider operations of the Lofotodden National Park

Environmental samples which we would like to collect include samples of soil (topsoil), sediments, swamps, microbial mats, ecto- and endo-symbiotic microbial communities, endophytes, microscopic fungi, animal and insect excreta; air and water.

Sampling locations

Our aim is to sample soil from as many different habitats as possible in the Lofotodden National Park. We are particularly interested in magnificent the coastal alpine areas. We make sure that **our sample collection does not do any damage to the surrounding plant and/or animal life**. If there are any habitats that you would be particularly interested to know more about, please let us know as we will share data from our samples!

Timing

We would like to collect these samples in May 2023. However, our preference is to collect these samples when you and your colleagues believe would be most appropriate, so please let us know what weeks you would recommend. We estimate that collecting these samples will take approximately one week.

Sample analysis

The mineral and microbial composition of these samples will be analysed using chemical tests and metagenomic DNA sequencing. By understanding these microbial genetic resources at the molecular level we aim to identify new sustainable solutions for multiple industries. These compositions will be compared between samples and to those collected elsewhere in around the world.

FURTHER INFORMATION

Why do we study microbes?

BCR focuses on **microbial species** due to ecological and biological factors such as their fast **rates of evolution and metabolic diversity**.

Fast evolution rates mean that you could collect two samples from the same location within a short time frame (weeks to months apart) and you could find completely different microbial communities present. This provides infinite opportunities for discovering novel proteins from biodiversity.

Metabolic diversity means that microbes can metabolise (get their energy from or eat) a vast array of substances. These novel biochemistries help the bioeconomy to improve current products and invent new ones.

Some estimates believe that less than 0.001% of microbes are currently known to science globally ([see paper here](#)).¹ Our aim as a company is to then use biotechnology to understand these novel microorganisms and use them to **develop clean, sustainable & environmentally friendly solutions** for a range potential commercial applications.

1 Indiana University. (2016, May 2). Earth may be home to one trillion species: Largest-ever analysis of microbial data reveals an ecological law concluding 99.999 percent of species remain undiscovered.

The wider aims of this study

We are aiming to develop and commercialise products designed from DNA sequences from these microbes. By using our understanding of the natural world to explore new sustainability and biotechnology opportunities and **build a cleaner, greener future for everyone**.

Protecting and understanding biodiversity is core to everything we do at Basecamp Research - almost all aspects of society rely on our natural world. We'd love to talk to you about this!

In the longer term, we are aiming to **map the relationship** between environmental health and environmental microbial biodiversity across the world. This will allow us to truly understand biodiversity at the molecular and genetic level.

Do we enjoy collaborations?

Yes absolutely! We find that these studies work best with input from those who know the local ecosystem the best. We are **particularly keen to partner** with those who wish to increase their understanding of the natural world for information and conservation purposes. By **working together** on these surveys we can ensure that you get the clearest picture of the microbial biodiversity of your priority habitats.

Please let us know if there is anything which you are particularly interested in understanding more about, we would love to research this together with you.

THE BCR BIODIVERSITY TEAM

Leif Christofferson
Biodiversity Partnerships
Lead

Nadine Greenhalgh
Biodiversity Partnerships
Manager

Bupe Mwambingu
Biodiversity Partnerships Manager

Ian Gardiner
Biodiversity Partnerships Manager

Marlon Clark
Field Research Scientist

Phoebe Oldach
Field Team Lead

Emma Bolton
Field Research Scientist

The story behind Basecamp Research

Our team has worked on multiple sustainability projects together. In 2019, we pioneered the study of microbial communities in remote regions (see the paper [here](#)) - we were fascinated by the impact that these invisible life forms had on both our day to day lives and the long-term health of our environment.

This fascination led to us founding Basecamp Research, a small environmental research company with a mission to map and analyse the microbial world all around us. In doing so, we hope to develop clean, environmentally friendly solutions for a more sustainable future.

At the center of all our work is our belief that one of the best ways of motivating the protection of our natural world is to demonstrate its value to society. We love to partner with all those working on conserving our natural world!

www.basecamp-research.com

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lofotodden nasjonalparkstyre	54/22	30.11.2022

Godkjenning av kommunikasjonsplan for Lofotodden nasjonalpark

Forslag til vedtak

Nasjonalparkstyret godkjenner kommunikasjonsplanen med de endringer som er foreslått av nasjonalparkforvalter.

Bakgrunn

På oppdrag fra Lofotodden nasjonalparkstyre og besøkssenteret for Lofotodden nasjonalpark, har Signert Lofoten AS utarbeidet en kommunikasjonsplan for nasjonalparken.

Kommunikasjonsplanene er utarbeidet i dialog med daglig leder for besøkssenteret og nasjonalparkforvalter.

Grunnlaget for avgjørelsen

En plan for kommunikasjon er en viktig del av besøksstrategien, og har som mål å nå ut med strategiens målsettinger og strategiske valg.

Kommunikasjonen kan løfte fram og tilgjengeliggjøre noen områder med sine kvaliteter og opplevelser, samtidig som den tar oppmerksomhet bort fra sårbare områder. Dette er en formidling i tråd med merkevarestrategiens budskap «Velkommen inn».

Kommunikasjonsplanen skal bidra til å nå målsettingen om økt lokal verdiskaping og økt bruk, men samtidig bidra til å sikre verneverdiene.

Vurdering

Etter forvalters vurdering er kommunikasjonsplanen et godt grunnlagsdokument for det videre arbeidet med besøksforvaltning i Lofotodden. Planen gir først og fremst en god innføring i prinsippene bak en vellykket kommunikasjon med publikum.

Planen tar videre for seg hvem som er målgruppe, hvordan man skal nå dem, og hva budskapet skal være. God planlegging og samarbeid med besøkssenteret er avgjørende for at man fremstår som en helhetlig aktør i informasjonsarbeidet.

Kommunikasjonsplanen understreker viktigheten av å ha sesongmessige faste stolper for å bygge opp en fast følgerskare på sosiale medier. Her har vi mye å spille på når det gjelder kunnskapsformidling om natur, naturvern og kulturhistorie.

Flere av grepene som er skissert i kommunikasjonsplanen vil kreve dedikasjon og kunnskap. Ifølge forfatter må en ikke tenke på kommunikasjonsarbeid som noe «attåt», men som en av grunnpilarene i arbeidet videre. Det er utarbeidet en tiltaksplan for videre kommunikasjonsarbeid. Tiltaksplanen er etter forvalters vurdering i overkant ambisiøs, når man ser på ressurs- og personalsituasjonen til nasjonalparkstyret. Kommunikasjon og informasjonsarbeid vil derfor ikke kunne prioriteres like høyt som det legges opp til i tiltaksplanen.

Nasjonalparkstyret og besøkssenteret må først og fremst lage en felles plan for hvordan vi skal samarbeide om informasjonsarbeidet. Her må ferdigstilling av hjemmeside og naturformidling gjennom besøkssenteret prioriteres. Faste stolper med kunnskapsformidling på Instagram og Facebook er også noe man bør se nærmere på. Videre jobber nasjonalparkstyret med informasjonsformidling på innfallsportene. Kartbrosjyrer er satt på vent, med bakgrunn at forvalter ikke har tid til å starte opp med dette arbeidet på nåværende tidspunkt.

Konklusjon

Forslag til vedtak er at nasjonalparkstyret godkjenner kommunikasjonsplanen for Lofotodden nasjonalpark, men uten foreslåtte tiltaksplan. Begrunnelse er at tiltaksplanen er for omfattende for at man skal klare å gjennomføre tiltakene. Det legges i stedet opp til at nasjonalparkforvalter og daglig leder i besøkssenteret sammen utarbeider en enkel plan for samarbeid og gjennomføring av informasjonsarbeid i 2023.

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Vedlegg:

- 1 Kommunikasjonsplan ferdig

Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt:

**Besøkssenter
Lofotodden nasjonalpark**

**Lofotodden
nasjonalparkstyre**

Kommunikasjonsplan for Lofotodden nasjonalpark

Foto: Ole-Jakob Kvalshaug

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
1. Bakgrunn	3
2. Mål	4
3. Målgrupper	5
4. Budskap	6
5 Trender og prinsipper i sosiale medier	7
5.1 Facebook	7
5.1.2 Hvem er vi?	8
5.1.3 Språk og tid	8
5.1.4 Innhold og substans versus algoritmer	9
5.2. Instagram og Tiktok	10
5.3 LinkedIn og Twitter	11
5.4. Youtube og WhatsApp	12
6 Konklusjon: Hvilke sosiale medier bør en satse på	12
7 Planlegging og drifting av digitale kanaler	13
7.1 Faste stolper som verktøy	14
7.2 Eksempler på faste stolper	15
7.3 Ansvarsfordeling mellom Nasjonalparken og Besøkssenteret	16
8 Nettsider og nyhetsbrev	20
9 Universell utforming	21
10 Kartbrosjyrer	22
11 Innsalg til medier	24
12 Innfallsport	25
13 Konklusjon	27

1. Bakgrunn

Nasjonalparkene skal legge bedre til rette for besøkende, samt bidra til verdiskaping. På oppdrag fra Regjeringen startet Miljødirektoratet i 2013 arbeidet med å lage en merke- og kommunikasjonsstrategi for Norgesnasjonalparker, besøkssenter, nasjonalparklandsbyer og nasjonalparkkommuner.

Dette arbeidet har resultert i «Merkevarestrategi for Norges nasjonalparker», som ble lansert av Klima- og miljødepartementet i april 2015.¹

Denne kommunikasjonsplanen vil videreføre og konkretisere de mål og strategier som ligger inne i besøksstrategien. Kommunikasjonsplanen tar mål av seg til også å løfte fram merkevaren for Norges nasjonalparker og føringene i «Merkestrategi Norges nasjonalparker».² Den er utarbeidet av Signert Lofoten på oppdrag fra Lofotodden nasjonalparkstyre og Besøkssenter Lofotodden nasjonalpark.

¹ https://designmanual.norgesnasjonalparker.no/uploads/documents/Sluttrapport-pilotprosjekt_merkevaren-Norges-nasjonalparker.pdf

² <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/vernet-natur/myndigheter/besoksforvaltning-i-norske-verneomrader/ta-i-bruk-merkevaren-norges-nasjonalparker/>

Dette dokumentet er Lofotodden nasjonalparksstyrets plan for kommunikasjon gjennom Lofotodden nasjonalpark og besøkssenter.

2. Mål

Kommunikasjonsplanen skal følge opp mål og strategier i besøksstrategien for Lofotodden nasjonalpark. Den konkluderer med at det er behov for besøksrettet informasjon i form av nettside, informasjon på innfallsporter og brosjyrer. Derfor vil planen hovedsakelig ta utgangspunkt i disse stolpene, samt gå inn på bruken av sosiale medier rettet mot de ulike publikumsgruppene.

Innfallsporter er i denne sammenhengen definert på følgende måte:

- 1. Utkikkspunkt (tydelig opplevelses- og utkikkspunkt, sted å søke informasjon, et område som tåler økt besøk, kommunikasjonspunkt med hensyn til adkomst og parkering bil og buss, tilgjengelig sanitæranlegg, mulig lokalitet for universelt utformet tilrettelegging).*
- 2. Informasjonspunkt (enklere enn utkikkspunkt, uten sanitæranlegg etc.)*
- 3. Startpunkt (samme nivå som informasjonspunkt, men også et sted hvor en kan starte turen).*

Hensikten med kommunikasjonsplanen er å sikre at overordnede, strategiske mål i besøksstrategien nås, og er i tråd med Nasjonalparkenes «Velkommen inn»- strategi. ³

³ <https://designmanual.norgesnasjonalparker.no/om-profilen/foto>

3. Målgrupper

Lofotodden nasjonalpark og besøkssenter står i en særstilling i Norge. Besøksstrategien trekker frem et par faktorer i kapittel 2.4⁴, som skiller besøkende i nasjonalparken fra besøkende i andre nasjonalparker:

- 78 % av de besøkende er utlendinger
- 81 % er førstegangsbesøkende
- 68 nasjonaliteter, med hovedvekt på tyskere, franskmenn og svensker
- Relativt ung gjennomsnittsalder: 36,9 år (sammenlignet 44-48 år i andre parker)
- Gruppene er relativt lite turvante

Kommunikasjonsplanen til Lofotodden nasjonalpark og besøkssenter må derfor sees i lys av disse særtrekkene: Et internasjonalt, ungt segment med lite turerfaring – hvor dette i økende grad har fått store konsekvenser gjennom ulykker og et økende antall redningsaksjoner i og rundt nasjonalparken.

I brukerundersøkelsen fremgikk det også at en lav prosentandel kjente til at Lofotodden var vernet som nasjonalpark. Kjennskapet til verneregler var dermed også lav, og kommunikasjonsplanen vil derfor også rette seg inn mot tiltak som vil tydeliggjøre verneregler og sporløs ferdsel.

En NHO-rapport fra 2019 før unntaksårene med pandemi, viste at turister årlig legger igjen 1,4 milliarder kroner i turisme i Lofoten og Vesterålen.⁵

Baksiden av medaljen er imidlertid økt trykk på naturen. I besøksstrategien trekkes særlig turområdene mot Ryten, Kvalvika og Buinessanden frem som områder som både har slitasje på vegetasjon og fuglearter som kan skremmes under hekking av ferdsel og hunder som slippes løs i båndtvangperioder.

I besøksstrategien kapittel 2.5.2.1. etterlyser reiselivsbedrifter i omkringliggende kommuner bedre informasjon om nasjonalparker på nettsider, sosiale medier og gjennom brosjyrer.

⁴ https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_lofotodden/Besoksstrategi-og-forvaltningsplan/Besoksstrategi-Lofotodden-NP-Horingsdokument-04.03.22.pdf

⁵ <https://www.nhoreiseliv.no/contentassets/e65ed0259b4e4756bc689021aa74cf5e/rapport-ringvirkingsanalyse-av-reiselivsbransjen-i-lofoten-og-vesteralen.pdf>

Det vil derfor være naturlig at Lofotodden nasjonalpark i større grad enn andre nasjonalparker i Norge, sikter seg inn mot utenlandske så vel som norske og lokale brukere av naturen. Målgruppene som skal nås av nasjonalparken og besøkscenteret kan likevel oppsummeres slik:

1. Turgåere – utlendinger og nordmenn
 - a. Teltturister på særlige utsatte områder
 - b. Turgåere i risikable fjellpartier
 - c. Turgåere uten kjennskap til verneregler
2. Reiselivsaktører og bedrifter i omkringliggende kommuner
3. Øvrig lokalbefolkning

4. Budskap

Klassisk kommunikasjonslære legger vekt på tre viktige aspekter: Etos, logos og patos. Kort sagt handler det om at en vellykket kommunikasjon skal ha en troverdig avsender (etos), et fornuftig budskap (logos), og treffe publikum (patos).

I dette tilfellet er avsender Lofotodden nasjonalpark og Lofotodden besøkscenter.

Gjennom de siste årene har nasjonalparker fått økt status og posisjon i samfunnet. Studier fra Finland har vist at for hver euro man investerer i nasjonalparker, får man 10 euro igjen.⁶

Det avhenger imidlertid av at måten man formidler hva nasjonalparkene er, inneholder og kan tilby, er målrettet. Denne kommunikasjonsplanen tar utgangspunkt i «vis, ikke fortell»-prinsippet – rett og slett for å lykkes med å treffe mottakeren. Kort sagt nytter det ikke å ha et veldig bra budskap om hvor viktig Lofotodden nasjonalpark er for å bevare historie, natur og økosystemer, om det ikke treffer mottakeren. Identifikasjon og mennesker vil derfor være et nøkkelp prinsipp i formidlingen, men på ulike måter - avhengig av plattform.

⁶ <https://www.bioeconomy.fi/the-finnish-national-parks-have-a-high-return-on-investment-the-visitor-volumes-are-going-up/>

Dette er også i tråd med Nasjonalparkenes «velkommen inn»-strategi⁷, hvor foto står sterkt. Her er det en klar anbefaling om at fotografier som skal brukes, skal vise naturlige portaler i landskapet, som bokstavelig talt ønsker velkommen inn, og med mennesker i fokus.

Videre vil deler av denne kommunikasjonsplanen kanskje bryte med det man ser av sammenlignbare aktører i sosiale medier. Svært mange forteller – i stedet for å nettopp vise. I neste kapittel går vi nærmere inn på noen generelle kjøreregler og trender for sosiale medier med konkrete eksempler, for deretter å spisse det inn på hvordan Nasjonalparken og besøkscenteret kan nå de ulike målgruppene opp mot de overordnede målene i besøksstrategien.

5 Trender og prinsipper i sosiale medier

Sosiale medier er ferskvare, og det som var verdt å satse på for et år siden, er kanskje utdatert om et år. For å vite hvordan strategien og informasjonsflyten kan nåes ved hjelp av sosiale medier, bør en derfor først se på hvilke trender som dominerer nå, og hvordan dette kan sees opp mot brukerne av Lofotodden nasjonalpark og besøkscenter.

Den videre analysen baserer seg på oppdaterte talt fra IPSOS' SoMe-tracker for Norge, samt sammenlignbare aktører fra utlandet.

5.1 Facebook

Facebook er et sosialt medium som brukes av så å si alle, og særlig kjernepublikummet i Lofotodden nasjonalpark med tidligere nevnt snittalder på 36,9 år.⁸

Mange brukere også i denne aldersgruppen er imidlertid i ferd med å flytte seg over til andre plattformer som Instagram og TikTok, hvor mer personlige profilerer dominerer.

⁷ <https://designmanual.norgesnasjonalparker.no/om-profilen/foto>

⁸ <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/publication/documents/2022-04/Ipsos%20SoMe-tracker%20Q1%202022.pdf>

Dette skyldes en rekke faktorer, men blant annet at Facebook har blitt en plattform for kjedelige, innholdsløse poster hvor næringslivsaktører og organisasjoner *forteller* «dette er oss, derfor bør du komme hit.»

Slikt rømmer brukerne fra. Derfor bør en sikte på å ha et overordnet mantra som en kan ha i bakhodet ved publiseringer. Med det menes at Lofotodden nasjonalpark har en personlighet, en egenart, som gir følgerne en følelse av å *kjenne* identiteten.

Overordnet mantra kan være: «**Urørt naturglede**»

Et bonusmantra kan være: «**Du skal alltid kunne lære noe.**»

5.1.2 Hvem er vi?

På Facebook er Nasjonalparken og besøkscenteret beitende lam, ildsjeler i fjæra, krykkjemor Kari (som brukerne gjerne kan døpe), fiskeren Fred-Gunnar og Sophia Guterrez fra Spania.

Kort sagt: De som bor, og de som bruker – ikke en statlig finansiert aktør som vifter med restriksjoner og formaninger.

Formaningene kan gjerne være integrert, men ikke direkte. Dette koker ned til identifikasjon. Vi kan være med Sophia Guterrez som kanskje skal sette opp et telt for første gang i sitt liv, og som får et smil på veien nede i Kvalvika – før det glir over i bilder av at her – akkurat her – har en funnet tegn på bosettinger helt fra middelalderen.

På den måten skaper man en opplevelse som formidler det samme, men nettopp gjennom det overordnede mantraet: Her finner du glede i urørt natur, og videre i bonusmantraet; her lærer du om bosettingene fra middelalderen.

5.1.3 Språk og tid

En god kjøreregul er å unngå passivformer. Derfor bør en ikke skrive «det utarbeides nå en plan for forvaltning av særlig truet fugleliv», men derimot: «Her blir det godt å være steinskvett i hekketida! Sjekk hvordan fuglemor og fuglefar skal få ro til den viktige hekkingen.»

Innleggene skal være tidløse, og en bør unngå formuleringer som «før helga», «på torsdag», fordi innlegg på Facebook kan ha lang levetid.

5.1.4 Innhold og substans versus algoritmer

Mange har hørt om algoritmene som styrer innleggene man ser som bruker på Facebook. Det er ikke noe en trenger å bruke altfor mye energi på, men noen få kjøreregler er likevel viktige.

- 1) Facebook liker innhold som holder brukerne på Facebook. Derfor blir en lenkepost til f.eks. Nasjonalparkens nettside nedprioritert, fremfor en video som ligger ren på Facebook med en kort tekst som lokker inn.
- 2) I praksis har en ett sekund til å fange oppmerksomheten. Derfor må en komme lynkjapt til saken.
- 3) Som i alle sosiale sammenhenger, blir en best likt om en ikke snakker for mye om seg selv, men gir noe til mottakeren – denne gaven kan komme i form av ny kunnskap gjennom funfacts, en opplevelse, noe å snakke om til lunsj, eller et tema å diskutere.
- 4) Følelser og meninger trigger engasjement, noe som igjen trigger algoritmene til Facebook. Derfor bør en skape en følelse eller et engasjement.

En bør ha et bevisst forhold til forskjellen på strategiske poster, og innholdsposter rettet mot brukerne. Dersom klima- og miljøministeren kommer på besøk, kan en tenke rene «taggesalater» av mer strategisk art, som @klimaogmiljodep, @nasjonalpark, #velkommen inn, for å synliggjøre arbeidet overfor de som faktisk finansierer det hele.

Også i de mer strategiske postene, bør situasjonene være gode og formidles gjennom foto og video.

Eksempel: Klima- og miljøminister Espen Barth-Eide kommer til besøkssenteret for å lære om det viktige arbeidet.

Ikke: Ta et bilde av Espen Barth-Eide og skriv: «Her er klima- og miljøministeren på besøk for å lære om bla bla bla.»

Derimot: Skap situasjoner der det kanskje ikke er noen fra før. Skal han lære mer om truede fuglearter? Tenk publisering og medieinnsalg fra arrangementet planlegges. Ta ham med til den veggen utenfor bakeriet på Å, og la ham «klippe fjæra» når *krykkjereiret live* åpnes. Ved å skape bildevennlige situasjoner, får en bonuseffekt gjennom at det både blir mer attraktivt

for tradisjonelle medier å dekke arrangementet, samt at det blir lettere å lage innhold til egne kanaler på sosiale medier.

Dette bringer oss videre til krysspublisering på tvers av ulike plattformer. For en vellykket publiseringsstrategi, avhenger også av at en har et bevisst forhold til hvordan en formulerer seg og skaper innhold til ulike sosiale medier.

5.2. Instagram og Tiktok

Instagram er for tiden under endring. Fortløpende rulles ut nye versjoner av layouten i ulike geografiske områder i Norge. Den viktigste endringen på vanlige innlegg, er at det blir plass til mindre tekst på bildet. Det gjør at bildene i større grad enn tidligere må tale for seg selv. I motsetning til Facebook, er også formatet kvadratisk, noe som gjør at bilder og videoer må kunne klippes til i dette formatet.

Instagram tar opp konkurransen med Tiktok, som baserer seg på korte videosnutter med tekst og/eller tale. Derfor har de også – som Facebook - lansert såkalte Reels, som tilbyr noe av det samme.

Også her er algoritmene styrende. Brukere som ser lenge på andre kontoer som viser f eks natur, vil få opp mer av samme type innhold.

En bør velge med omhu hvilke plattformer en skal basere seg på, og det vil også avhenge av hvem som produserer innholdet. Hvis en skal etablere seg på Tiktok, vil en få en «boost» med førstegangsinnlegget som vil sees av mange. Her bør en velge profilering med omhu, for kulturen på Tiktok er annerledes og mye mer delt opp i litt særere subkulturer med folk som går viralt av helt andre grunner enn de oppriktig ønsker, for eksempel hvis noe er ufrivillig komisk.

Derfor vil vi ikke anbefale å prøve å etablere seg på Tiktok med det aller første, i alle fall ikke uten en innholdsprodusent som jevnlig publiserer og skjønner potensielle fallgruver innenfor disse rammene. Instagram og Facebook har en noe bredere brukerplattform.

TikTok er også fortsatt dominert av brukere i aldersgruppen 18-29 år, ifølge IPSOS SomeTracker for første kvartal 2022.⁹

5.3 LinkedIn og Twitter

LinkedIn er også i endring, og brukes nå i større grad til publisering av innhold enn som det lenge har vært, som rene CV-er og nettverksbygging for enkeltpersoner. LinkedIn øker nå blant aldersgruppen 60+, og i aldersgruppen 30-39 år. På litt lengre sikt er LinkedIn interessant å følge med på som en aktuell plattform for Lofotodden nasjonalpark og besøkscenter. En kan tenke seg at det vil kunne være lurt å følge med på nettopp LinkedIn fremover, men det er ikke noe som haster. Først bør en bygge opp de plattformene med flest daglige brukere for å kunne nå flest mulig iht kost/nytte.

Twitter er egnet for kortfattet formidling og interaksjon. Twitter er for forskere, politikere og sivilsamfunn – for å si det enkelt. Suksesskriteriene er aktualitet, substans, interaksjon og personlig touch. Det er også mer åpent for uformell kontakt mellom fremmede enn Facebook. Ifølge den siste målingen fra IPSOS, har 1,2 millioner konto på Twitter, for det meste menn mellom 40-59 år. Noen få har veldig mange følgere, men det finnes ulike nisjer og segmenter som ikke nødvendigvis har kontakt med hverandre, men som kan nå mange innenfor sin nisje.

Fordelen med å være på Twitter, er at man kan påvirke dagsorden, knytte nettverk og få innspill. Siden mange journalister bruker Twitter aktivt, kan det være fint for å synliggjøre seg.

Ulempene med Twitter, er at det kan være et tidssluk, distraksjon, og evt plattform for kritikk pga flere «viktigperer» her.

Hvis man bestemmer seg for å etablere en Twitter-konto, er det viktig å også her tenke gjennom hvilken identitet en har. Men dersom en skal tenke i de samme baner som med LinkedIn, kan en med fordel vente litt her også og legge inn trøkket på Facebook og

⁹ <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/publication/documents/2022-04/Ipsos%20SoMe-tracker%20Q1%202022.pdf>

Instagram. Med et par små unntak - fordi det er noen vesentlige forskjeller på nordmenn og utlendinger i hvilke sosiale medier som dominerer.

5.4. Youtube og WhatsApp

Hvis vi går utenfor egne landegrenser og ser på internasjonal statistikk, er både Youtube og WhatsApp større enn Instagram – på henholdsvis andre- og tredje plass bak Facebook.¹⁰

En trenger ikke analysere mer enn at det er hensiktsmessig å koble opp Facebook-siden til både nasjonalparken og besøkssenteret til WhatsApp, som er et enkelt grep i tillegg til å være tilgjengelig på Messenger. Disse er i samme format og trenger ikke ytterligere dill for å tilgjengeliggjøres.

Et annet kost/nytte-effektivt grep, er å legge ut videoer fra Facebook på en egen YouTube-kanal. Siden besøkssenteret allerede har investert ressurser i egne VR-videoer, kan disse legges ut på YouTube sin egen VR-kanal. Merk at det er nye krav til universell utforming på videoer, som vi kommer tilbake til i senere kapittel.

6 Konklusjon: Hvilke sosiale medier bør en satse på

Dersom en legger disse trendene sammen, og samtidig tenker på hva som er praktisk mulig å få til uten et arsenal av kommunikasjonsrådgivere i fast stilling, er konklusjonen egentlig ganske enkel: Både Lofotodden nasjonalpark og besøkssenter bør bli langt mer synlige på Facebook, Instagram og Youtube, og for å lykkes med det, trengs det en viss regelmessighet og overordnet plan. Skillet mellom henholdsvis nasjonalparken og besøkssenteret, samt ulike ansvarsområder, kommer en nærmere inn på i neste kapittel og tiltaksplanen til slutt.

Ettersom en stor andel besøkende er utlendinger, vil en også måtte ta stilling til språk, og kan spørre seg hvorvidt det vil være hensiktsmessig å ha en egen engelsk konto. Som nevnt er to ting styrende for velfungerende kontoer på sosiale medier: Algoritmer og levende innhold. Ved å ha to kontoer kan de fort slå hverandre i hjel. Sosiale medier belønner de

¹⁰ <https://www.smartinsights.com/social-media-marketing/social-media-strategy/new-global-social-media-research/>

som er i ferd med å vokse, og da er det bedre å heller legge alle ressursene i én konto – men med innhold som «snakker for seg selv.»

Dessuten: Det utenlandske publikummet har overordnet en mer kortvarig interesse for målrettet informasjon der og da, og er dermed mer fluktuerende. Facebook, for eksempel, tilbyr dessuten automatisk oversettelse av innhold til brukerens originalspråk. Norske brukere har en annen interesse av å følge kontoene over tid. Dersom en skal tenke kost/nytte, vil en kort sagt være bedre tjent med å legge ressursene i gode bilder/videoer som har spredningspotensiale uavhengig av språk – for eksempel severdige reels (korte videoer) av vakker natur på Instagram og Facebook, og hvor det i henholdsvis bioen på Instagram og Facebook er en klar og tydelig lenke til hjemmesidene som inneholder praktisk informasjon som turistene søker.

7 Planlegging og drifting av digitale kanaler

En god kommunikasjonsplan vil ikke kunne si i detalj hva en skal publisere på Facebook i oktober. Noen sesongbaserte «stolper» bør likevel være lurt å tenke på, og ikke minst en slags ukeplan. På den måten blir en også mer bevisst hva en skal lage til de ulike plattformene, i tillegg til at det forplikter. Mange har god erfaring med planleggingsverktøyet Trello, som er en nettbasert ukeplan-løsning. En kan sammenligne det med en overordnet sky hvor flere brukere kan logge seg inn og opprette oversiktlige «kort» med f.eks «nettside besøkssenter», «nettside nasjonalpark», «Facebook besøkssenter», samt med hvem sitt ansvar det er og huke av når det er gjort. Mye kan røktes innen vanlig arbeidstid for særlig interesserte ansatte som eventuelt har et talent for sosiale medier i det daglige.

Det trenger ikke koste mye tid eller krefter, men pga tidligere nevnte algoritmer bør en holde sosiale medier varme. Besøkssenteret og nasjonalparken bør helst ha et par ukentlige innlegg på FB og Instagram, og med ulik versjonering. Med det menes at budskapet kan være det samme: «Her er vernereglene for nasjonalparken» - men en bør sette sitt eget preg på det.

7.1 Faste stolper som verktøy

Hvert tilfelle og hvert case må vurderes hver for seg. Likevel er det noen faste stolper en kan bestemme seg for, som gir forutsigbarhet for de som skal lage innholdet til sosiale medier, og for å bygge opp en fast følgerskare.

Igjen må en tenke på at en skal gi noe til følgerne. En kan for eksempel gi kunnskap og tilhørighet til naturen ved å lansere ukas art – det kan være fugleart, fiskeart, planktonart, tangsort og slikt som finnes i nasjonalparken. Like før lunsj er en god tid å publisere på.

Nasjonalparken har utallige arter å vise til, og det trenger slett ikke bare å være de åpenbare. Havforskningsinstituttet har for eksempel en rikholdig bildebank som kan brukes vederlagsfritt mot kreditering, og temasider hvor en kan hente ut lettfattelige fakta.

Hvis havørn er ukas art, kan en kjøre ut en konkurranse mandag formiddag med en eller annen premie fra besøksenteret – enten i form av en quiz, eller ved et lite bildeutsnitt av en del av en havørn. Onsdag kan en lage et miniintervju med en lokal fugletitter, og fredag kan en kjøre en fast «funfact fredag» om ukas art.

Da slipper en å finne opp kruttet hver eneste uke, og vil også se hvordan det slår an ved hjelp av innsikt-funksjonen på Facebook manager.

Det samme kan en gjøre på Instagram, men med en versjonering som er tilpasset Instagram. Som tidligere nevnt, er stories noe som slår godt an på Instagram. Det er et eller flere bilder som forsvinner etter 24 timer, som også åpner for en større interaktivitet for følgerne. Hvis vi holder oss til havørnen som eksempel, kan en legge ut et bilde med havørn og en svært kort tekst eller interaktiv quiz på et eller flere av bildene.

Innsikten i hvordan folk svarer, og ikke minst hvem som svarer, gir en god pekepinn på om innholdet treffer og hvem det treffer.

Onsdag kan en på instagram legge ut en kort videosnutt, som da enkelt er klippet til kvadratisk fra FB-posten, og fredag kan en lage et vanlig innlegg med (korte!) funfacts også der.

7.2 Eksempler på faste stolper

For å ta utgangspunkt i flora, fauna, dyreliv og tema for nasjonalparken, kommer her noen eksempler på hvordan en kan disponere ovennevnte plan fra uke til uke.

Uke 1: Nasjonalparken (overordnet) – fakta og konkurranser – hvor strekker den seg, kvadratkilometer, historie, verneregler.

Uke 2: Krykkje – lansere «krykkjereiret live», invitere f eks Lofotposten eller NRK Nordland til å dele livestream på sine nettsider, og engasjere sine lesere til å døpe ungene etter hvert, konkurranse om når eggene klekker. Inviter inn prominent person til offisiell åpning, men som nevnt over; gjør det utendørs, skap konkrete situasjoner, inviter media. Hvis det er en eller annen aktivitet som skjer, så er media gjerne mer interessert.

Uke 3: Beitemarksopp: For at folk skal forstå og bry seg om rødlistede arter, må en vise hvorfor det er viktig å vare på nettopp beitemarksopp. En typisk, men ikke spesielt spennende publisering innen denne tematikken, vil være å lenke opp et dokument til forvaltningsplanen for Lofotodden nasjonalpark og skrive «Vi tar vare på naturen i Lofotodden nasjonalpark – les mer her.»

Det er 1) kjedelig 2) leder trafikken vekk i den grad noen gidder å lese forvaltningsplanen 3) en lettvinnt løsning som sikkert ser bra ut for forvaltningen, men som ikke treffer kjernepublikum.

VIS hvorfor beitemarkssoppen er viktig. Ikke bare SI at den er viktig.

Eks på langt bedre post: «Visste du at beitemarkssopp har et intimt samliv med andre planter? Nyere forskning ¹¹viser at den kan bryte ned dødt organisk materiale og på den måten gi viktige næringsstoffer til andre planter. Her på Bunes (bilde) har vi rødlistet og vernet beitemarkssopp. Har du sett beitemarkssopp på tur i Lofotodden nasjonalpark? Vis oss dine bilder i kommentarfeltet.»

På den måten gir man viktig informasjon om beitemarkssoppens funksjon i økosystemet, og skaper engasjement. Folk elsker å dele egne bilder, og man sier «velkommen inn», men

¹¹ <https://www.okologisk.no/no/tema/hva-er-oekologisk-landbruk/de-viktige-beitemarkssoppene>

minner samtidig om de viktige naturverdiene som skal bevares med vesentlig informasjon om hvorfor den skal bevares. Et kommunikasjons-kinderegg, rett og slett.

7.3 Ansvarsfordeling mellom Nasjonalparken og Besøkssenteret

Nasjonalparken og Besøkssenteret skal fremstå som en helhetlig aktør, samtidig er det viktig å ha et tydelig skille på aktiviteter og publiseringer mellom disse to. Det som formidles utad, må stå i samsvar med oppgavene og formålene til hhv Nasjonalparken og Besøkssenteret.

Formålet med Lofotodden nasjonalpark beskrives av Miljødirektoratet¹² i korte trekk på følgende vis: *Formålet med Lofotodden nasjonalpark er å bevare et stort naturområde som inneholder et særegent naturmangfold med særlig vekt på landskap uten tyngre naturinngrep, naturtyper, arter og geologiske forekomster.*

Oppgavene til besøkssentrene i nasjonalparkene beskrives slik: *Besøkssenter nasjonalpark formidler informasjon om nasjonalparker og andre vernede områder nasjonalt og internasjonalt og stimulerer til bruk av naturen og nasjonalparkene, og til friluftsliv for øvrig.*¹³

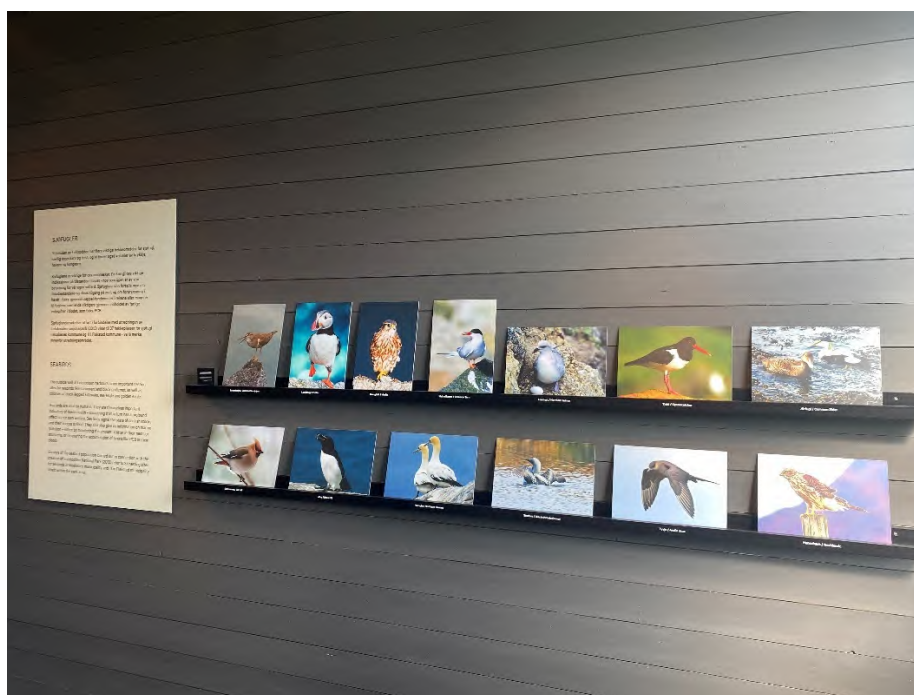
Forskjellen kan en derfor i grove trekk oppsummere som at Nasjonalparken skal bevare, mens Besøkssenteret skal formidle informasjon om verdiene som skal bevares – samt hvordan besøkende skal te seg for å bidra til nettopp det.

Oppgaven med informasjonsformidling, fordrer derfor et særlig ansvar for kommunikasjon på Besøkssenteret. Slik det fremstår i dag, ligger det uutnyttet potensial i aktivitetene og den fysiske utstillingen på Besøkssenteret, som bedre kan «tas ut» av sine fysiske rammer og over på de digitale flatene.

På Besøkssenteret på Reine får en i dag informasjon om alt fra fugl, fauna, historikk og geologi. Hver enkelt del av den fysiske utstillingen, bør derfor betraktes som en mulighet til å gis en annen form for liv digitalt. Kort sagt: Hvordan kan en gi en merverdi av de ressursene som allerede ligger tilgjengelig fysisk på sosiale medier, og dermed også lokke flere besøkende?

¹² <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/vernet-natur/norges-nasjonalparker/lofotodden-nasjonalpark/>

¹³ <https://www.norgesnasjonalparker.no/besokssentre/>

Bilder av utstillinger er fint nok det, men ikke særlig velfungerende på sosiale medier. La oss ta et tilfeldig eksempel med informasjonsplakaten om livet i Hermannsdalen.

Den enkle løsningen ville nok være å publisere et bilde av denne typen på f eks Besøkssenterets sider, med en kort tekst av typen «kom og se utstillingen, her får du masse informasjon om livet i nasjonalparken». Det er kjedelig, og svært dårlig egnet til å trigge spredning eller likes. Men ser en nærmere etter, er dette en kommunikasjonsmessig

skattekiste. Her er det en historie om et menneske med karakter, historikk og levesett som virkelig er egnet til å engasjere og skape bilder i mottagerens hode.

Dette kan gis langt mer liv på digitale flater, avhengig av hvor mye ressurser en vil legge i det:

1. Lite ressurskrevende: Legge ut originalbildet med teksten slik den foreligger på utstillingen i dag.
2. Litt mer ressurskrevende: Skriv historien om. *«Jeg skal gifte meg med den første kjerringa jeg finner,» var etter sagnet det første Hermann sa etter han forliste.* Her har en umiddelbart en hook som fanger mottageren og skaper en nysgjerrighet.
3. Mer ressurskrevende: Få kilden bak denne historien til å fortelle den på video, legg på bilder av tindene som ble oppkalt, levende bilder av hvor de klamret seg fast i fjellveggen med tau.

Tenker en litt utenfor boksen på den måten, kan en se også nye muligheter for innsalg til mediene. For lokale og regionale medier, skal en ikke se bort fra at de ville gladelig lagd «Historien om Hermann» og tindene om de fikk tips om 1) kilden som kan fortelle, og 2) bilder til bruk i avisen. Det er rett og slett en god historie som indirekte bidrar til økt bevissthet og et nærmere forhold til naturen rundt, som også lokale kan ha sett seg blind på. Og hvorfor stoppe der? Dette er jo Norge Rundt-materiale med riktig innsalg. Mer om innsalg i senere kapittel.

En annen, svært lavthengende frukt, er den tredimensjonale utstillingen av fjellene. Hvorfor ikke tenke seg en konkurranse her, ved å fotografere et lite utsnitt av fjellene fra modellen, og rett og slett spørre publikum: «Ser du hvor vi er her? Dette er et lite utsnitt fra en del av vår utstilling i Besøkssenteret som viser geologien i nasjonalparken. Kommenter, så trekker vi en vinner av en Nasjonalpark-kopp blant de riktige svarene.» Da kan en tenke seg at det trigger både fastboende og besøkende til å grave litt ekstra i minnebanken og engasjere seg i kommentarfelt. Og engasjement i kommentarfelt trigger algoritmene, som trigger flere følgere og mer potensial for informasjonsspredning – ikke minst når en ønsker å treffe flere med «de viktige budskapene».

Konklusjonen er derfor at Besøkssenteret bør se på hver enkelt del av utstillingen med litt videre blikk. Dra utstillingen ut, hjem til folk, og igjen: Skap engasjement ved hjelp av de ressursene som allerede foreligger.

Det klare skillet mellom Nasjonalparken og Besøkssenterets formidling og kommunikasjon bør ligge i at Nasjonalparken retter seg mot mer overordnede budskap, og Besøkssenteret mot aktiviteter og tilbud som er faktisk knyttet til besøkssenteret. Som vist ovenfor trenger det ikke være en begrensing, men by på muligheter som også beriker Nasjonalparken.

Fallgruven kan ligge i at samtidig som en skal fremstå som en helhetlig aktør, har en ulike roller. I noen tilfeller vil det være hensiktsmessig å dele hverandres innlegg. Dersom Nasjonalparken på sin FB-konto publiserer et innlegg om hekkesesong for sjøfugl, kan Besøkssenteret gjøre dette til sitt eget – og samtidig tydeliggjøre forskjellen på de to – ved å dele informasjonen som er tilgjengelig fysisk på Besøkssenteret om aktuell art med et fint bilde fra utstillingen. På den måten fremstår en som en helhetlig aktør med et samlet budskap, samtidig som en skaper økt trafikk til hverandre.

I noen tilfeller vil det også være et visst overlapp av ansvarsoppgaver. Under kommer vi inn på hvordan Nasjonalparkens nettsider bør inneholde en enda synligere sak om aktuelle verneregler. Disse bør også være tilgjengelig i trykket versjon som deles ut både på Besøkssenteret, ved overnattingssteder og butikker – og gjerne også lenger østover som på Lofotsenteret.

Mer spesifikk ansvarsfordeling og tiltaksplan oppsummeres i siste kapittel.

8 Nettsider og nyhetsbrev

Nettsiden er gjerne det første en skal komme til ved å google Lofotodden nasjonalpark. Her bør en finne lettfattelig og tilgjengelig informasjon om nasjonalparken slik den fremstår på nasjonalparkenes nettsider nå¹⁴, i tillegg til nyheter om hva som skjer.

Som turist eller fastboende bør det derfor være veldig lett å finne informasjon på flere språk om 1) hva som skjer i Nasjonalparken med en aktivitetskalender, 2) et kart med merking av turstier med tydelig klargjøring om hvilke turstier en bør være spesielt påpasselig, både med tanke på vernede arter og trygghet, og 3) klar oversikt over de aktuelle vernereglene.

For sistnevnte del, er det et forbedringspotensial på nettsiden for å finne en full oversikt over de aktuelle vernereglene. Først ved å klikke seg inn på meny, og scrolle helt nederst, kommer en frem til de generelle reglene i norske verneområder. Dette bør for Lofotodden nasjonalparks vedkommende trekkes frem på forsiden som en egen sak med spesifikk informasjon. «Disse vernereglene gjelder i Lofotodden nasjonalpark», og med tydelige eksempler og bilder på steder og arter som er særlig utsatt.

Videre, slik det fremgår i besøksstrategien for Lofotodden nasjonalpark i kapittel 2.1, bør kartene til nasjonal turiststi med tydelig fargemerking til særskilte utfordringer som blauthøl og myrområder legges inn der, slik at de besøkende raskt kan se hvor de skal være forsiktige, samt hvorfor. En bør også lenke til Destination Lofotens «Lofotturvett»-regler¹⁵, hvor et godt arbeid allerede er gjort sammen med «Ansvarlig gjest»-materiell.¹⁶

I besøksstrategien fremgår det også at f eks Kollhellaren bærer preg av at flere har tatt seg inn uten hjelp av turguide. Det bør derfor være et mål at informasjon om hvordan man kan være en god besøkende i tråd med retningslinjene, er lett tilgjengelig. En bør derfor kunne finne informasjon om hvor og når de guidede turene finner sted, samt kontaktinformasjon, på nettsiden.

¹⁴ https://www.norgesnasjonalparker.no/nasjonalparker/lofotodden/?gclid=Cj0KCQjw-pCVBhCFARIsAGMxhAfWRgtEEpmt_MDeWW5b6jH9JSxrBjxVPdoKtlqH5Qb6CpcEHf6nAd8aAkCJELw_wcB

¹⁵ <https://lofoten.info/lofotvettreglene>

¹⁶ <https://lofoten.info/ansvarliggjest>

Her bør det også fremgå hvor en finner innfallsportene i henhold til besøksstrategien, med tanke på utkikkspunkt, informasjonspunkt og startpunkt – samt hva de kan forvente å finne hvor. Særlig toaletters beliggenhet er en praktisk opplysning som bør fremgå av nettsiden.

Kort sagt: Gjøre det lett å følge anbefalingene og relgene ved å samle all tilgjengelig informasjon på nettsiden.

Når en jobber med innhold til sosiale medier som nevnt i foregående kapittel, kan en samtidig tenke merverdi til nettsidene ved å skrive en kort artikkel med bildene og informasjonen. Her bør en vurdere å sende nyhetsbrev til lokale samarbeidsaktører. Som nevnt innledningsvis, har selv aktører i nabokommunene lite kunnskap om nasjonalparken. Et slikt nyhetsbrev kan sendes ut for eksempel en gang i måneden for å nå ut til lokale og regionale partnere.

En artikkel i et nyhetsbrev trenger ikke være langt, men består av en overskrift, kort ingress (maks to setninger), og en brødtekst på et par avsnitt, gjerne brutt opp av et par sitater. Lofotodden nasjonalparkstyre og besøkssenter bør vurdere å invitere til en temakveld for samarbeidsaktører i omkringliggende kommuner, for å skape bevisstgjøring om arbeidet, og også få dem på nyhetsbrev. Temakveld kan f.eks. være et par-tre korte foredrag om historikk, natur og fauna, sammen med lett bevertning. Tips gjerne lokalmedia.

9 Universell utforming

I 2021 kom det nye krav til institusjoner i offentlig forvaltning om universell utforming.¹⁷ Det stilles krav til blant annet alternativ tekst i bildebeskrivelser på nettsider rettet mot synshemmede, og tekstring av videoer.

Alternative tekster i bildebeskrivelser er dessuten viktig for søkeordoptimalisering (SEO) gjennom søkemotorer som Google, som belønner gode nøkkelord og bildebeskrivelser. Dette bør en tenke gjennom når en legger til nytt innhold på nettsidene, og legge inn nøkkelord som «Bunessanden i Lofotodden nasjonalpark, fotografert i fugleperspektiv i midnattsol», for eksempel. Disse er ikke synlige for den vanlige nettsidebruker, derfor kan

¹⁷ <https://www.uutilsynet.no/regelverk/kva-seier-forskrifta/153>

en tillate seg å beskrive bildet nettopp som en ville gjort for en synshemmet, og dermed bedre både universell utforming og søkeordoptimalisering.

Når det gjelder teksting av videoer som legges på Youtube, finnes det gode, automatiske tjenester som lar en oversette til flere språk ved enkle grep. Derfor trenger det ikke være så ressurskrevende som tidligere ved at man måtte legge teksten manuelt på i redigering, men det vil enkelt bidra til økt tilgjengeliggjøring også på flere språk. ¹⁸

10 Kartbrosjyrer

Velkommen inn i Jotunheimen

Kort ingress om nasjonalparken. Jotunheimen nasjonalpark er sjelve symbolet for tradisjonelt fjellfriluftsliv. Her finn du ett godt utgangspunkt for fotturer, tinderangling, jakt og fiske.

Bredbeite, her står det gamleste og største steinhuset i Norge. Det er bygget av stein og tre, og har vært i bruk i over 1000 år. Her har menneskene bodd i mange århundrer, og det er et viktig minne på menneskets tilstedeværelse i fjellet.

Jotunheimen ligger i det nordlige Norge, og er en av de største nasjonalparkene i Norge. Den er kjent for sine høye fjeller, isbreer og gamle steinhus.

Nasjonalparken har flere store fjell, som for eksempel Galdhøpiggen og Glittertind. Disse fjellene er populære mål for fotturer og turer.

Solfylte stier i Jotunheimen

Kalshølen i Jotunheimen

Opplevelser

Kort ingress om opplevelser i nasjonalparken. Fjell og fjell er en unik opplevelse i Jotunheimen. Her kan du oppleve naturen på nært hold, og det er et viktig minne på menneskets tilstedeværelse i fjellet.

Brevdrenning
Bredbeite er et viktig minne på menneskets tilstedeværelse i fjellet. Det er et viktig minne på menneskets tilstedeværelse i fjellet.

Skitur
Skitur er en viktig opplevelse i Jotunheimen. Det er en viktig opplevelse i Jotunheimen.

Historiske turer
Historiske turer er en viktig opplevelse i Jotunheimen. Det er en viktig opplevelse i Jotunheimen.

Minibruer
Minibruer er en viktig opplevelse i Jotunheimen. Det er en viktig opplevelse i Jotunheimen.

Skitur i Jotunheimen

Skitur i Jotunheimen

Fakta & informasjon

1 Innlegg	Om Jotunheimen
2 Innlegg	Om Jotunheimen
3 Innlegg	Om Jotunheimen
4 Innlegg	Om Jotunheimen
5 Innlegg	Om Jotunheimen
6 Innlegg	Om Jotunheimen
7 Innlegg	Om Jotunheimen
8 Innlegg	Om Jotunheimen
9 Innlegg	Om Jotunheimen
10 Innlegg	Om Jotunheimen

Dyr & planter

Inngrepet i fjell og fjell er en unik opplevelse i Jotunheimen. Her kan du oppleve naturen på nært hold, og det er et viktig minne på menneskets tilstedeværelse i fjellet.

Fjellrev
Fjellrev er en viktig opplevelse i Jotunheimen. Det er en viktig opplevelse i Jotunheimen.

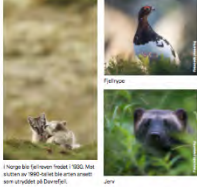
Eg
Eg er en viktig opplevelse i Jotunheimen. Det er en viktig opplevelse i Jotunheimen.

Vilrein
Vilrein er en viktig opplevelse i Jotunheimen. Det er en viktig opplevelse i Jotunheimen.

Ojerv
Ojerv er en viktig opplevelse i Jotunheimen. Det er en viktig opplevelse i Jotunheimen.

Fjellrev i Jotunheimen

Fjellrev i Jotunheimen

Landskap

Bredbeite
Bredbeite er en viktig opplevelse i Jotunheimen. Det er en viktig opplevelse i Jotunheimen.

Bredbeite
Bredbeite er en viktig opplevelse i Jotunheimen. Det er en viktig opplevelse i Jotunheimen.

Bredbeite
Bredbeite er en viktig opplevelse i Jotunheimen. Det er en viktig opplevelse i Jotunheimen.

Bredbeite i Jotunheimen

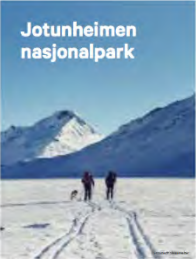
Velkommen inn, ta vare på naturen

Kort ingress om hvordan du kan hjelpe oss å ta vare på naturen. Her kan du oppleve naturen på nært hold, og det er et viktig minne på menneskets tilstedeværelse i fjellet.

Om du er en...
Om du er en... er en viktig opplevelse i Jotunheimen. Det er en viktig opplevelse i Jotunheimen.

Om du er en...
Om du er en... er en viktig opplevelse i Jotunheimen. Det er en viktig opplevelse i Jotunheimen.

Om du er en...
Om du er en... er en viktig opplevelse i Jotunheimen. Det er en viktig opplevelse i Jotunheimen.

Velkommen inn i Jotunheimen

Jotunheimen nasjonalpark

Kart og informasjon

Velkommen inn i Norges nasjonalparker

En viktig del av kommunikasjonsarbeidet, er den fysiske kartbrosjyren som tilbys ved besøkssenteret og andre steder de besøkende oppsøker, som overnatting. ¹⁹Denne brosjyren utformes for alle nasjonalparker etter samme designmanual, og stiller særlig krav til relevant og ikke minst kortfattet informasjon.

Hva slags type informasjon som formidles, vil imidlertid variere noe for de ulike nasjonalparkene. Designmanualen er tilrettelagt for om lag seks tekstbolker fordelt på av de

¹⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=Z8QpwVGHaKM>

¹⁹ <https://designmanual.norgesnasjonalparker.no/maler/brosjyrer>

foldede sidene, tre bildesider, samt forside. Bretter en ut hele brosjyren, får en et kart på hele baksiden.

For Lofotodden nasjonalpark vil det være naturlig at kartbrosjyren fokuserer på det aller viktigste: Vern av naturverdiene. Eksempel på disposisjon i henhold til designmanualen, vil kunne være følgende:

1. Forside: Fint bilde i tråd med «Velkommen inn»-strategien. Natur og menneske sammen.
2. Velkommen inn i nasjonalparken –ingress og kort tekst som beskriver nasjonalparken. Kan gjerne være noe ala det som ligger øverst på nasjonalparkens nettsider nå.
3. To bilder av natur og mennesker, gjerne som viser kontrasten.
4. Kort oppsummering av opplevelser, f eks seks.
5. Tre bilder, to små og ett større som viser noen av opplevelsene på foregående side.
6. Fakta og informasjon. Denne er allerede ganske spikret gjennom designmanualen og tillater bare noen lenker til turistinformasjon og hvor besøkssenteret ligger, f eks.
7. Dyreliv, ingress og kortfattet informasjon om sentrale arter. Bør vektlegge de artene som særlig trengs bevissthet rundt, eks sjøfugl og hekkeområder.
8. Kollasj med bilder av dyreliv som beskrevet på foregående side.
9. Landskap. Kort ingress og tekst med et par bilder nederst. Kan inkludere også Kollhellaren.
10. Velkommen inn, ta vare på naturen: Her beskrives særlig punktene som trekkes frem i verneformålet til Nasjonalparken.²⁰Bør vektlegge sikkerhet, hvordan te seg på særlig utsatte områder, båndtvang, søppel, kulturminner og «stivett.» Her kan en vurdere å legge inn en lenke/QR-kode til mer informasjon om tidligere nevnt sak på nettsiden som bør spesifiseres nærmere for Lofotodden nasjonalpark. En slik QR-kode lages lett på to sekunder på gratis nettsider.²¹

²⁰ <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/vernet-natur/norges-nasjonalparker/lofotodden-nasjonalpark/>

²¹ <https://www.websiteplanet.com/nb/webtools/free-qr-code-generator/>

11 Innsalg til medier

Pressedekning lokalt, og også nasjonalt vil bidra til synliggjøring av arbeidet i nasjonalparken. Vanlige pressemeldinger som sendes på epost, forsvinner fort i mengden. En bør sjekke hvilke journalister i lokale og regionale medier som tidligere har skrevet saker om natur, turisme og utfordringer som er relevante for nasjonalparken. Ring gjerne vedkommende direkte, og inviter han eller henne bort på noe praktisk, som nevnt tidligere.

Her er også gode situasjoner stikkord. Før en tipser journalister, bør en jobbe med å formulere saken en vil selge inn i et par gode setninger, som for eksempel: «Dette er historien om havørnen som kan få hekkingen truet av løse hunder.»

Har en formulert det i én setning, er det lettere for journalisten å se hva som faktisk er saken. Journalister jobber etter følgende kriterier:

1. Vesentlighet
2. Identifikasjon
3. Sensasjon
4. Aktualitet
5. Konflikt

En bør ha tenkt gjennom hvilke av kriteriene tipset fyller før en ringer. Jo flere kriterier som oppfylles, jo bedre er gjerne saken. En god regel er å ikke fortelle journalisten hvordan saken skal dekkes, for det trigger uavhengighetsnerven i de fleste journalister med respekt for seg selv.

I stedet bør en tenke gjennom hva en kan gjøre for å gjøre det attraktivt å lage en sak. For aviser er det gjerne gode bilder og sitater, mens for TV er det levende situasjoner som kan skape gode bilder. Å ha en god menneske-case på lur, er en bonus. Hvis Marta fra Tanangen kommer innom besøkssenteret og forteller om hvordan hun så en havørn bli skremt fra redet på grunn av nærgående folk eller løse hunder, skriv ned nummeret hennes og spør om det er greit å nevne navnet hennes når en tipser mediene.

Fordelen med innsalg til tradisjonelle medier er foruten bedre spredning på stoffet, er at noen andre faktisk gjør jobben. I besøksstrategien fremgår det at besøkende kan lite om

vernereglene. Det er en nyhetssak i seg selv. Dersom en skal ta ovennevnte innsalgs-strategi som utgangspunkt på denne spesifikke problemstillingen, vil det kunne se slik ut når en jobber med innsalget:

«En undersøkelse viser at bare x % kjenner til vernereglene i Lofotodden nasjonalpark. Nasjonalparken frykter at viktige natur- og kulturminner går tapt, og er nå i full gang med å forberede sommerens storinnrykk.»

Dette har:

1. Vesentlighet – natur- og kulturminner står på spille.
2. Identifikasjon – mottakeren av budskapet vil mest sannsynlig tenke: «Oi, jeg er en av dem som ikke har peiling. Hvilke verneregler?»
3. Sensasjon – at så få har kjennskap.
4. Aktualitet – nå pågår arbeidet (sørg for at tipset kommer i forveien av en faktisk situasjon, gjerne med en konkret dato for når plakaten ved innfallsportene med informasjon skal henges opp.)
5. Konflikt – her er det en mulig konflikt mellom økende turisme og behovet for vern.

Våg å mene noe når dere tar kontakt med media. Gi dem tall, gi dem situasjoner og bildemuligheter. En sak med en intro av denne typen som er godt løst, vil fint kunne ha potensial til å nå nasjonale NRK-flater, for eksempel, som igjen kan deles på egne sider.

12 Innfallsport

I besøksstrategien, fremgår følgende:

Det er ellers generelt lite informasjon om Lofotodden nasjonalpark rettet mot de besøkende. Både brukerundersøkelsen og reiselivskartleggingen har konkludert med at det er et behov besøksrettet informasjon i form av nettside, informasjon på innfallsporter og brosjyrer. Det er ikke gjennomført mange fysiske informasjonstiltak på innfallsporter eller i nasjonalparken. Skilting og merking for å kanalisere ferdsel langs stier er i liten grad gjort.

I besøksstrategien trekkes særlig Fredvang, Reine, Sørvågen og Å frem som innfallsporter. Det finnes mange måter å få frem vesentlig informasjon frem, som brosjyrer og skilt.

Ulempen med mye skilt er at det kan bli visuelt skjemmende, så i fysisk form bør en vurdere bare det aller mest nødvendige. Derimot kan en vurdere å lage videoer på flere språk, særlig tysk, engelsk og fransk, som de besøkende lett kan finne ved å scanne en QR-kode ved innfallsportene.

Å lage en slik video vil være ressurskrevende, men svært effektivt for å nå mange med et målrettet budskap. Hvis en kombinerer tale (som en guide som snakker i kamera på nevnte språk), sammen med videoer av for eksempel Kvalvika, vil en også invitere inn de som av ulike årsaker ikke kan eller vil gå den turen. Likevel får de en opplevelse av å ha vært der, noe som kan tenkes å redusere unødvendig trafikk noe. Videoene kan bygges opp på følgende måte:

- Kort introduksjon av stedet en er på, samt praktisk informasjon om veien videre til de mer utilgjengelige stedene (med levende bilder av destinasjonen)
- Informasjon om mer utilgjengelig destinasjon, som for eksempel middelalderbosetting, se eksempler på hulemalerier eller hvordan en bør campe
- Vesentlig informasjon om naturtype, vernede arter og ting å passe på når en skal videre

13 Konklusjon og tiltaksplan

Lofotodden nasjonalpark og besøkssenter står i en særstilling blant nasjonalparkene i Norge ved høy andel internasjonalt besøkende. Å gjennomføre målrettet kommunikasjon vil kunne gi merverdi til lokalt næringsliv, ivareta sårbar natur, og sørge for at den urørte naturgleden vil kunne leve videre i årene som kommer.

Flere av grepene som er skissert her vil kreve dedikasjon og kunnskap. En må ikke tenke på kommunikasjonsarbeid som noe «attåt», men som en av grunnpilarene i arbeidet videre.

Lofotodden nasjonalpark og besøkssenter anbefales følgende tiltaksplan:

Tiltak	Når	Ansvarlig
Gjennomføre ukentlige innlegg på Facebook	Umiddelbart	BS* og LNP* for sine respektive sider
Gjennomføre ukentlige innlegg på Instagram	Umiddelbart	BS* og LNP* for sine respektive sider
Inviter Espen Barth-Eide til LNP til våren	sep.22	Besøkssenteret
Lansere krykkjereiret live, samarbeid media	Tidlig sommer 2023	Besøkssenteret
Bygge ut LNPs nettsider	Høst-vinter 2022-23	Lofotodden nasjonalparkstyre
Etablere og drifte YouTube-side	Høst 2022	Besøkssenteret
Skrive og trykke kartbrosjyrer	Høst-vinter 2022-23	Lofotodden nasjonalparkstyre
Distribuere kartbrosjyrer	Våren 2023	Begge
Skrive og trykke brosjyrer om verneregler	Høst-vinter 2022-23	Lofotodden nasjonalparkstyre
Distribuere brosjyrer om verneregler	Våren 2023	Begge
Sak om verneregler til nettsidene	Høst-vinter 2022-23	Lofotodden nasjonalparkstyre
Temakveld på Besøkssenteret	nov.22	Besøkssenteret
SEO og universell utforming	Umiddelbart	Lofotodden nasjonalparkstyre
Innsalg til media	Fortløpende	Begge
Fysisk skilting og merking innfallsporter	Fortløpende	Lofotodden nasjonalparkstyre
Utarbeide videoer til QR på innfallsporter	Innen juni 2023	Lofotodden nasjonalparkstyre

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lofotodden nasjonalparkstyre	55/22	30.11.2022

Oppstart av arbeid med forvaltningsplan for Lofotodden nasjonalpark

Forslag til vedtak

Med hjemmel i vedtektene for Lofotodden nasjonalparkstyre punkt 8.1 godkjennes
Prosjektplan: Forvaltningsplan for Lofotodden nasjonalpark slik framlagt i saken.

Melding om oppstart av arbeid med forvaltningsplan sendes til aktuelle parter.

Bakgrunn og grunnlaget for avgjørelsen

Det skal utarbeides en forvaltningsplan for Lofotodden jf. Forskrift om vern av Lofotodden nasjonalpark § 12.

Miljøverndepartementet har delegert forvaltningsmyndigheten for aktuelle verneområde til Lofotodden nasjonalparkstyre etter naturmangfoldloven.

I Vedtektene til Lofotodden nasjonalparkstyre punkt 8.1. står følgende:

«Styret skal utarbeide/revidere forvaltningsplan for verneområdet. Oppstart av planarbeidet bør skje i dialog med Miljødirektoratet. Forvaltningsplaner skal utarbeides innenfor rammene av naturmangfoldloven og verneforskriftene. Forvaltningsplanen skal konkretisere hvordan formålet med vernet skal nås, og skal inneholde enn flerårig tiltaksplan og en besøksstrategi. Utkast til forvaltningsplan skal sendes til direktoratet for faglig gjennomgang før høring. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Miljødirektoratet.»

Arbeidet med forvaltningsplanen vil ta utgangspunkt verneforskriften for Lofotodden nasjonalpark.

Vurdering

Arbeidet med forvaltningsplanen vil bli en omfattende og krevende prosess, blant annet fordi det:

- vil berøre mange ulike tema jf. både verne formålene og de ulike kapitler i verneforskriften
- gjelder et stort geografisk område.
- vil berøre mange andre offentlige myndigheter.
- Vil berøre mange ulike aktører og brukerinteresser

Utover det som kommer fram i planprosessen, vil planarbeidet ellers bygge på det eksisterende kunnskapsgrunnlaget når det gjelder naturgrunnlag, ferdsel og brukerinteresser. Kunnskapsgrunnlaget for verneområdene blir slik sett vurdert å være godt nok (jfr. Naturmangfoldloven §8). Målet for planarbeidet er å ivareta verneverdiene på lang sikt, og dette sammenfaller med prinsippene i naturmangfoldloven §§ 9 og 10.

Nasjonalparkforvalter har utarbeidet utkast til prosjektplan for forvaltningsplanen.

Hensikten med prosjektplanen er å:

- redegjøre for bakgrunnen for forvaltningsplanen, hva som er formålet med den, hva som er prosjektmålene, og hvem som er målgrupper.
- redegjøre for hvordan arbeidet med forvaltningsplanen skal organiseres. Herunder hvilke referansegrupper/rådgivende utvalg som skal opprettes, og hvilken rolle de skal ha i forvaltningsplanprosessen.
- gi en gjennomgang av kritiske suksessfaktorer i forvaltningsplanarbeidet. Hvilke faktorer er avgjørende for at prosessen blir god (f.eks. tilgang på ressurser, god kommunikasjonsflyt mv.). Hvis det trengs supplerende kartlegginger for spesifikke tema, må dette framgå.
- gi en fremdrifts-/milepælsplan, som viser møtefrekvens, informasjonsflyt mv. Prosjektplanen skal også inneholde et budsjett som viser estimerte kostnader, gjerne fordelt på de ulike fasene i forvaltningsplanarbeidet.

Forvalters vurdering er at prosjektplanen danner et godt grunnlag for planarbeidet, og innstiller på at prosjektplanen blir godkjent.

Det blir sendt en oppstartsmelding til aktuelle kommuner, regionale og nasjonale myndigheter, grunneiere, andre rettighetshavere og aktuelle brukergrupper.

Oppstartsmeldingen vil inneholde:

- bakgrunn for forvaltningsplanarbeidet
- formålet med forvaltningsplanen, herunder forklare at arbeidet ikke åpner for ny vurdering av verneforskrift eller vernegrenser
- organisering av arbeidet (aktuelle aktører, informasjonsflyt underveis mv.).
- fremdriftsplan som viser når publikum kan komme med innspill
- oversiktskart over verneområdet

Rådgivende utvalg og administrativt kontaktutvalg vil fungere som referansegruppe.

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Vedlegg:

- 1 Prosjektplan - Forvaltningsplan for Lofotodden nasjonalpark

Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt:

Lofotodden
nasjonalpark

Prosjektplan: Forvaltningsplan for Lofotodden nasjonalpark

Behandlet i ST 00/00
Lofotodden nasjonalparkstyre
DD.MM.AAAA

1. Bakgrunn

Lofotodden nasjonalpark ble opprettet ved klg. res. 22. juni 2018. Nasjonalparken dekker et areal på 99 km², hvorav 86 km² er landareal og resterende 13 km² er sjøareal. Nasjonalparken ligger i Moskenes og Flakstad kommuner.

Etter naturmangfoldlovens § 35 skal det fremlegges utkast til forvaltningsplan sammen med vernevedtaket. Skisse til forvaltningsplanen ble sendt på høring sammen med høring av verneplanen for Lofotodden nasjonalpark i 2014. Etter opprettelse av nasjonalparken skal skissen til forvaltningsplan gjennomgås og revideres av forvaltningsmyndigheten før den sendes til Miljødirektoratet for endelig godkjenning.

Formålet med Lofotodden nasjonalpark er å bevare et stort naturområde som inneholder et særegent naturmangfold med særlig vekt på landskap uten tyngre naturinngrep, naturtyper, arter og geologiske forekomster.

Formålet med nasjonalparken er videre å ta vare på:

- a. et unikt og kystalpint landskap med svært stor landskaps- og naturhistorisk verdi
- b. representative og særegne økosystemer med variasjonsbredden i naturmangfold, herunder arter, bestander, naturtyper, geologi og økologiske prosesser
- c. genetiske særtrekk hos fjellplanter i ett av områdene i Norge som har vært isfritt lengst og hos oseaniske arter på nordgrensa av sitt utbredelsesområde
- d. viktige naturtyper som ur og rasmark, kalkrike kystfjell og sanddyner
- e. artsrike områder i naturtypene kulturmarkseng og boreal hei
- f. leveområde for flere trua arter, herunder krykkje, teist, toppskarv og beitemarkssopp
- g. verdifulle kulturminner
- h. et viktig referanseområde for å studere utvikling i naturen, spesielt knyttet til geologiske prosesser, klimaendring og betydning beite har for etablering av skog i nordlige områder med oseanisk klima.

Allmennheten skal gis anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Figur 1. Kart over Lofotodden nasjonalpark.

2. Om forvaltningsplanen

Etter forskrift om vern av Lofotodden nasjonalpark skal det utarbeides en forvaltningsplan for nasjonalparken. Forvaltningsplanen skal være presis og kortfattet, slik at forvaltningsplanen blir et funksjonelt verktøy i forvaltningen av verneområdet. En forvaltningsplan er en plan for å forvalte verneområdet.

En forvaltningsplan skal:

- presisere og utdype verneformålet og vernebestemmelsene i verneforskriften
- gi retningslinjer for dispensasjonspraksis og bruk av området
- fastsette rutiner for saksbehandling etter verneforskriften

- definere mål for vernet og synliggjøre aktuelle tiltak ved å:
 - angi bevaringsmål for naturtyper (defineres i NatStat)
 - fastsette langsiktige, helhetlige og strategiske mål for å styrke verneformålet, f.eks. om skjøtsel og besøksforvaltning
 - bestemme tiltak for å nå målene og oppsummere dem i en tiltaksplan

Veiledning

Forvaltningsplanen er et viktig verktøy for den daglige forvaltningen av verneforskriften og skal bidra til å sikre forutsigbar forvaltning og likebehandling for rettighetshavere og brukere av nasjonalparken. Den skal trekke opp retningslinjer og konkretisere mål for forvaltningen slik at formålet med etableringen av vernet blir ivarettatt.

Forvaltningsplanen skal fungere som veileder for brukere av området, deriblant grunneiere, kommuner og frivillige organisasjoner. Den skal også bidra til å etablere gode rutiner for samarbeid og oppgavefordeling mellom ulike aktører lokalt, regionalt og nasjonalt.

Rammer

Verneforskriften gir de juridiske bestemmelsene for et verneområde og setter restriksjonsnivået. En forvaltningsplan gir utfyllende retningslinjer om forvaltning, tilrettelegging og skjøtsel og bidrar til å beskrive bestemmelsenes praktiske betydning. Verneforskriften setter rammene, og forvaltningsplanen kan ikke gå utover det som er hjemlet i verneforskriften. Det vil si at det gjennom forvaltningsplan ikke kan gis tillatelse til tiltak som er forbudt i forskriften. Tiltak som det er gitt direkte åpning for i verneforskriften kan heller ikke forbys gjennom forvaltningsplan.

Forvaltningsplanen er et rådgivende dokument og ikke juridisk bindende, unntaket er der verneforskriften viser direkte til bestemmelser i forvaltningsplanen. Her vil retningslinjene gitt i forvaltningsplanen regnes som enkeltvedtak som kan påklages til overordnet myndighet (jfr. Forvaltningslovens § 28). Det må da klages på godkjennelsesvedtaket av planen. Siden forvaltningsplanen kan inneholde både bestemmelser og retningslinjer er det viktig at det i arbeidet med forvaltningsplanen kommer tydelig frem hva som er retningslinjer og hva som er bestemmelser/ enkeltvedtak som kan påklages.

Besøksstrategi

Etter at Miljødirektoratet i 2015 lanserte en ny merkevarestrategi for Norges nasjonalparker skal en besøksstrategi inngå i forvaltningsplanen. Denne strategien skal beskrive hvordan det kan tilrettelegges for besøkende og økt lokal verdiskaping samtidig som verneformål og verneverdier ivaretas.

Besøksstrategien for Lofotodden nasjonalpark ble ferdigstilt i 2022 og blir et tilleggsdokument til forvaltningsplanen. Når forvaltningsplanen blir endelig godkjent legges det opp til at nasjonalparkstyret tar en gjennomgang og mindre revidering av besøksstrategien dersom det er behov for det.

Revidering

Både forvaltningsplan og besøksstrategi skal ha en tiltaksplan som beskriver aktuelle tiltak for å ivareta verneformålet og strategi for den kommende fem-års perioden.

Forvaltningsplanens gyldighetsperiode fastsettes i planen, men planperioden bør ikke vare mer enn ti år. Besøksstrategien skal helst revideres hvert femte år. Ved behov kan planene revideres før planperioden utløper. Arbeidet med forvaltningsplan åpner ikke for ny vurdering av verneforskriften og grensedragningen i denne.

Forvaltningsmyndigheten er ansvarlig for revisjon og utarbeidelse av forvaltningsplaner og disse skal endelig godkjennes av Miljødirektoratet før de trer i kraft. Dette blant annet for å sikre at rammene til verneforskriften er behold.

Forvaltningsplan på nett – FPNV

Forvaltningsplan skal lages digitalt i systemet forvaltningsplaner på nett for verneområder (FPNV).

Hvorfor FPNV?

FPNV gjør planarbeidet enklere og mer effektivt. Tidligere var forvaltningsplaner ofte svært store dokument, og ble trykket i mange eksemplarer. I vår digitaliserte verden var dette en stor ulempe. Noen av fordelene med å bruke FPNV er at:

- alle forvaltningsplaner samles på ett sted, med unike klikkbare lenker til hver plan
- én felles mal gjør det likevel mulig å tilpasse omfang etter behov og kompleksitet
- spesifikk informasjon er enklere å finne, f.eks. forvaltningsmyndigheten sine retningslinjer
- informasjon gjenbrukes i mange system, som Naturbase, FPNV, NatStat og NatReg
- statistikk om antall forvaltningsplaner, planstatus mm. blir mer pålitelig

3. Struktur

Forvaltningsplanen skal leveres gjennom Miljødirektoratets verktøy «forvaltningsplan på nett» og vil bestå av seks hovedtema:

1. Innledning

En kort innledning om forvaltningsplanen, verneplanprosessen, bakgrunn og målet med planarbeidet. Hovedtrekk i planen presenteres kort. Vernekart og sentrale fakta om nasjonalparken

2. Områdefakta

En beskrivelse av nasjonalparken, rammeverk og eventuelt forholdet til internasjonale avtaler/ rammer.

3. Natur

Beskrivelse av natur og naturverdier i verneområdet, verneformål og verneverdier. Generell beskrivelse og tilstand, naturtyper, arter, rødlistede arter, geologi, forvaltningsutfordringer og annet som er relevant for tema.

4. Bruk og historikk

En beskrivelse av eierstruktur, historisk og nåtidsbruk av området, verneprosess og annet knyttet til bruken av området. Tema som landbruk, fiskeri, brukshistorie, friluftsliv, forskning og undervisning, kulturminner, motorferdsel og reiseliv beskrives nærmere her.

5. Forvaltning

Forvaltningsordningen beskrives sammen med utfordringer, rammeverk og retningslinjer for forvaltningen med utgangspunkt i verneforskrift og verneverdier. Bevaringsmål med tiltaksplan, skjøtelsesplan, besøksforvaltning, sentrale føringer og lovverk er punkter som skal beskrives. Forvaltningsmyndighetens retningslinjer for unntakshjemler i verneforskriften beskrives her.

6. Kunnskapsgrunnlag

Rapporter og annen tilgjengelig kunnskap relevant for forvaltningsplanen og forvaltningen av verneområdet.

4. Organisering av arbeid

Prosjektets mål er å få ferdigstilt en faglig godkjent forvaltningsplan for Lofotodden nasjonalpark som er oppdatert på tilgjengelig kunnskap om verneverdier og bruk av området. Det er et viktig mål for prosjektet at forvaltningsplanen blir et godt verktøy for den daglige forvaltningen av verneforskriften i flere år, at den ivaretar de ulike interessene i nasjonalparken og bidrar til forutsigbar forvaltning og et godt samarbeid mellom ulike aktører.

For prosessen er det viktig å sikre en bred involvering. Dette gjøres gjennom god dialog og flyt av informasjon til involverte parter, møter med referansegruppe underveis i prosessen og åpne møter lokalt underveis i prosessen.

Målgrupper for prosjektet

- **Verneområdeforvaltningen:** forvaltningsplanen skal fungere som håndbok for den daglige forvaltningen, gi rammer for behandling av de vanligste sakene og gi retningslinjer for saksbehandling
- **Rettighetshavere:** grunneiere, beitebrukere og andre rettighetshavere
- **Brukerne av området:** lokalbefolkning, jeger- og fiskeforeninger, fiskeri, lokalt hjelpekorps, turistforeninger, reiselivsbedrifter, forskere, undervisningsinstitusjoner og andre virksomheter.
- **Øvrig forvaltning** som har myndighet og/eller aktivitet i verneområdene: kommunene, fylkeskommunen, Statsforvalteren, Statens naturoppsyn, Miljødirektoratet, Kystverket og flere.

Prosjekteier/ styringsgruppe

Lofotodden nasjonalparkstyre

Mandat: Eier og styrer prosjektet. Overordnet ansvar for prosjekt og prosjektnesultat.

Prosjektleder/ Sekretariat

Nasjonalparkforvalter

Mandat: Ansvarlig for gjennomføring av prosjektet, organisering og gjennomføring av møter, skrivearbeid.

Referansegruppe

Rådgivende utvalg og administrativt kontaktutvalg brukes som referansegruppe under utarbeidelsen av forvaltningsplanen.

Kritiske suksessfaktorer

Manglende dialog med målgruppene kan føre til en dårligere medvirkning og kvalitativt innhold.

- kan føre til at viktige problemstillinger ikke blir belyst
- kan føre til manglende respekt og eierforhold til forvaltningen etter planen
- kan føre konflikter mellom forvaltningen og brukerne av verneområdene

Manglende avklaringer med Miljødirektoratet kan føre til at forvaltningsplanen ikke blir godkjent, og man kan ha skapt forventninger om et resultat som det ikke har vært grunnlag for.

Kvalitetssikring av kritiske suksessfaktorer

Kvalitetssikringen vil i hovedsak foregå gjennom prosessen med avklaring, godkjenning og høring som er beskrevet i vedlagte fremdriftsplan.

Det vil i tillegg bli gjort tidlige avklaringer mot Miljødirektoratet slik at rett kvalitet blir sikret i tidlig i slutfasen av prosjektet.

5. Faser i forvaltningsplanarbeidet

I planleggingen av arbeidet med forvaltningsplan for Lofotodden nasjonalpark er det vurdert at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig for å kunne utarbeide en forvaltningsplan.

Det vil alltid være behov for ny, oppdatert og mer kunnskap om et verneområde. Hvilken kunnskap som videre bør innhentes for Lofotodden nasjonalpark skal kartlegges gjennom prosjektperioden og legges inn som tiltak i den kommende forvaltningsplanperioden.

Arbeidet med å utarbeide forvaltningsplanen kan deles inn i fire faser. Prosessen vil være lik ved senere revisjon av forvaltningsplan.

Fase I – Utarbeide prosjektplan

Første fase er å utarbeide en prosjektplan som sikrer bred involvering og god fremdrift i arbeidet. Prosjektplanen skal beskrive bakgrunnen for arbeidet, hvordan arbeidet skal organiseres, kritiske suksessfaktorer, tenkt fremdriftsplan, hva en forvaltningsplan er og hvem som er målgruppen for arbeidet og forvaltningsplanen. Videre må opprettelse av referansegruppe beskrives.

Prosjektplanen skal også inneholde et budsjett som viser estimerte kostnader, gjerne fordelt på de ulike fasene i forvaltningsplanarbeidet. Tilgjengelig kunnskap gjennomgås og eventuelle behov for supplerende kartlegginger innenfor spesifikke tema synliggjøres i prosjektplanen.

Fase II – Melding om oppstart og etablering av referansegruppe

Når prosjektplanen er klar utarbeides det en melding om oppstart av forvaltningsplanarbeidet. Meldingen tar utgangspunkt i prosjektplanen og beskriver kort prosessen. Som oppfølging av oppstartsmeldingen vil det være aktuelt å arrangere møter med berørte kommuner, regionale instanser, grunneiere/rettighetshavere og andre brukergrupper.

All relevant informasjon om forvaltningsplanarbeidet vil bli publisert på forvaltningsmyndighetenes hjemmeside. Oppstartsmeldingen sendes ut til grunneiere, berørte kommuner, offentlige myndigheter, bedrifter, lag og organisasjon med interesser i området.

Fase III – prosessen: Utarbeidelse av forvaltningsplan

Arbeidet følger prosjektplanen, og prosjektleder er ansvarlig for fremdriften i arbeidet. Jevnlig dialog med Miljødirektoratet underveis i prosessen, spesielt i starten av arbeidet. Oppfølging av møter og innspill underveis frem til ferdig utkast. Bred involvering i prosessen skal sikres.

Miljødirektoratet skal ha forvaltningsplanen til faglig gjennomgang før den legges ut for offentlig ettersyn og høring. Etter høring skal forvaltningsmyndigheten vurdere alle innspill og eventuelt gjøre justeringer av forvaltningsplanen. Foreslåtte endringer diskuteres med etablert referansegruppe.

Verktøyet FPNV skal benyttes i utarbeidelsen av forvaltningsplan.

Fase IV – Godkjenning

Etter høring sendes forvaltningsplanen til Miljødirektoratet for endelig godkjenning. En oppsummering av høringsuttalelser med forvaltningsmyndighetens vurdering av innspillene skal følge forvaltningsplanen. Eventuelle endringer synliggjøres i planen eller brev som følger forvaltningsplan.

Når planen er godkjent av Miljødirektoratet skal forvaltningsmyndigheten ferdigstille planen og publisere denne på naturbase.no og på forvaltningsmyndighetens nettside. De involverte i prosessen skal informeres om at planen er godkjent. Fastsatte bevaringsmål skal legges inn i Miljødirektoratets fagsystem for verneområder.

6. Fremdriftsplan

Aktivitet/ Tiltak	Måned	År	Ansvarlig
FASE I			
Utarbeide prosjektplan (UTFØRT)	November	2022	Nasjonalparkforvalter
Styrebehandling av prosjektplan og melding om oppstart	November - desember	2022	Lofotodden Nasjonalparkstyre
FASE II			
Oppstartsmøte med referansegruppe	januar	2023	Nasjonalparkforvalter
Gjennomgang av kunnskapsgrunnlag, møter med aktuelle bruksinteresser, befaringer	Januar - mai	2023	Nasjonalparkforvalter
FASE III			
Utarbeide utkast til forvaltningsplan	Mai - november	2023	Nasjonalparkforvalter
Gjennomgang av utkast med referansegruppe og andre relevante aktører	November - desember	2023	Nasjonalparkforvalter
Justering av utkast	Desember	2023	Nasjonalparkforvalter
Styrebehandling av utkast før faglig gjennomgang	Januar	2024	Lofotodden nasjonalparkstyre
Faglig gjennomgang av forvaltningsplanen	Februar - april	2024	Miljødirektoratet
Styrebehandling og evt. justering etter faglig gjennomgang	april	2024	Lofotodden nasjonalparkstyre
Offentlig ettersyn og høring (6 uker)	April - juni	2024	Nasjonalparkforvalter
Åpne møter	mai	2024	Nasjonalparkforvalter og Lofotodden nasjonalparkstyre
Gjennomgang av høringsuttalelser	Juni - september	2024	Nasjonalparkforvalter
Møte med referansegruppe om høringsinnspill og gjennomgang av utkast	Oktober	2024	Nasjonalparkforvalter
FASE IV			

Merknadsbehandling i styret. Oppsummering av høringsinnspill. Godkjenning av planutkast for oversendelse til Miljødirektoratet	November	2024	Lofotodden nasjonalparkstyre
Endelig godkjenning av forvaltningsplan	November – februar	2025	Miljødirektoratet
Endelig planutkast til godkjenning	Vår	2025	Lofotodden nasjonalparkstyre
Ferdigstilling og publisering av forvaltningsplan	Vår	2025	Nasjonalparkforvalter

7. Budsjett

Utgifter	Beløp	Merknad
Møteutgifter (bespisning, leie lokaler mm.)	kr 40 000,00	
Annonsering	kr 50 000,00	
Møtegodtgjørelse	kr 0,00	
Publisering/ trykking/ diverse materiale	kr 60 000,00	
Sum utgifter	kr 150 000,00	
Finansiering		
Miljødirektoratet	kr 150 000,00	Fordeles på to år
Sum finansiering	kr 150 000,00	

8. Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt:

- Naturmangfoldloven
- Forskrift om vern av Lofotodden nasjonalpark
- Skisse til forvaltningsplan utarbeidet av Fylkesmannen i Nordland
- Besøksstrategi for Lofotodden nasjonalpark
- Veileder for utarbeiding av forvaltningsplan:
<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/vernet-natur/myndigheter/lage-forvaltningsplan-for-et-verneomrade/>

Figur 2. Turgåer og sau på beite på Fredvang, Foto: Ole-Jakob Kvalshaug

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lofotodden nasjonalparkstyre	56/22	30.11.2022

Prosjektplan - Fredvang: Innfallsporten til Lofotodden nasjonalpark

Forslag til vedtak

Nasjonalparkstyret godkjenner prosjektplanen for innfallsporten Fredvang. Tiltaket er forankret i besøksstrategien og tiltaksplanen for Lofotodden nasjonalpark.

Bakgrunn

Nasjonalparkstyret vedtok å nedsette et arbeidsutvalg for innfallsporten Fredvang og tilrettelegging til Ryten og Kvalvika i juni. Arbeidsutvalget består av representanter fra Fredvang og Krystad bygdelag, Flakstad kommune, Lofoten Friluftsråd og nasjonalparkforvalter. Arbeidsutvalget har som mandat å utarbeide konkrete forslag til utforming av innfallsporten Fredvang.

Arbeidsutvalget har i høst hatt tre møter, noe som har resultert i et utkast til prosjektplan for videre arbeid med innfallsporten Fredvang.

Grunnlaget for avgjørelsen

Det vises til vedtektene for Lofotodden nasjonalparkstyret punkt 8.2 om skjøtsel og besøksforvaltning. Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi.

Arbeidet med innfallsporten Fredvang er forankret i Besøksstrategien og tiltaksplanen for Lofotodden nasjonalpark.

Vurdering

Prosjektplanen er utarbeidet av arbeidsutvalget, og dermed godt lokalt forankret. Prosjektplanen følger videre anbefalingene fra besøksforvaltningsplanen for Fredvang som er vedtatt i formannskapet Flakstad kommune. I besøksstrategien for Lofotodden nasjonalpark er Fredvang nevnt som en prioritert innfallsport.

I besøksstrategien står det at det må etableres en innfallsport som håndterer høye besøkstall og et bredt spekter av brukergrupper med ulike forventninger og behov. Det er et stort behov for informasjon om nasjonalparken og mulige turer med Fredvang som utgangspunkt. Stier må i tillegg skiltes og merkes godt. Nasjonalparkstyret har som målsetning å kanalisere besøkende til tilrettelagte stier til Ryten og Kvalvika, slik at man får dempet presset på nærliggende områder. Slik vil man på best mulig vis ivareta verneverdiene, lokale behov og landbruksinteressene.

I fremdriftsplanen legges det opp til flere runder med politisk behandling, innspillsmøter med lokalbefolkningen og kvalitetssikring av arbeidet av Miljødirektoratet, før en endelig anleggsfase i 2025. Dette vil sikre god lokal og politisk forankring, og vil legge til rette for at man sikrer finansering i prosjektet.

I 2023 er planen å gjennomføre en mulighetsstudie for området. En forutsetning for oppstart av mulighetsstudiet er at prosjektplanen blir politisk behandling og godkjent av Flakstad kommune.

Prosjektet søkes finansiert gjennom nasjonalparkstyrets tiltaksmidler, post 142031.

Konklusjon

Forvalter innstiller på at prosjektplanen godkjennes i nasjonalparkstyret. Planen er godt forankret, og vil bidra til å løse de utfordringene man har med besøksforvaltning på Fredvang i dag.

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Vedlegg:

- 1 Prosjektplan for Innfallsporten Fredvang

Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt:

Prosjektplan

Fredvang: Innfallsporten til Lofotodden nasjonalpark

«Fredvang skal være et levende lokalsamfunn og fiskevær og samtidig en bevisst aktør ift. reiseliv. Denne visjonen innebærer både bevaring av tradisjonelle verdier og samtidig fornying og utvikling inn i ei grønn fremtid.»

Innhold

1	Innledning	3
1.1	Områdebeskrivelse	3
1.2	Planstatus	4
1.3	Beskrivelse av dagens situasjon	5
1.4	Besøksstrategi for Lofotodden nasjonalpark	5
1.5	Besøksforvaltningsplan for Fredvang	6
2	Mulighetsstudie	8
2.1	Målsetting	8
2.2	Lokalisering	8
2.2.1	Fredvang skole	8
2.2.2	Informasjonspunkt	9
2.2.3	Andre relevante parkeringsplasser og informasjonspunkt	10
3	Fremdriftsplan	10
3.1	Fase I	10
3.2	Fase II	11
3.3	Fase III	11
3.4	Fase IV	11
3.5	Fase V	11
4	Finansiering	12

Vedlegg:
[1. vedlegg 1]

1 Innledning

Det skal etableres en innfallsport til Lofotodden nasjonalpark ved Fredvang i Flakstad kommune. Innfallsporten skal legge til rette for en aktiv besøksforvaltning som demper presset på naturen og lokalbefolkningen. Innfallsporten må håndtere høye besøkstall og et bredt spekter av brukergrupper med ulike forventninger og behov. Det må legges til rette med toaletter, avfallshåndtering, parkering og informasjonspunkt.

Hva er en innfallsport?

I Miljødirektoratets veileder «Innfallsporter» (M-417/2015) defineres innfallsport som *«summen av utendørs tilrettelegging som møter og kanaliserer besøkende fram til en opplevelse av hele eller deler av verneområdet.»* En innfallsport kan ha en eller flere funksjon(er), som gjerne kan deles inn i tre overordnede kategorier: *utkikkspunkt, startpunkt og informasjonspunkt.*

Innfallsportene skal ha høy kvalitet og skal være et like godt tilbud for besøkende som nøyter seg med å se inn i området eller som bare rusler en kort tur i nærområdet. Å tilrettelegge for gode opplevelser ved en innfallsport er derfor viktig både for den besøkende, for forvaltningen og for lokalsamfunnene rundt verneområdene. Et besøk til en innfallsport skal gi en totalopplevelse av å være ønsket velkommen, gi påfyll av spennende kunnskap og historier, samt «en smak av villmark» uavhengig av ferdighetsnivå.

For å sikre at det blir tatt gode og gjennomtenkte valg og at det blir etablert en innfallsport med høy kvalitet, skal det som forarbeid gjøres en mulighetsstudie for Fredvang.

1.1 Områdebeskrivelse

Jordbruksbygda og fiskeværet Fredvang er innfallsporten for de fleste turer i den nordlige delen av nasjonalparken, og er den mest besøkte innfallsporten til Lofotodden nasjonalpark. I Fredvang er det overnatting og servering på rorbuanlegg ved Hovdan/Fredvang havn, og campingplass ved Nordvalle. Ved gamle Fredvang skole er det et større areal tilgjengelig for aktiviteter. Skoleplassen har kapasitet for en større parkerings- og rasteplass, og skolebygget har potensialet for næringsvirksomhet.

Figur 1. Kart over innfallsporten Fredvang og stiene som går til Ryten og Kvalvika. Ferdselstellerne gjort av Lofoten Friluftsråd er også lagt inn. Illustrasjon: Ida Christensen.

Fredvang ligger bare 6 km. fra kommunesenteret i Flakstad kommune, Ramberg. På Ramberg er det matbutikk, flere overnattings- og serveringssteder, bensinstasjon og turistinformasjon/ -satellitt for besøkssenteret for Lofotodden nasjonalpark.

Fredvang er et populært utgangspunkt for fjelltur til for eksempel Ryten og Kvalvika, Stokkvika, Mulstøa, eller fra Selfjord og til Horseid. Fredvang består egentlig av flere mindre gårder: Ytresand, Innersand, Strand og Hovdan. På Hovdan er det utviklet en fiskerihavn, mens det øvrige Fredvang er en typisk jordbruksbygd, med spredt bebyggelse bestående av eneboliger og flere avvirkede småbruk.

Fortsetter man videre sørover langs fylkesvei 808, kommer man til Torsfjorden, Krystad, Marka og Selfjord. Torsfjorden er et startpunkt for Kvalvika, og her er det en liten parkeringsplass hvor det er lagt til rette med toalett, søppelhåndtering, informasjon, benker og flytebrygge. Marka er startpunkt for sti inn til Vestervika og Selfjorden er startpunkt for turen til Horseid.

1.2 Planstatus

Den overordnede planen for Fredvang er kommuneplanens arealdel. Denne ble vedtatt for perioden 2010-2021, og arbeidet med å revidere kommunens arealplan starter i 2023. Gjeldende KPA har nødvendigvis ikke hensyntatt nasjonalparken som ble vernet i 2018. Nasjonalparken sammen med økningen i antall besøkende har skapt nye utfordringer

som må ivaretas gjennom planverket. Relevante hensyn i ny arealplan vil blant annet være å legge til rette for en god forvaltning i randsonen til Nasjonalparken, og samtidig legge rammer for hvordan Fredvang skal utvikles som et godt sted å bo med det dette innebærer av næringsliv, møteplasser og lignende.

Flakstad kommune vedtok i 2020 en områdeplan for Fredvang sentrum. Denne legger opp til en utvikling av Fredvang som fiskevær, og søker å tilrettelegge for økt verdiskaping hovedsakelig gjennom fiskeri- og turistnæringen, samtidig som at det tilrettelegges for boligbygging. Planen legger også til rette for at man skal kunne etablere både kunst og fugletitter-tårn rundt områder som kan tilrettelegges for allmenn ferdsel og bruk.

I ytterkanten på Moskenesøya ligger Korshavn. Der er det regulert inn et hyttefelt, samt et mindre næringsområde som retter seg mot turistsegmentet. Hyttefeltet er ikke bygget ut i særlig grad, men det finnes noen fritidsboliger i området.

På vei ut av Hovdan i retning Selfjord finnes det også en mindre reguleringsplan hvor det primært er tilrettelagt for fritidsboliger.

Det ligger en del muligheter for utvikling i gjeldende planer, men også en del utfordringer. Det videre arbeidet med kommuneplanens arealdel vil legge nødvendige rammer for den utviklingen som skal skje på Fredvang.

1.3 Beskrivelse av dagens situasjon

På Fredvang er det generelt store utfordringer knyttet til trafikk, parkering, toalett og kanalisering av ferdsel i området. Man har over flere år hatt utfordringer med høye besøkstall og mye biltrafikk i høysesongen, noe som har skapt mye misnøye og frustrasjon blant lokalbefolkningen. Fylkeskommunen, kommunen og lokalbefolkningen har sammen prøvd å løse disse utfordringene. Det har blitt arrangert kræsjkurs i tjenestedesign, opprettet styringsgruppe for besøksforvaltning, og blitt iverksatt tiltak for å håndtere turiststrømmen. En besøksforvaltningsplan for Fredvang ble utarbeidet av styringsgruppa og vedtatt i formannskapet i 2020. Diskusjoner har pågått siden 2016, men man har fortsatt ikke fått til en god og langsiktig løsning for Fredvang

På Innersand er det godkjent etablering av én privat parkeringsplass for besøkende, i tillegg til at Fredvang skole blir brukt som parkeringsplass. På parkeringsplassen på Innersand er det etablert avfallshåndtering og toalett. Besøkende kan også besøke Lofoten Torvmuseum her.

1.4 Besøksstrategi for Lofotodden nasjonalpark

Besøksstrategien for Lofotodden nasjonalpark ble vedtatt godkjent i nasjonalparkstyret høsten 2022. En besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil

gjennomføre besøksforvaltning for verneområdet. Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn etc.) som er nødvendige for å balansere verneverdier, besøkende og lokal verdiskaping i et verneområde, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser. Besøksstrategien skal:

- Bidra til å ivareta verneverdiene og øke forståelse for vernet
- Bidra til gode opplevelser for de besøkende
- Bidra til lokal verdiskaping.

Fredvang er en prioritert innfallsport for Lofotodden nasjonalpark. Det må etableres en innfallsport som håndterer høye besøkstall og et bredt spekter av brukergrupper med ulike forventninger og behov. Det er et stort behov for informasjon om nasjonalparken og mulige turer med Fredvang som utgangspunkt. Stier må i tillegg skiltes og merkes godt. Nasjonalparkstyret har som målsetning å kanalisere besøkende til tilrettelagte stier til Ryten og Kvalvika, slik at man får dempet presset på nærliggende områder. Slik vil man på best mulig vis ivareta verneverdiene, lokale behov og landbruksinteressene.

Det er aktuelt å etablere mindre informasjonspunkt i tilknytning til Fredvang på Torsfjorden og i Marka/Selfjorden for å markere tilstedeværelse av nasjonalparkforvaltningen.

1.5 Besøksforvaltningsplan for Fredvang

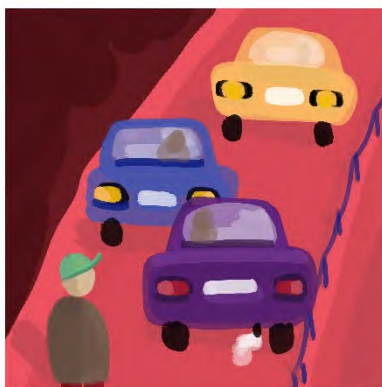
Besøksforvaltningsplanen for Fredvang, utarbeidet av en arbeidsgruppe og vedtatt i formannskapet i 2020, danner mye av grunnlaget for det videre arbeidet i dette dokumentet.

Problemområder

Slitasje på naturen

- Forsøpling på/ved populære destinasjoner.
- Avføring og rester etter brukte hygieneartikler i utmark og langs stier.
- «Sår» i naturen grunnet store mengder fersel.

Trafikk

- Store mengder biltrafikk i høysesong.
- Ulovlig parkering langs veier.
- Ulovlig parkering på private eiendommer.
- Trafikksfarlige situasjoner.
- Manglende transportalternativer.

Informasjon

- Utdatert/misvisende skilting og informasjon på stedet.
- Utdatert/misvisende informasjon fra reiselivsoperatører og ulike nettsted.

Hovedmålsetningen med besøksforvaltningsplanen var en framtidig bærekraftig besøksforvaltning:

«Turismen i Flakstad skal forvaltes på en måte som ikke går på bekostning av natur, miljø og lokalsamfunn. Dette står i den ferske kommuneplanen for Flakstad som ble vedtatt 2019. Videre er det vedtatt i planen å arbeide for å etablere Fredvang som nordre innfallsport til Lofotodden nasjonalpark, og etablere infrastruktur for sanitær, avfallshåndtering og parkering som imøtekommer behovene som følger med økt turisme.

Mål/Visjon

Gjennom 2019 er det utarbeidet mål og tiltak for Fredvang som omfatter bærekraftig besøksforvaltning og lokal verdiskaping. Det er i prosessen avklart mange ulike innspill og problemstillinger ift videre utvikling av reiseliv, fiskeri, landbruk og andre næringer på Fredvang. Som grunnlag og rettesnorer for valg som tas for fremtida legges Fredvangs verdier:

- *Et levende lokalsamfunn.*
- *Et aktivt fiskevær og landbruk, og en bevisst aktør på turisme.*
- *Ivareta ren natur og unike landskapskvaliteter*

Fredvang skal være et levende lokalsamfunn og fiskevær og samtidig en bevisst aktør ift reiseliv. Denne visjonen innebærer både bevaring av tradisjonelle verdier og samtidig fornying og utvikling inn i ei grønn fremtid.»

I besøksforvaltningsplanen ble det satt fire delmål:

1. Miljøvennlig og trygg trafikkkløsning for Fredvang (folkehelse og grønn transport)
2. Utvikling av Fredvang havn som møteplass og knutepunkt
3. Natur- og kulturbasert reiseliv som bidrar til lokal utvikling og verdiskaping
4. Bærekraftig bruk av naturen, kulturlandskapet og sjøområdet

2 Mulighetsstudie

Det skal gjøres en mulighetsstudie for innfallsporten Fredvang. Mulighetsstudiet skal ta for seg de overordna målsetningene og delmålene for besøksforvaltning på Fredvang, samt konkrete tiltak ved etablering av en innfallsport på Fredvang.

2.1 Målsetting

Mulighetsstudie skal:

- Vurdere nødvendig infrastruktur på Fredvang for å etablere en funksjonell innfallsport.
- Lage en analyse som viser hvordan grupper av besøkende beveger seg fra parkering og til stistart. Det må videre vurderes hvordan vi sørger for en god trafikkflyt av besøkende uten at det går på bekostning av lokal bolyst.
- Skissere løsninger for utforming av bygg og uteanlegg ved etablering av en parkerings- og rasteplass ved Fredvang skole, med utgangspunkt i at dette skal være et utkikkspunkt mot Lofotodden nasjonalpark.
- Visualisere og beskrive funksjoner, byggekonsept, materialbruk og kostnader.
- Se på alternative transportformer mellom parkeringer og stistart, med Fredvang skole som utgangspunkt. Eksempelvis båt, sykkel, shuttlebuss.
- Vurdere alternative nærturmuligheter som kan skape verdiskapning og aktivitet i «Fredvang sentrum».

Mulighetsstudiet skal videre:

- Følge felles merkevarestrategi for Norges nasjonalparker.
- Bidra til å oppnå målsetningene i besøksstrategien for Lofotodden nasjonalpark.
- Bidra til å oppnå målsetningene i besøksforvaltningsplanen for Fredvang vedtatt i formannskapet i Flakstad kommune.

2.2 Lokalisering

2.2.1 Fredvang skole

Det skal etableres et informasjonspunkt og parkerings- og rasteplass på grusbanen ved Fredvang skole, eiendom 23/56 i Flakstad kommune.

Figur 2. Oversiktskart over eiendommer ved Fredvang skole.

Parkeringsplassen skal tjene følgende formål:

- Et sted for turgåere å parkere og raste.
- Et sted å oppleve nærmiljø og nasjonalpark fra.
- Et kommunikasjonspunkt for å formidle verneverdier i nasjonalparken, og for å formidle hvordan besøkende skal opptre i den sårbare Lofotnaturen.
- Et utkikkspunkt mot nasjonalparken.
- En universelt utformet innfallspport, med mulighet for etablering av gangsti for besøkende med bevegelsesutfordringer.

2.2.2 Informasjonspunkt

Hensikten med informasjonspunkt er å styrke vernet, fremme friluftsliv og være holdningsskapende. Informasjonen må være relevant, og må gjerne øke besøkernes kunnskap om natur, naturbruk og andre lokale forhold. For Lofotodden er hensynsfull/sporløs ferdsel et viktig kommunikasjonspunkt. Mange besøkende som svarte på brukerundersøkelsen i 2019 var ikke klar over at de var i en nasjonalpark. Ved å markere tilstedeværelse på stistarter og parkeringsplasser, vil vi øke bevisstheten om at man beveger seg i en nasjonalpark.

2.2.3 Andre relevante parkeringsplasser og informasjonspunkt

Innersand: Her er det allerede etablert en privat parkeringsplass og stistart til Ryten. I samarbeid med grunneier bør det etableres et informasjonspunkt for Lofotodden nasjonalpark.

Torsfjorden: Kommunen har etablert en rasteplass med toalett og mulighet for å ta vann. Det er også etablert en flytekai for mulig tilkomst med båt. Torsfjorden er et viktig startpunkt for besøkende som skal til Kvalvika. I sommersesongen ønsker lokalbefolkningen at parkeringsplassen stenges av, men ellers på året er Torsfjorden en populær parkeringsplass for turgåere. Parkeringen er viktig for folkehelsen i og med at den tilgjengeliggjør et fantastisk nærturområde for Lofotværingene. Det skal etableres et informasjonspunkt på rasteplassen.

Draugenplassen: Her er det etablert toalett, søppelhåndtering og rasteplass.

Yttersand, Marka og Selfjorden: Fra disse stedene kan man også gå på tur inn i nasjonalparken. Dette er ikke områder vi ønsker å legge til rette for besøkende, med bakgrunn i at nasjonalparkstyrets strategi er å skjerme disse områdene. Det bør likevel etableres et lite informasjonspunkt på disse områdene, som kommuniserer ut at besøkende som faktisk skal gå tur fra disse områdene, er på vei inn i en nasjonalpark.

Finnbyen - Informasjonspunkt ved E10-krysset: Her kan det etableres et informasjonspunkt for besøkende som kommer fra E10 og skal til Fredvang.

3 Fremdriftsplan

Fremdriftsplanen skisserer en milepælsplan for planlegging og gjennomføring av infrastrukturtiltak som skal gjøres på innfallsporten Fredvang, med utgangspunkt i mulighetsstudiet. Parallelt med dette skal arbeidsutvalget jobbe videre med mer kortsiktige løsninger før sommersesongen 2023.

3.1 Fase I

Aktivitet/ tiltak	Periode	Ansvarlig
Etablere arbeidsutvalg	Høst 2022	Nasjonalparkstyret og kommune
Utarbeide prosjektplan	november 2023	Arbeidsutvalget
Infomøte – Lokal medvirkning	November 2023	Arbeidsutvalget
Ferdigstilling av prosjektplan	November 2023	Arbeidsutvalget

Politisk behandling av endelig utkast prosjektplan	November- januar 2022/23	Nasjonalparkstyret og kommune
Innhente tilbud på mulighetsstudie	Januar 2023	Nasjonalparkforvalter

3.2 Fase II

Aktivitet/ tiltak	Periode	Ansvarlig
Gjennomføre mulighetsstudie	Vår 2023	Ekstern konsulent, arbeidsutvalget er referansegruppe
Infomøte – lokal medvirkning	Vår 2023	Arbeidsutvalget og ekstern konsulent
Ferdigstilling av mulighetsstudie	Vår 2023	Ekstern konsulent
Kvalitetssikring av mulighetsstudie	Sommer 2023	Arbeidsutvalget og Miljødirektoratet
Politisk behandling av mulighetsstudie	Høst 2023	Nasjonalparkstyret og kommune

3.3 Fase III

Aktivitet/ tiltak	Periode	Ansvarlig
Forprosjekt – endelig planbeskrivelse, design, materialbruk og kostnadsvurdering	2024	Nasjonalparkforvalter sørger for fremdrift. Politisk behandling i Nasjonalparkstyret og kvalitetssikring av Miljødirektoratet

3.4 Fase IV

Aktivitet/ tiltak	Periode	Ansvarlig
Detaljprosjekt – utarbeiding av byggetegninger og anbudsdokumenter	2024	Nasjonalparkforvalter sørger for fremdrift. Politisk behandling i Nasjonalparkstyret og kvalitetssikring av Miljødirektoratet

3.5 Fase V

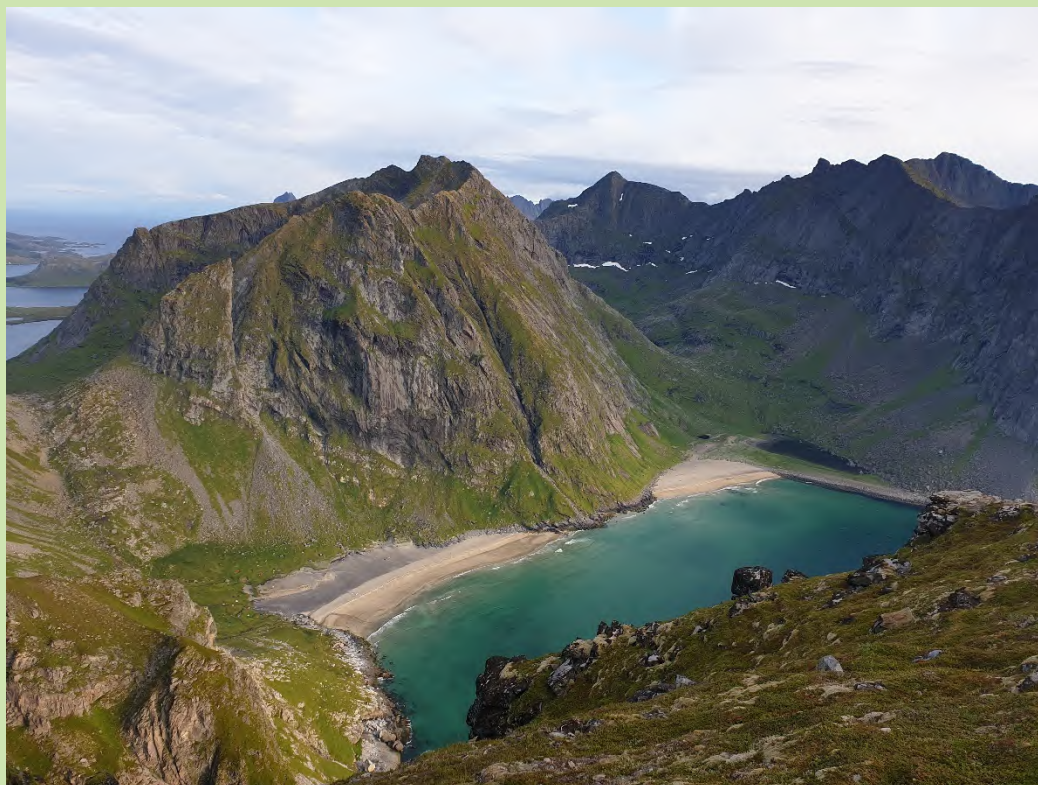
Aktivitet/ tiltak	Periode	Ansvarlig
Anleggsfase	2025	Nasjonalparkforvalter sørger for fremdrift.

4 Finansiering

Nasjonalparkstyret avsetter midler til gjennomføring av mulighetsstudiet i 2023. Videre finansiering vil være avhengig av at nasjonalparkstyret får tiltaksmidler til prosjektet fra Miljødirektoratet.

Lofotodden nasjonalpark

Lofotodden nasjonalpark kjennetegnes av et unikt landskap med høye og smale tinderekker omgitt av åpne havområder, et sjeldent naturfenomen i global sammenheng.

Kontaktinformasjon Lofotodden nasjonalpark

Telefon:	75 53 16 00
E-post:	oljkv@statsforvalteren.no
Nett:	https://www.nasjonalparkstyre.no/Lofotodden
Post:	Statsforvalteren i Nordland, Postboks 1405,
Besøksadresse:	Besøkssenter Lofotodden nasjonalpark, Kirkeveien 38, 8390 Reine

Arkivsaksnr: 2020/5738-0

Saksbehandler: Ole-Jakob Kvalshaug

Dato: 22.11.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lofotodden nasjonalparkstyre	57/22	30.11.2022

Prosjektplan - Stitilrettelegging og restaurering på Bunessanden - Lofotodden nasjonalpark

Forslag til vedtak

Nasjonalparkstyret godkjenner prosjektplanen slik den foreligger. Stitilrettelegging på Bunessanden gjennomføres i 2023 iht. prosjektplan. Tiltaket er forankret i besøksstrategien for Lofotodden nasjonalpark, og er høyt prioritert i tiltaksplanen.

Tiltaket gjøres med hjemmel i Verneforskrift for Lofotodden nasjonalpark § 13.

Bakgrunn

Prosjektplanen foreslår tyngre tilretteleggingstiltak fra den steinlagte vegen ved Einangen og ned til sandstranden Bunessanden.

Bunessanden i Lofotodden nasjonalpark er en populær naturattraksjon i Lofoten og tiltrekker seg mange besøkende. Ferdselstellerne de siste tre årene viser et årlige gjennomsnittlige besøkstall på rundt 12 000 besøkende. Fra Bunesfjorden og opp til høyeste punkt, Einangen, er ferdselen i stor grad kanalisert langs én sti. Fra Einangen og ned skråningen til Bunessanden sprer ferdselen seg utover. Oversiktsbilder viser et betydelig nettverk av stier, og vegetasjonen er slitt vekk i store deler av skråningen.

Skråningen består av sanddynemark med et tynt vegetasjonsdekke. Skjellsand gir godt grunnlag for en kalkkrevende flora, og området har flere rødlistede arter og naturtyper. Vegetasjonen er svært utsatt og sårbar for ferdsel, og har dårlig gjenvekstevne.

Hensikten med tilretteleggingstiltaket er å kanalisere ferdselen til én sti, slik at forvaltningsmyndigheten får stoppen den negative utviklingen der stadig mer

vegetasjon blir slitt vekk. Ved å skjerme omkringliggende områder, vil vegetasjonsdekket vokse tilbake.

Grunnlaget for avgjørelsen

Dokumentasjon som grunnlag for avgjørelse:

- Sårbarhetsvurdering – Bunesfjorden – Lofotodden nasjonalpark. Nasjonalparkforvalter, 2021.
- Rapport med tilrådning for tiltak i Bunesfjorden og på Buessanden. Utmarksressurs AS, 2021.
- Buessanden i Moskenes kommune. Forenklet konsekvensvurdering av naturmangfold og skjøtselsråd. Miljøfaglig Utredning, Mathilde Lorentzen, 2021.
- Kartlegging av fugl i Lofotodden nasjonalpark. Norsk Ornitologisk Forening, Martin Eggen, 2021

Prosjektplanen er videre forankret i Besøksstrategien for Lofotodden nasjonalpark og i tiltaksplanen.

Tiltaket gjøres med hjemmel i Verneforskrift for Lofotodden nasjonalpark § 13. Forvaltningsmyndigheten kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- og kulturtilstand som er formålet med vernet.

Formålet med vernet av Lofotodden nasjonalpark står i verneforskriftens § 1 *Formål:*

«Formålet med Lofotodden nasjonalpark er å bevare et stort naturområde som inneholder et særegent naturmangfold med særlig vekt på landskap uten tyngre naturinngrep, naturtyper, arter og geologiske forekomster.

Formålet med nasjonalparken er videre å ta vare på:

- a) et unikt og kystalpint landskap med svært stor landskaps- og naturhistorisk verdi*
- b) representative og særegne økosystemer med variasjonsbredden i naturmangfold, herunder arter, bestander, naturtyper, geologi og økologiske prosesser*
- c) genetiske særtrekk hos fjellplanter i ett av områdene i Norge som har vært isfritt lengst og hos oseaniske arter på nordgrensa av sitt utbredelsesområde*
- d) viktige naturtyper som ur og rasmark, kalkrike kystfjell og sanddyner*
- e) artsrike områder i naturtypene kulturmarkseng og boreal hei*
- f) leveområde for flere trua arter, herunder krykkje, teist, toppskarv og beitemarkssopp*
- g) verdifulle kulturminner*
- h) et viktig referanseområde for å studere utvikling i naturen, spesielt knyttet til geologiske prosesser, klimaendring og betydning beite har for etablering av skog i nordlige områder med oseanisk klima*

Allmennheten skal gis anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging»

Det følger av naturmangfoldloven (nml) § 7 at saken skal vurderes i henhold til prinsippene i lovens §§ 8 – 12 angående kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), samlet belastning på økosystemet (§ 10), kostnader ved miljøforringelse (§ 11) og miljøforsvarlige driftsmetoder (§ 12).

Vurdering

Kunnskapsgrunnlaget for området er vurdert til å være godt, og konsekvensene av tiltaket er vurdert. Ifølge rapport fra Miljøfaglig utredning er alle verdifulle naturtyper i

utredningsområdet blitt fanget opp gjennom kartleggingen, og artskunnskapen i området er vurdert til ganske god. Sopper og karplanter er godt kartlagt, men det er for artsgruppen sopp store muligheter for å finne flere truende arter pga. ganske store årlige variasjoner i observerte arter. Visse artsgrupper, som insekter og moser, kan regnes som dårlig kartlagt, men usikkerheten knyttet til disse artsgruppene er vurdert til å ikke ha spesiell innvirkning på verdivurderingen av området. Området er såpass langt nord og isolert at artsmangfoldet knyttet til insekter trolig er begrenset. Fugl i området er godt kartlagt i egen kartlegging under arbeidet med besøksstrategien.

Stilretteleggingen er vurdert til å ha ubetydelig (0) miljøskade for sanddynemark, og ubetydelig til noe (0/-) miljøskade for naturbeitemark med begrunnelse i arealbeslaget. Tiltaket vil samtidig gi reduksjon av slitasje i de mest utsatte områdene. Det ble påpekt i utredningen at ferdsel i området trolig vil fortsette å øke, og dermed også slitasjen. Planlagte tiltak vil bidra til å redusere slitasjen ved å kanalisere ferdselen.

Arealene med intakte sanddynekomplekser har gått sterkt tilbake de siste 100-150 årene. Den viktigste årsaken til tap av artsmangfold i sanddyneområder er utvilsomt gjengroing, gjennom endret arealbruk og færre husdyr på utmarksbeite. En rekke andre faktorer påvirker også tilstanden til sanddynene slik som markslitasje, beiting, fremmede arter, forurensning og klimaendringer.

Den samlede belastningen på sanddynemiljøer nasjonalt vurderes å være stor. Regionalt vurderes den samlede belastningen å være middels, på grunn av mindre nedbygging og at gjengroingen går saktere. Lokalt bidrar Lofotodden nasjonalpark til at slike områder beskyttes mot utbygging, men samtidig er et økende ferdselspress og avtakende beitetrykk en pågående trussel mot sanddynemiljøene. Det foreslåtte tiltaket antas ikke å endre den samlede belastningen.

Driftsmetoden er etter forvalters vurdering miljøforsvarlig. Det meste av arbeidet under anleggsfasen gjennomføres manuelt uten anleggsmaskiner. På grunn av områdets beliggenhet må det påregnes bruk av helikopter til transport av bæremasser. Under anleggsperioden må man påregne noe støy, spesielt de dager der bæremasser skal transporteres inn med helikopter. Planlagt oppstart er satt til månedsskifte august/september for å unngå unødig støy i hekke- og yngletida.

Friluftslivets interesser ivaretas gjennom godt informasjonsarbeid i forkant av oppstart, samt informasjon ved hurtigbåtkai på Reine og i Bunesfjorden. Under anleggsarbeidet kan forvaltningsmyndighet midlertidig legge om stien dersom det er nødvendig av hensyn til sikkerhet for entreprenør og besøkende.

Det er knyttet noe usikkerhet til vurdering av påvirkning og konsekvens over tid på naturbeitemark pga. usikkerhet med kanaliseringseffekten av tiltaket. Det er derfor viktig at forvaltningsmyndigheter følger opp med overvåking av ferdsel og slitasje etter at tiltaket er gjennomført. Det er satt opp ferdselsteller og opprettet bevaringsmål for slitasje i området, og man har således lagt opp til en metodisk overvåking av påvirkning fra ferdsel i etterkant av gjennomført tiltak. Forvaltningsmyndighet kan dermed følge opp med ytterligere tiltak (merking og skilting, inngjerding) for å oppnå ønsket effekt av tilrettelegging.

Konklusjon

Etter forvalters vurdering er kravet til kunnskapsgrunnlag i naturmangfoldloven (nml.) § 8 vurdert til å være oppfylt. Prinsippet om føre-var og samlet belastning på

økosystemet er tillagt vekt (nml. §§ 9 og 10). Tiltaket er i tråd med §§ 11 og 12 i naturmangfoldloven.

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Vedlegg:

- 1 Prosjektplan Bunessanden
- 2 RAPPORT TILRÅDING RESTAURERING BUNESFJORDEN_RYTEN-KVALVIKA_Utmarksressurs AS_2021
- 3 MU2021-55-Bunessanden_i_Moskenes_kommune

Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt:

Prosjektplan

Stitilrettelegging – Bunessanden

Innhold

1	Områdebeskrivelse - Buessanden	4
1.1	Bakgrunn.....	4
1.2	Nøkkelinformasjon	4
1.3	Skildring av dagens sti	5
2	Kunnskapsgrunnlag om natur- og kulturverdier.....	6
2.1	Landskap og geologi.....	6
2.2	Naturverdier	6
2.2.1	Naturtypekartlegging	6
2.2.2	Artsmangfold	8
2.2.3	Konsekvenser av planlagte tiltak	9
2.3	Kulturminner.....	9
3	Besøkstall	10
4	Sårbarhetsvurdering – grad av slitasje	12
5	Skildring av tiltak.....	14
5.1	Steinlagt veg – Einangen	14
5.2	Nordvendt nedstigning fra Einangen til Buessanden	15
5.3	Spaltet grussti	17
5.4	Sperring av andre stier.....	19
6	Finansiering	19
6.1	Budsjett	19
7	Annen infrastruktur	19

Vedlegg:

1. Rapport – Restaurering av turruter, kanalisering av ferdsel – Lofotodden nasjonalpark. Utmarksressurs AS 2021.

-
2. Lorentzen, M. N. 2021. Buessanden i Moskenes kommune. Forenklet konsekvensutredning av naturmangfold og skjøtselsråd. Miljøfaglig Utredning rapport 2021-55

1 Områdebeskrivelse - Buinessanden

1.1 Bakgrunn

I 2021 ble det på oppdrag fra Lofotodden nasjonalparkstyre utarbeidet en tilrådningsrapport på restaurering av stien fra Bunesfjorden til Buinessanden i Lofotodden nasjonalpark. Rapporten ble utarbeidet av Utmarksressurser AS (vedlegg 1). Bakgrunn for oppdraget var utfordringer med erosjon og slitasje på stien og vegetasjonen rundt. Stien er ikke opparbeidet, men har blitt tydeligere, dypere og bredere etter hvert som besøkstallene har økt. I 2021 ble det også utarbeidet en forenklet konsekvensvurdering av foreslåtte tiltak (Lorentzen, 2021) (vedlegg 2).

Stien begynner i Bunesfjorden, utenfor nasjonalparkgrensa, og har en total distanse på ca. 850 meter. Første del av stien fra Bunesfjorden og opp til den steinlagte vegen på Einangen går i gjengrodd naturbeitemark. På grunn av høy vegetasjon her er ferdselen godt kanalisert, men erosjon der stien graver seg dypere ned er en utfordring. Her vil forvaltningsmyndighet, som alternativ til foreslått grussti, vurdere andre alternativet som vil gi mindre varige inngrep i kulturbeitemarka. Denne prosjektskissen tar derfor bare for seg stien fra Einangen, der den steinlagte vegen begynner, og ned til Buinessanden. Ferdselen på denne delen sprer seg ut som en vifte, og oversiktsbilder viser en betydelig slitasje og erosjon på vegetasjonen.

1.2 Nøkkelinformasjon

Startpunkt: Einangen

Sluttpunkt: Buinessanden

Distanse med ny tilrettelegging: totalt 381 meter. De første 150 meter går langs eksisterende steinlagt veg, dvs. 231 meter med ny sti.

Tidspunkt: Planlagt oppstart for arbeid er august 2023, uke 35.

Eiendomsinformasjon: Eiendommen gnr./bnr. 3/1 ligger i Moskenes kommune og har til sammen 15 rettighetshavere. Den steinlagte vegen ligger i et område hvor det ikke foreligger noe eiendomsinformasjon.

Vernestatus: Hele tiltaket er planlagt i Lofotodden nasjonalpark

Tiltaket vil bli gjennomført som et skjøtselstiltak iht. verneforskriftens § 13. Grunneiere blir varslet i god tid før, og vil gis anledning til å komme med innspill. Tiltaket vil kreve tillatelse fra kommunen jf. Plan- og bygningsloven og Motorferdselloven.

1.3 Skildring av dagens sti

Figur 1. Oversiktskart over Bunesfjorden. Stien fra Bunesfjorden til Einangen er merket i blått. Ferdsel fra Einangen og ned til Buessanden er mer spredt og derfor ikke tegnet inn i kart. Kilde: Kilden.nibio.no

Besøkende ankommer Vindstad med båt fra Reine. Fra Vindstad går det en 2-km lang landbruksvei til Bunesfjorden. Stien til Buessanden starter her, går langs en gravplass og gjennom naturbeitemark, opp til Einangen. På Einangen fortsetter stien langs en 150 meter lang steinsatt veg som ble laget på 1930-tallet. Ferdselen er godt kanalisert fra Bunesfjorden og fram til dette punktet. Fra Einangen fortsetter ferdselen langs en skråning ned til Bunesanden. Her er det ingen tilrettelagt sti, men et nettverk av stier som har oppstått etter hvert som ferdselen har økt.

2 Kunnskapsgrunnlag om natur- og kulturverdier

Utredningsområdet er tidligere kartlagt i flere omganger. Gaarder m. fl. (2005) registrerte Vindstadområdet som et svært viktig kulturlandskap med sandstrand, sanddyner, ugjødset naturbeitemark og li-sider som beites av sau. Beitetrykket ble da vurdert som litt lavt. I 2007 ble området kartlagt etter DN-håndbok 13 og resulterte i to naturtyper, sandstrand og sanddyne, av nasjonal verdi (A) (Blindheim, Klepsland, Olsen, Hofton, & Abel, 2008). I 2013 ble området heldekkende kartlagt etter NiN i 2010 (Hanssen, Gaarder, & Alvereng, 2013)

I forbindelse med planleggingen av stiprosjektet ble det gjort en forenklet konsekvensvurdering mht. naturverdier på Buessanden i 2021 (Lorentzen).

2.1 Landskap og geologi

Utredningsområdet ligger ved Buessanden i Moskenes kommune. Det ligger nær sjøen og er omringet av høye fjell. Naturen i utredningsområdet består av sanddyne- og engmiljøer med ulik grad av sandpåvirkning. Utredningsområdet er ikke registrert som INON-område.

Ifølge NGU består området for det meste av næringsfattig berggrunn, med amfibolitt, hornblendegneis og glimmergneis (stedvis migmatittisk). Amfibolitt, hornblendegneis, glimmergneis, stedvis migmatittisk. Det er løsmasser av marine strandavsetninger, skredmateriale og flygesand. Store deler av utredningsområdet og nærliggende områder hadde sandforekomster i varierende grad, noe som kan medføre ganske kalkkrevende vegetasjon, på tross av fattig berggrunn. Naturgeografisk ligger området i mellomboreal vegetasjonssone, og i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2).

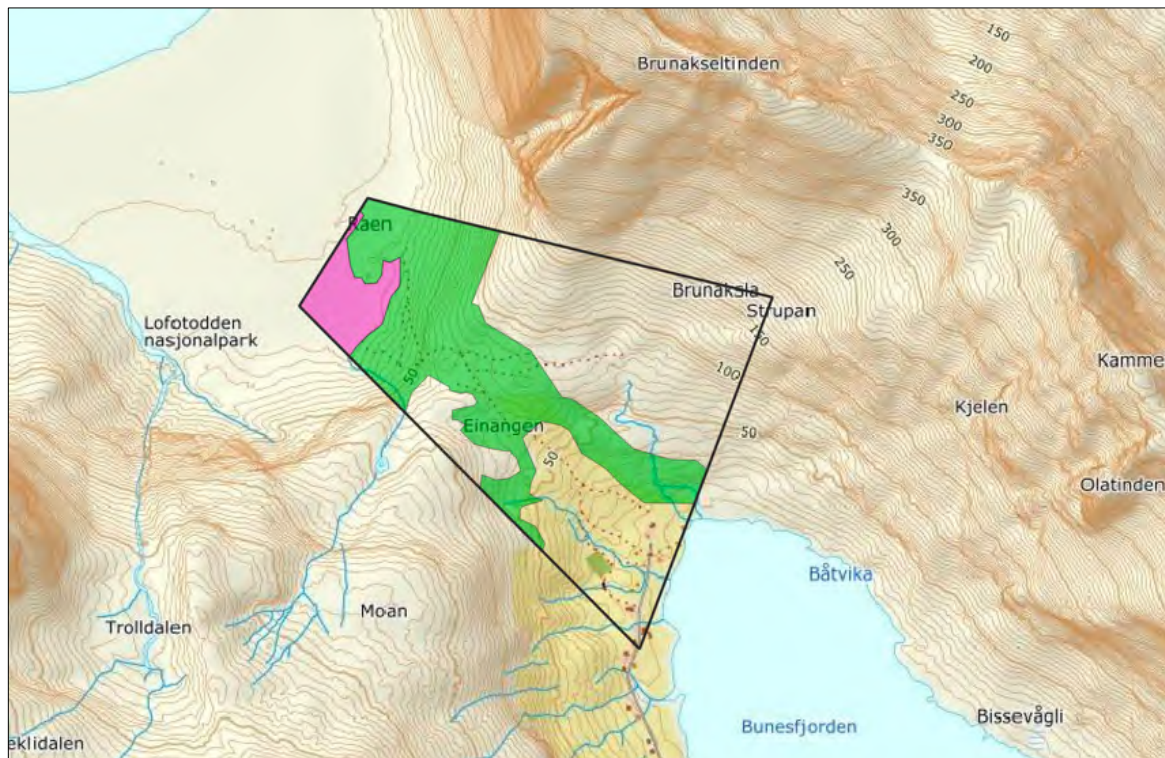
Hele området er del av et stort og viktig sammenhengende kystlandskap som betraktes som særegent og av nasjonal betydning. Det velges derfor å behandle det som bare ett delområde. Det er spisse fjell med tilhørende dype daler som preger landskapet. Landskapstypen etter NiN er dypt nedskåret fjordlandskap.

2.2 Naturverdier

2.2.1 Naturtypekartlegging

I 2021 ble utredningsområdet kartlagt etter Miljødirektoratets instruks (2021a), og to naturtyper ble identifisert. Sanddynemark (rosa, Fig. 2) ble registrert helt vest i

utredningsområdet, og strakk seg helt ut til vannkanten. Sanddynemarken er vurdert til høy kvalitet og er samtidig rødlistet som VU – sårbar naturtype. NiN-typene er vurdert til å være forstrand og primærdyner, samt kvite og grå dyner.

Figur 2. Ulike naturtyper etter Miljødirektoratets instruks. Rosa er sanddynemark, og denne strekker seg over hele stranden, også utenfor utredningsområdet. Grønn farge viser naturbeitemark, som også strekker seg godt utenfor utredningsområdet, særlig i skråningen rundt selve stranden. Kart: Miljøfaglig utredning.

Naturbeitemark (grønn) ble registrert i skråningen rundt hele stranden, også godt utenfor utredningsområdet, og over Einangen mot Vindstad. NiNtypene er vurdert til å være varierende mellom svakt til sterkt kalkrik eng og sanddyneeng med klart hevdpreg. Engvegetasjon på sandsubstrat er svært viktige leveområder for en rekke arter. Spesielt viktige områder er ugjødsete enger med rik karplanteflora, der sår i vegetasjonen blottlegger sanda flekkvis, slik som på Bunesanden. Det beites ikke lengre i området, noe som gjør at naturbeitemarken får moderat kvalitet. Naturtypen er rødlistet under semi-naturlig eng som VU – sårbar.

De største verdiene ser ut til å være knyttet til naturbeitemarken. Foruten dette ble det også registrert kalkfattig rasmark og mer intensivt drevet mark, men disse er ikke naturtyper som skal registreres etter Miljødirektoratets instruks. Også rasmark, rasmarksenger og mer intensivt drevet mark ligger i utredningsområdet, men er ikke vurdert til å oppfylle kriteriene til naturtyper etter Miljødirektoratets instruks.

Uttaksområdene for stein er vurdert å være rasmark.

Figur 3. Overgang fra naturbeitemark med kalkrik semi-naturlig sanddyneeng mot åpen sanddynemark uten særlig vegetasjon. Stien går på kryss og tvers her, og ned til det flater ut. På den vegetasjonskleddte flaten er det populært å sette opp telt. Foto: Mathilde Norby Lorentzen

2.2.2 Artsmangfold

Mange av artene registrert rett utenfor utredningsområdet kan også finnes innenfor, siden det er de samme miljøene. Artsmangfoldet i området er rikt, og flere er kalkkrevende. Viktige artsgrupper i sanddominerte miljøer er karplanter, sopp og insekter. Rødfangre og reinrose (NT) er eksempler på kalkkrevende arter som vokste der. Særlig i naturbeitemarken er det funnet mange arter, inkludert flere rødlistede. Blant annet er bakkesøte og hvitkurle (VU) tidligere registrert. Bakkesøte ble gjenfunnet. Tidspunktet var for sent til å fange opp hvitkurle, men det ble sett mange avblomstrede orkideer der.

Naturbeitemarken skiller seg ut med funn av flere beitemarksopp, særlig rundt Einangen, men også østre side av Bunessanden, både i og utenfor utredningsområdet.

Sannsynligheten er stor for å finne flere beitemarksopp, og soppsesongen i 2021 kan kun kalles middels god. Fra før er det kjent gyllen vokssopp (NT), lillagrå rødspore (NT), skifervokssopp (NT), russelærvokssopp (NT) og sauevokssopp (VU). Ny i 2021 er grønn rødspore (NT). Russelærvokssopp ble gjenfunnet. En av de som i 2021 ble funnet på østsiden av stranden, i naturbeitemarken rett nord for utredningsområdet, var antatt høyrød vokssopp *Hygrocybe constrictospora*. Belegg skal sendes inn til DNA-

sekvensering, og hvis bestemmelsen er korrekt, så er dette i så fall det tredje funnet i Norge. Fra området er det sendt inn flere ubestemte sopp-arter til DNA-sekvensering.

I 2021 ble det gjennomført en kartlegging av fugl i området (Eggen, 2021). 6 ulike fuglearter med aktivitet tilknyttet hekking eller mulig hekking ble registret, fordelt på en art gress, en rovfugl, fire arter vadefugler, en art måke og ni arter spurvefugler. Grågås hekket ikke nødvendigvis i registeringsområdet, men kan ha hatt reir i influensområdet. Tårnfalk ble sett jaktende ved flere anledninger, og antatt å ha reir i nærheten. Forekomsten av tjeld (NT), cirka 5 par (fire rugende fugler lokalisert) er knyttet til bunnen av Bunesfjorden. Her er sandflatene innerst i fjorden trolig viktige næringssøkområde. Det er også en fin tetthet av hekkende fiskemåke (VU) rundt bebyggelsen. Observasjonene tyder på at rødstilk (NT) og strandsnipe hekker i registeringsområde innerst i fjorden, mens en overflyvende storspove (EN) kan være fra et hekkepar i nærheten av Vindstad utenfor registeringsområdet

Insekter er dårlig kartlagt i området, og området er såpass langt nord og isolert at det store artsmangfoldet knyttet til insekter trolig er begrenset. Det vurderes som ikke hensiktsmessig å avgrense egne økologiske- og landskapsøkologiske funksjonsområder.

2.2.3 Konsekvenser av planlagte tiltak

Planlagte tiltak ble i konsekvensvurderingen (Lorentzen, 2021) vurdert til å ha ubetydelig miljøskade (0) for sandynemark og for nasjonalparken. For naturbeitemark ble tiltaket vurdert til å ha ubetydelig til noe miljøskade (0/-) med begrunnelse om arealbeslag. Tiltaket vil samtidig gi reduksjon av slitasje i de mest utsatte områdene. Det ble påpekt at ferdsel i området trolig vil fortsette å øke, og dermed også slitasjen. Tiltak vil bidra til å redusere slitasjen ved å kanalisere ferdsele.

En variasjon mellom tett vegetasjon og åpne sandområder i engene er viktig for naturmangfoldet, spesielt når det ikke beites. Slitasje kan derfor være positivt, men da bør det være mer spredt over et større område enn nå. Selv om en del av slitasjen reduseres med tiltaket vil det trolig fortsatt foregå ferdsel utenfor stien, noe som kan bidra til noe forstyrrelse i området. Likevel vil en kanalisering gi mindre forstyrrelser i form av slitasje i området rundt. Påvirkningen over tid med og uten tiltaket er utfordrende å vurdere på grunn av dette.

2.3 Kulturminner

Ifølge kulturminnesøk er det registrert et fornminne hustuft/ gravrøys i fjæra i Bunesfjorden. Dette har vernestatus som automatisk fredet. På Bunesanden er det på østsiden av stranden registrert noen fornminner med uavklart vernestatus. Nedgravd steinsetting og gjerde/ innhegning. Ved Buneset er det registrert bosetning/ aktivitetsområde. Ingen av kulturminnene vil bli påvirket av selve stibyggingstiltaket.

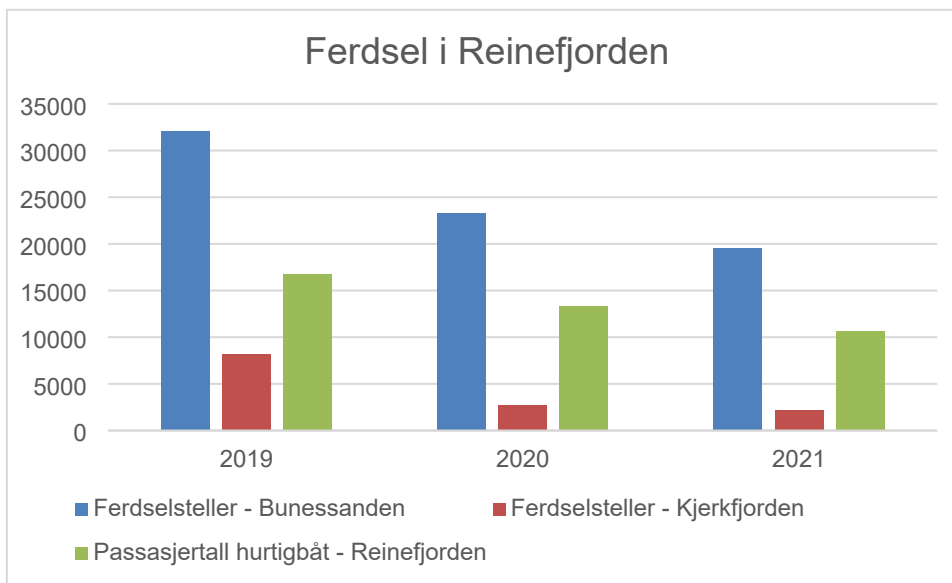
Under stibyggingen skal brukes lokal stein, dvs. at man henter stein fra nærområder hvor to områder er pekt ut. Brunaksla og steinmasser langs elveleie ved eiendommen gnr./bnr. 12/4. Kulturminneregistreringer i området indikerer at det har vært aktivitet og bosetning i området i lang tid. Dersom entreprenør kommer over steinsettinger eller steingjerder, skal de la disse være i fred. Steinmassene som skal hentes fra elveleiet er for øvrig fra et steinras som skjedde i 2021.

Den steinlagte veien på ca. 150 meter ble i sin tid bygd som sysselsettingstiltak på 1930-tallet. Veien er ikke formelt vernet, men er et viktig lokalt kulturminne og viser den lokale byggeskikken for Lofoten. Veien er nevnt i kulturminneplanen for Lofoten, Nordland fylkeskommune, 2009:

«Veifar Vindstad-Bunes, Moskenes kommune. For lettere å kunne dra mellom Yttersia og Innersia fikk kvinnene i den lokale «Indre Sjømannsmisjonsforening» i gang arbeid med en vei mellom Vinstad i Reinefjorden og Bunes ved storhavet. Arbeidet ble startet som sysselsettingstiltak i 1936/37, men ble aldri fullført.»

3 Besøkstall

Det har vært ferdselstelling i Bunesfjorden fra 2019. Fram til 2021 var det Lofoten Friluftsråd som hadde ansvaret for tellingen, mens i 2021 overtok SNO dette arbeidet. I 2019, året før pandemien inntraff, ble det registrert 32 046 passeringer, under pandemien var antallet naturligvis noe lavere (fig. 4). Telling fra 2022 indikerer at antallet besøkende trolig kommer til å øke i årene etter pandemien. Vi har i tillegg ferdselsteller i Kjerkfjorden, og tall på antall passasjerer som tar hurtigbåten fra Reine og inn Reinefjorden (fig 1).

Figur 4. Ferdselsteller på to stier i Reinefjorden, samt passasjertall på hurtigbåten.

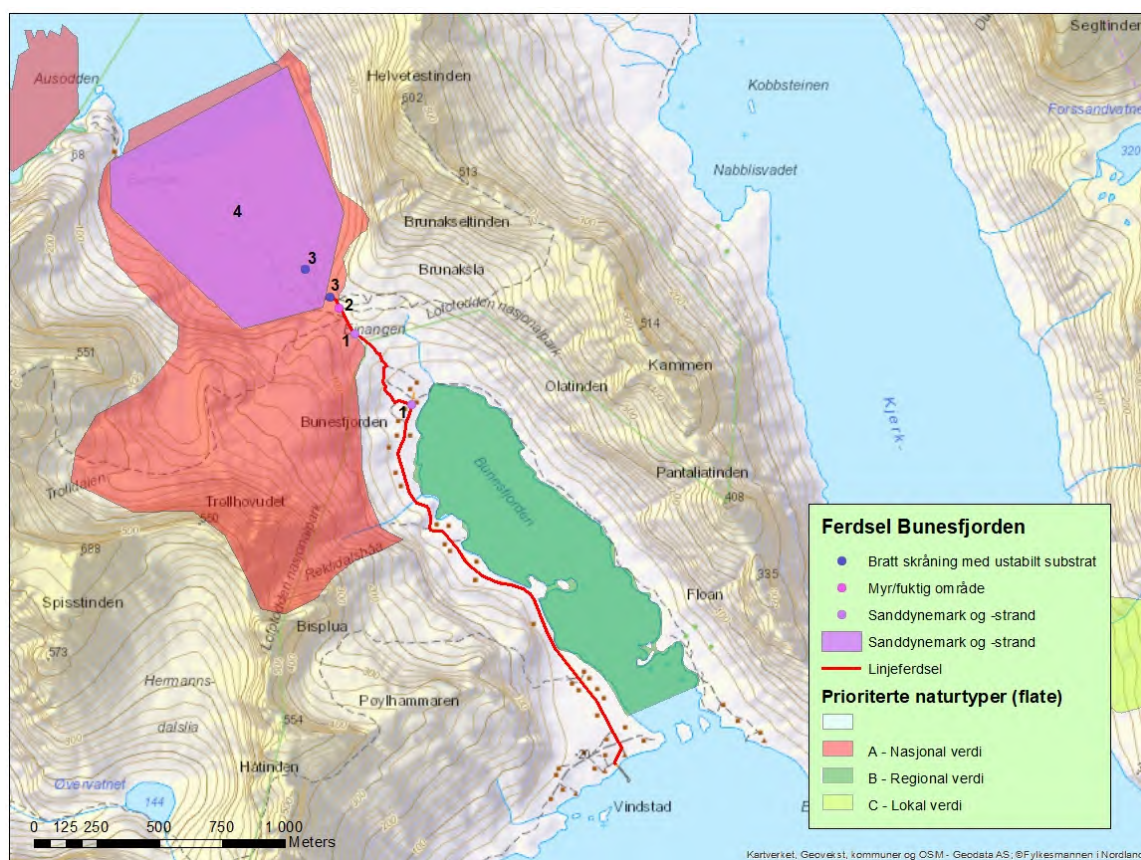
Strava Heatmap gir et godt inntrykk av ferdselsmønsteret til Buinessanden. Ferdselen er i all hovedsak kanalisert opp til Einangen. Fra Einangen og ned til Buinessanden foregår ferdselen mer spredt.

Figur 5. Kartet viser ferdsel til fots de to siste årene ved Bunesfjorden. Stien som tar av mot øst går opp til Helvetestinden. Kilde: Skjermdump fra Strava Heatmap

4 Sårbarhetsvurdering – grad av slitasje

Området ble sårbarhetsvurdert av nasjonalparkforvalter etter metodikk utarbeidet av Norsk Institutt for Naturforskning (NINA, 2019).

Figur 6. Sensitive enheter registrert for vegetasjon og prioriterte naturtyper i ferdslslokalteten Bunesfjorden og Bunesanden. Tallene 1 -1 og 3 – 3 markerer hvor den sårbare enheten starter og slutter. Prioriterte naturtyper A er sand- og grusstrand på Bunesanden og sanddyne i Trollfjorden-Helvetestinden. Bunesfjorden er prioritert naturtype verdi B, sterke tidevannsstrømmer.

Tabell 1. oversikt over sårbare vegetasjonsenheter på ferdslslokalteten Bunesanden. Områdets sensitivitet er vektet opp mot sannsynlighet for eksponering. Området har fått en høy sårbarhetsskår som tilsier at omfanget av ferdsl er i konflikt med de sensitive enhetene.

Bunesanden uten tiltak				
Nr. på kart	Sensitiv enhet	Areal	Plassering	Areal x plassering
3	Bratt skråning med ustabil substrat	2	4	8
4	Sanddynemark og strand	4	4	16
	Sum for lokaliteter			24

Fra Einangen og ned til Buessanden er vegetasjonsdekket skrint og substratet består i all hovedsak skredmateriale dekket av et tykt lag med vindavsetninger av sand. Området ble registrert som *Bratt skråning med ustabil substrat*. Området har en bratthetsgrad på mellom 25 og 35 grader, og det skrinne vegetasjonsdekket tilsier at enheten er svært sårbar for ferdsel.

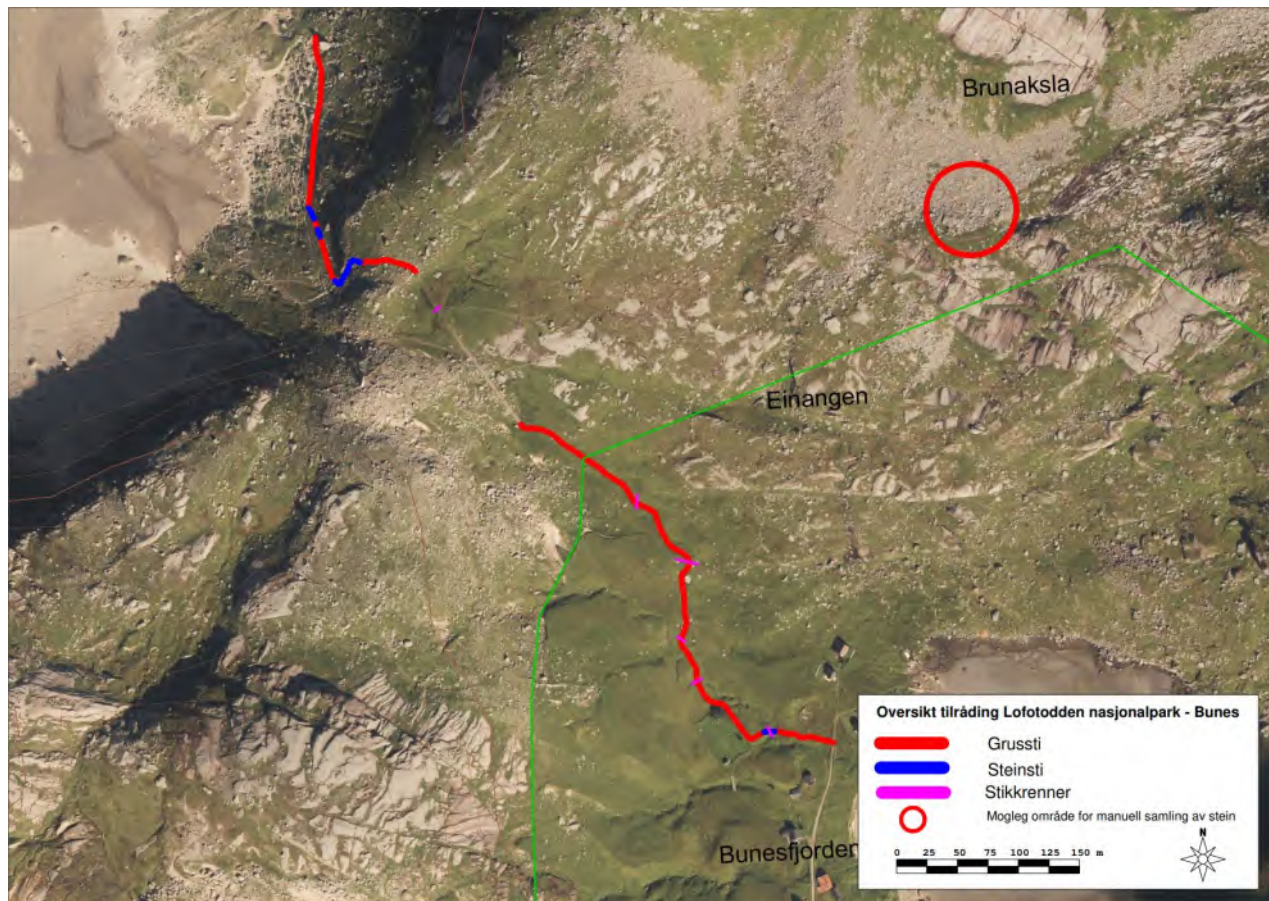
Figur 7. Sensitiv enhet *Bratt skråning med ustabil substrat* ned mot Buessanden som vises nede i venstre hjørne. Ferdsel foregår svært spredt ned skråningen, og det har derfor oppstått mye slitasje. Foto: Kim Abel.

Enheten ligger svært eksponert til og har dårlig gjenvekst-evne. Det glisne vegetasjonsdekket binder ikke substratet, og substratet er ustabil og lar seg lett erodere av vær og vind. Kanalisering og tilretteleggingstiltak vil gi en lavere sårbarhetsskår.

Tabell 2. Sårbarhetsvurdering av Buessanden med foreslåtte tiltak om kanalisering og tyngre tilrettelegging. Det vil fortsatt være vanskelig å kanalisere ferdselen nede på sandstranden, men i skråningen vil tilrettelegging hjelpe.

Buessanden med tiltak				
Nr. på kart	Sensitiv enhet	Areal	Plassering	Areal x plassering
3	Bratt skråning med ustabil substrat	2	0,1	0,2
4	Sanddynemark og strand	4	4	16
	Sum for lokaliteter			16,2

5 Skildring av tiltak

Figur 8. Kart med tilrådning på stitilrettelegging. I dette prosjektet skal vi bare ta for oss den delen som går fra den steinlagte veien ved Einangen og ned til Buessanden. Sti som er tegnet inn nordvest på kartet. Kart: Utarbeidet av Utmarksressurser AS.

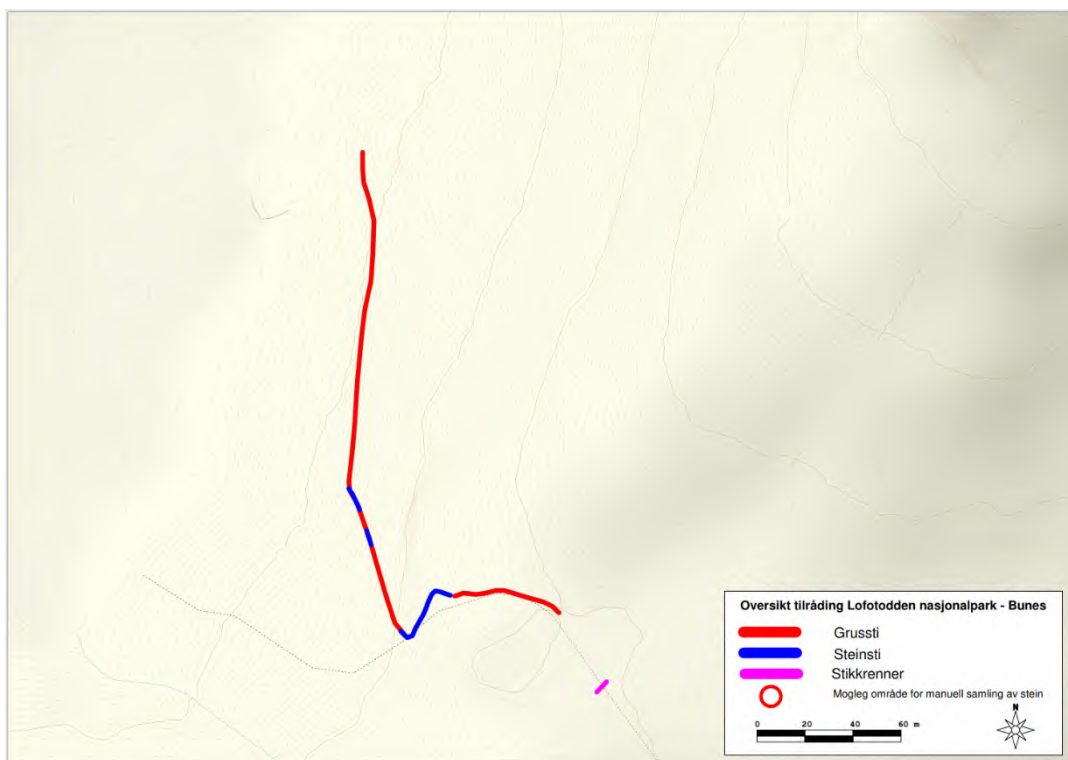
5.1 Steinlagt veg – Einangen

Den steinlagte vegen vedlikeholdes for at den skal kunne brukes som del av stien til Buessanden. Det er trolig 1 – 2 stikkrenner under stien som det er behov for å åpne slik at man får tørrlagt stien. Arbeidet avklares med kulturminnemyndighet. Vegen vitner om lokal byggeskikk, og er tenkt brukt som et ledd i historiefortellingen om området og bosetningen på Buneset.

Figur 9. Einangen: Steinlagt vei over en liten myrflate som vitner om den lokale byggeskikken i Lofoten.

5.2 Nordvendt nedstigning fra Einangen til Buinessanden

Figur 10. Kart over stiltak fra Einangen til Buinessanden. Kart: Utarbeidet av Utmarksressurser AS.

Stien legges langs det som ser ut som hovedstien som fortsetter etter den steinlagte veg. Stien skal bygges som en kombinasjon av spaltet grussti med topplag av sand, og

steintrapp i de bratteste partiene. Det skal brukes stein fra nærliggende steindepot/steinur. Stein pakkes manuelt i big bags og transporteres inn med helikopter. Bæremasse (grus og pukkk) flys inn med betongtobb og legges direkte inn i spalten.

Total distanse er ca. 231 meter. Hele stien må bygges manuelt.

De første 42 meter går i relativt flatt terreng. Her vil det bare være nødvendig å traue ut for bæremasse, og legge inn noen få spalt der det er behov.

På nedstigninga mot Buessanden er utfordringene mer komplekse. Området har en bratthetsgrad på 25 – 35 grader. Det er brattere, og en har større innslag av blokkmark og fjell opp i dagen. Fremdeles er det også her sandholdig grunn.

Om lag heile denne nordvendte sida bygges som spaltet grussti med innslag av enkelte partier med korte steintrapper. Det første bratte partiet må en inn med trapper av stein i noen meter ned mot et parti med nakent berg. Over berget lar en underlaget være som det er, rundt svingen nedenfor må en legge til en oppmuret trapp.

Figur 11. Fra øvre del av nedstigninga mot Buessanden. Her er et lite stykke der fjell stikk opp i dagen. Rett i etterkant svinger hovedlinja nordover og går i rett linje ned mot sanden. Foto: Utmarksressurser AS.

Fra rett under svingen og langs den nordre linja heilt til stranda er tilråding å legge spaltet grus heile vegen, med innslag av trapper to-tre steder for å ta høyde. Trapper vil være med på å bryte opp det visuelle inntrykket og gjøre tiltaket mer naturlig. I tillegg til stein til trapper må det fraktes inn noe stein til å forsterke side kant på dalside (her mot strand).

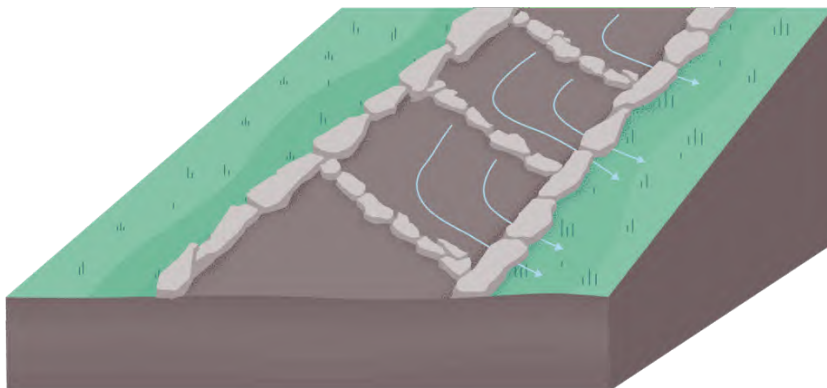
Figur 12. Fra nedre, nordre del mot Buinessanden der terrenget flater ut. Stien går mellom steinblokker, før en er over på grasslette. I øvre venstre del av bildet ser vi sandstranda. Foto: Utmarksressurs AS.

Behov for å legge til rette er slutt når en når den flate grasengen nede ved stranda. Her vil ferdselen spre seg mer ut, og det vil være vanskeligere å kanalisere ferdselen.

Slitasje i området følges opp med overvåkning. Ved behov vil det skiltes og merkes som kanaliserende tiltak. Videre tilrettelegging kan vurderes, men da bruk av trevirke i stedet for stein og grus. Tverrliggende trevirke (kalvlegging) som er godt forankret i sandmassene er et alternativ.

5.3 Spaltet grussti

En spaltet grussti består av sidesteiner og spalter som skal fungere som en ytre ramme for å holde på bærelag og grus. Steinen hentes lokalt fra fjellsidene i nærområdet. Sidesteinene skal graves ned og låses mot hverandre slik at bare 1/3 av steinens høyde stikker opp over bakken etter ferdigstilt sti. Spaltene skal legges skrått slik at vann enkelt ledes ut av stien. Antall spalt vurderes etter hva som er hensiktsmessig for å lede ut vann og hente inn høyde.

Figur 13. Spalter som leder ut vann. Illustrasjon: Miljødirektoratet.

Bærelag i spalten skal bestå av 10 – 25 cm tykt lag pukk med fraksjonsstørrelse på 32 – 64 mm. Der vi har mulighet brukes vi stedefegen masse i stedet for pukk. Som toppdekke legges 10 – 15 cm tykt lag med grus, som så dekkes med 10 – 15 cm lag sand hentet lokalt. Gruslaget skal være laget av knust fjell med fraksjonsstørrelse på 0 – 16 mm. Toppdekket av sand må ikke være flyvesand, men mer fast sand som man finner nært bekkeløp på Bunessanden.

Stien som går i nordlig retning, skråer seg ned langs terrenghelningen og det blir en skjæring mot heng-siden. På enkelte partier kan dere være behov for å sikre mot erosjon med å skråstille steinheller opp mot heng-siden.

Figur 14. eksempel på skråstilte steinheller som sikring mot erosjon fra heng-siden. Foto: Utmarksressurser AS.

Stiens bredde vil variere ut ifra hvordan terrenget er, men maks bredde vil være rundt 1 – 1,2 meter. Overflatevann er ikke en stor utfordring langs skråningen ned til Bunessanden, og det vil derfor ikke være behov for veldig mange stikkrenner. Det skal revegeteres langs siden av stien.

5.4 Sperring av andre stier

Tilrettelagte sti blir skiltet og merket i henhold til merkehåndboka. Gamle stier der man ikke ønsker ferdsel, blir sperret av med tregjerder eller staur og tausperring.

6 Finansiering

Hele prosjektet dekkes gjennom tiltaksmidler fra Miljødirektoratet post 142031. Finansiering vil i all hovedsak gå til entreprenører, materiale og helikopter. Det legges inn en betydelig egeninnsats fra lokalt SNO og nasjonalparkforvalter på prosjektledelse.

6.1 Budsjett

	Timer/ antall	timessats/ stykkpris	Sum
Manuelt arbeid	1000	kr 600,00	kr 600 000,00
Helikopter	30	kr 14 000,00	kr 420 000,00
Innflyvning Reine	2	kr 15 000,00	kr 30 000,00
Big Bags	80	kr 390,00	kr 31 200,00
Pukk og grus (m3)	100	kr 300,00	kr 30 000,00
		Totalt	kr 1 111 200,00
Det legges inn 20 % i buffer for uforutsette kostnader			kr 1 333 440,00

7 Annen infrastruktur

Reine regnes som innfallsporten for Buessanden. De fleste besøkende tar hurtigbåt fra Reine og til Vindstad. På Reine er det parkering og annen nødvendig infrastruktur for besøkende. På Vindstad planlegger nasjonalparkstyret å etablere et informasjonspunkt. Her er det også etablert et toalett på kaia, som er åpent i sommersesongen.

Restaurering av turruter, kanalisering av ferdsel Lofotodden Nasjonalpark

Foto: Utmarksressurs AS

- Bunesfjorden – Bunes-sanden
- Ryten
- Kvalvika

- rapport med tilråding for tiltak -

2021

Innhald

1 Bakgrunn.....	3
2 Metode.....	4
2.1 Ordforklaringar.....	4
2.2 Grus-sti (senke ytterkant/endre profil).....	4
2.3 Steinsti.....	6
2.4 Stikkrenner/vad.....	8
2.5 Sikring av blottlagt terreng.....	9
3 Skildring av tiltak Bunesfjorden – Bunes-sanden...12	
3.1 Bunesfjorden – Bunes-sanden.....	12
3.2 Tilråding Bunesfjorden – Bunes-sanden.....	13
4 Skildring av tiltak Ryten/Kvalvika.....17	
4.1 Ryten/Kvalvika.....	17
4.1.1 Tilråding Ryten.....	17
4.1.2 Tilråding Kvalvika.....	19
5 Referansar.....	22
6 Vedlegg.....	22

Bilde 1, framside. Frå nedstigning mot Bunes-sanden.

1 Bakgrunn

Fleire kjende naturattraksjonar i landet har opplevd ein stor auke i besøkstalet, og nokon populære område og attraksjonar peikar seg meir ut enn andre. I Lofoten har vi noko av den mest spektakulære naturen som er i Norge, og mange turmål her har eit stort besøkstal. Fleire stadar har ein fått så stor belastning at vegetasjonen ikkje er sterk nok til å stå i mot slitasjen. Konsekvensen har blant anna blitt at over enkelte sensitive område, blant anna over sårbare myrer og ryggar med tynt vegetasjonsdekke, har det danna seg svært nedslitne og veldig breie ferdselsårer.

Lofotodden nasjonalpark vart oppretta i 2018, og er ein av våre nyaste. Nasjonalparken ligg lengst ute i Lofoten, i kommunane Moskenes og Flakstad, og har et areal på 99 km². 86 km² er landareal og 13 km² er sjøareal. Særpreget til Lofoten er eit landskap med smale og høge tinderekker mellom opne havområde og djupe fjordar. Nasjonalparken har ein rik fjellflora til tross for næringsfattig berggrunn. Her finn ein raudlista naturtypar som sanddynemark, kulturmarkseng og boreal hei i område som tidlegare vart hausta og beita. Lofoten var eit av områda som vart tidlegast isfritt etter istida, derfor finn vi nokon av dei eldste førekomstane av enkelte fjellplantar akkurat her. Lofotodden nasjonalpark er eit viktig hekkeområde for fleire sjøfugl- og rovfugl-artar. Lofotodden har også en lang kulturhistorie med spor etter busetnad heilt tilbake til steinalderen. Viktige tiltak i Lofotodden nasjonalpark er kanalisering av ferdsel og å få fleire beitedyr inn i område (Fylkesmannen i Nordland).

Denne tilrådinga for restaurering er utarbeidd for Lofotodden Nasjonalpark av Utmarksressurs AS. Utmarksressurs AS har over 10 år erfaring med restaurering og tilrettelegging i nasjonalparkar og naturreservat. Vi har brei erfaring med ei skånsam tilnærming, ei tilnærming basert på naturen sine premisser. Stien skal vere robust og god, og målet er å kanalisere all ferdsel inn på ein sti. Som utgangspunkt skal ein ikkje røre ved dei naturlege vegane vatnet går. Naturen skal halde fram med å vere mest mogleg urørt.

Strekningane vi har fått i oppdrag å sjå nærare på i denne rapporten er stien frå Bunesfjorden og over til Bunes-sanden på yttersida, Moskenes kommune. Her startar stien utanfor nasjonalparken, ein passera nasjonalparkgrensa etter om lag 300 meter. På yttersida, på Bunes, har det vore busetnad sidan 1700-talet, og det budde folk her fram til midten av 1900-talet (Moskenes historielag).

Ein har også vurdert delar av stien frå Innersand, nærare bestemt frå passering nasjonalparkgrensa og til turmåla Ryten, og til Kvalvika i Flakstad kommune. Fjellet Ryten ligg på nord-vestsida av Moskenesøya. Ryten ragar 542 moh., og med panoramautsikt over kritkvite strender, turkist hav, og stupbratte fjell har fjellet blitt eit populært turmål. Saman med stranda i Kvalvika er her svært høge besøkstal. Som på Bunes vart det på yttersida i Kvalvika også busetnad og drive jordbruk, siste bruket vart fråflytta i 1930-åra. Jf.. kulturminneplan for Lofoten er 3 hustufter, 2 gravrøyser og 7 strandvollgraver freda kulturminne i Kvalvika (Kulturminneplan for Lofoten. Nordland fylkeskommune)

Under synfaring på ruter er nøyaktig trasé-val registrert på GPS. Måling av avstandar er gjort med bakgrunn i GPS-spor. I tillegg er det teke foto og gjort notat. Ut frå desse innsamla data er det utarbeidd ei tilråding for tiltak.

2 Metode

Ein sti er ein konsekvens av at det langs ei linje i terrenget har ferdast fleire folk enn vegetasjonen toler. Det oppstår slitasje, og vil trafikken halde fram eller auke må ein inn å gjere forsterkande tiltak for at underlaget skal tole den belastning det blir utsett for.

Ein kan hevde at restaurering ved hjelp av steintrapper kan «endre karakter» på ein sti. Dette er heilt korrekt, med feil tilnærming kan ein bringe inn framandelement som estetisk meir høyrer heime i eit by-rom. Ein «endrar karakter» dersom ein murer med rette linjer, og utan å senke trapper ned i terrenget.

Men med rett tilnærming kan ein klare å bygge på ein måte som passar inn. Vår oppfatning er til og med at for å oppnå både eit robust og tiltalande sluttresultat er rett tilnærming alltid å etterlikne naturen sin mangel på faste former. Og ikkje minst viktig, muring skal senkast ned i terrenget. Ferdig restaurert skal sti alltid vere anonym og med variasjon i alle brukte element og verkemiddel. Veksling i type underlag er ein slik variasjon av element. Ulik bredde er eit eksempel på verkemiddel for eit naturleg inntrykk. Med muring mest mogleg nedsenka i terrenget oppnår ein også at stein-sti er skjerna for skred og utgliding, og såleis er levetida på arbeidet lenger i eit stadig våtare og tøffare klima.

Ein kan hevde at restaurering ved hjelp av steintrapper kan «endre karakter» på ein sti. Dette er heilt korrekt, med feil tilnærming bringer ein inn framandelement som estetisk meir høyrer heime i eit by-rom.

2.1 Ordforklaringar

Forklaring til betydning av ord brukt for å beskrive terreng/tiltak.

Klyv	Ein stad der stien går bratt opp over ein kant/liten brink. Det er gjerne behov for å mure opp nokre få trinn for å gjere passering enklare.
Travers	Strekning der stien går horisontalt langs fjellside utan stor høgdeskilnad. Langs ruter må ein ofte "traversere" del-strekningar for å kome seg vidare opp.
Hengside	Side av sti mot heng (fjell).
Dalside	Side av sti mot dal (her: fjord).

2.2 Grus-sti (senke ytterkant/endre profil)

På ein svært nedsliten sti er å endre profil eit veldig viktig grep. Det dannar seg over tid små forseinkingar i terrenget som vatn begynner å renne etter. Det fine substratet blir vaska vekk, og att ligg gjerne grov rullestein. Dette skjer ofte der stiar traversera med svak stigning over lausmassar.

Bilde 2.

Eksempel på at ytterkant ligg å fangar vatn. Etter berre ein time med kraftig nedbør har det danna seg ein liten bekk (raud pil) som kjem ned, og som begynner å renne etter sti-sporet. Dette finn ein mykje av overalt, og denne erosjonen er svært enkelt å gjere noko med.

Foto: Utmarksressurs AS

Løysing slike stadar er å ta ned kanten som har danna seg på dalside og skape fall, slik at vatnet igjen får fri bane rett ut og over sti. På denne måten blir stien også breiare og betre å gå på. Grov rullestein må fjernast. Dersom nødvendig, for å oppnå god nok bredde, må ein mure opp kant på dalside. Dersom kant mot hengside er bratt og ustabil må det plastrast med heller. Alt etter kva lausmasse som er på staden kan ein velje å legge på grus som toppdekke.

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 3. Døme på sti bygd maskinelt. Ved bygging av gang-sti må ein alltid legge inn godt fall utover, slik at vatn blir drenert vekk. Mot dalside kan ein ikkje ha noko kant som møter vatnet, overflate på sti «må gå i null» mot omkringliggende terreng.

2.3 Steinsti

Steinsti (steintrapper og hellelegging) er svært haldbart, det held på lausmasser og hindrar erosjon. Der det er svært bratt (over 20-25 grader) og i våte parti er bruk av stein nødvendig. Stein til bruk ved bygging av trapper/hellelegging skal vere av same bergart som er på staden. Det vil seie at stein primært må hentast frå staden. Skal ein frakte stein inn frå ein annan stad må ein sikre at bergart er av same type.

Ved legging av heller i lausmassar "trauar" ein ut og legg steinen stabilt ned i grunnen. På denne måten vert den låst sidevegs. I lengderetning leggst steinen mot kvarandre. Steinhellene er såleis skjerma for skred og utgliding alle veger.

I denne rapporten er det fleire stadar skildra å legge inn stein-sti før og etter kryssing av små bekkar/vassig.

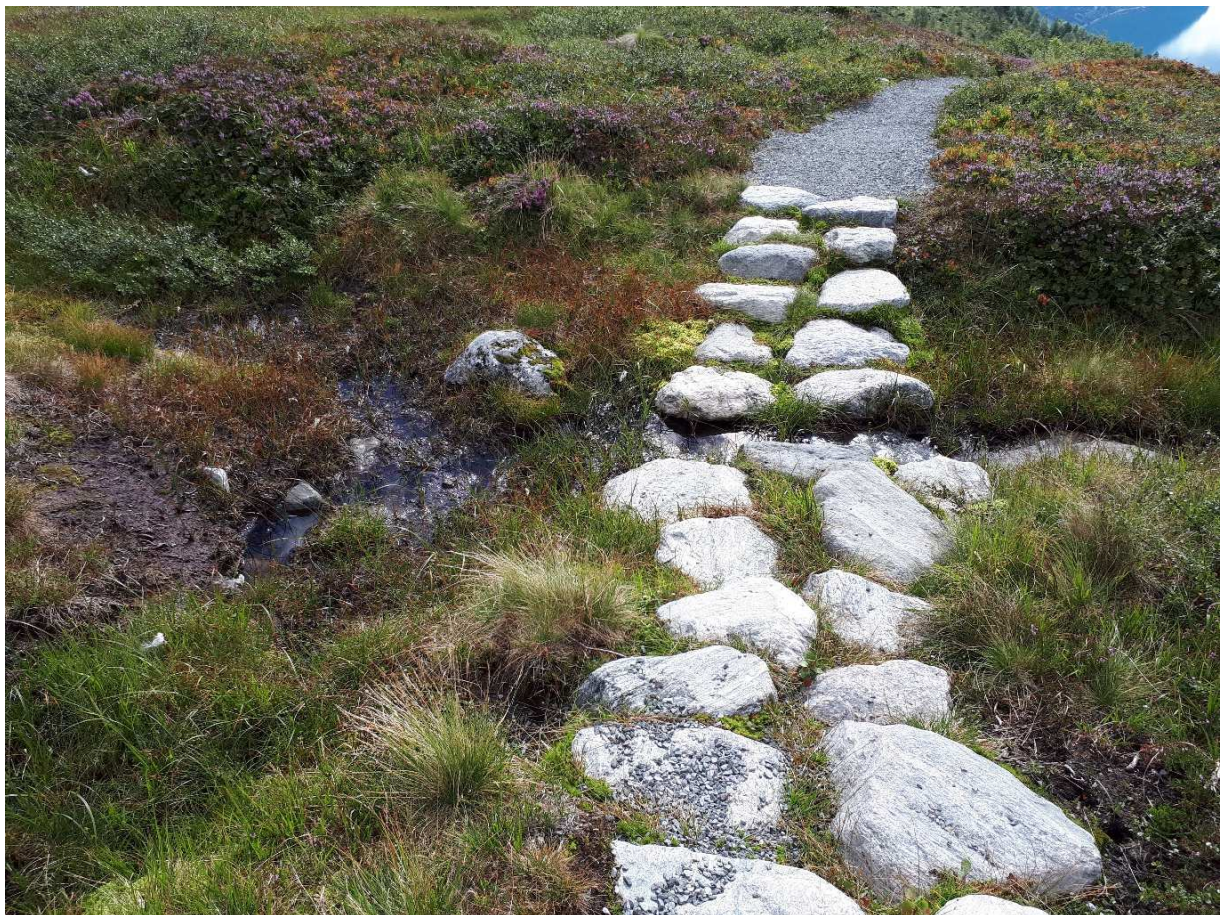

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 4. Døme sti bygd maskinelt. Ved bygging av stikkrenner/vad legg ein inn ekstra forsterking av steinheller, for å sikre mot utvasking av grus på sider. For å vere godt skjerma mot skred/utgliding må stein senkast ned i grunnen.

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 5. Eksempel manuelt bygd steinsti. Brei eller smal, stein-sti skal alltid vere mest mogleg nedsenka i terrenget. Då ser det naturleg ut. Og ikkje viktig minst viktig, ein oppnår at sti ligg skjerna for skred og utgliding.

2.4 Stikkrenner/vad

Kombinasjonen stor trafikk som skapar slitasje og vatn har saman stort potensial til å skape erosjon og øydelegging av stiar. I område med mykje vatn, det vere seg regnvatn gjennom sommarhalvåret eller smeltevatn våren, er derfor kontroll og styring av vatn det viktigaste for bevaring av ein sti. Der det naturleg kjem vatn langsetter søkk og inn mot stien må det byggast stikkrenner/vad for å lede vatnet forbi. Ein grev ut ei renne på tvers av stien. Retning og lengd vert bestemt av terrenget og bredde på stien. Botnen av stikkrenner vert steinlagt for å halde på jord og anna lausmasse. Steinen som held kantane på plass stikk djupare enn steinen i botnen, og vert på denne måten låst. For å vere mest mogleg sjølv-reinsande må det alltid vere størst mogleg fall på stikkrenna.

Dersom ein har eit naturleg søkk i terrenget kan ein vurdere å bygge eit vad, ei steinsett senka grøft på tvers av stien.

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 6. Eksempel manuelt bygd stikkrenne. Døme på ei solid og sterk stikkrenne. Manuelt bygd.

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 7. Døme manuelt bygd langsgående stikkrenne. Når vatnet kjem ned fordelt over ei strekning kan ei langsgående stikkrenne vere nødvendig, før ein slepp vatnet over og vekk frå stien.

2.5 Sikring av blottlagd terreng

Der ein skapar ei skjering mot hengside må ein sikre mot erosjon ved å skråstille heller mot bakken mot heng-side. For eit stabilt resultat må heller stikkast djupt ned og låsast i grunnen.

Torvmatter som ein skavar av må alltid skånsamt takast vare på, og leggest attende som revegetering på blottlagd terreng.

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 8. Manuelt bygd sti. Døme på sikring av heng-side ved hjelp av skråstilte heller.

Restaurering av ein tursti kan kort summerast opp i tre enkle punkt:

- 1) få kontroll på vatnet
- 2) styre ferdsla til ein trase
- 3) revegetere øydelagt terreng ved stien

For eit naturleg inntrykk må ha ein ha veksling i underlaget, og heile tida søke å bygge med materialet som er mjukast å gå på. Steinsti over alt er ikkje beste løysing. Bruk av steinsti på feil stad vil utan unntak føre til at besøkande går på det mjuke underlaget på sida, ein berre flyttar litt på problemet. Ein øydelegg dermed meir enn ein skånar. Eit alternativ er å ikkje gjere noko, berre breidde ut eksisterande trasé og bruke masse frå staden som underlag. Men områda vi har sett på i Moskenes og Flakstad kommunar, med den fine fraksjonen på sanden og saman med det store besøkstalet, gjer heller ikkje dette til noko god løysing. Bruk av erosjonsmatter på ein sti, for eksempel biologisk nedbrytbare erosjonsmatter, er berre eit midlertidig tiltak. Erosjonsmatter er meir til for å sikre skråningar mot erosjon.

Ved restaurering av stiar mot turmål av denne typen er det normalt ikkje behov for berelag. Desse stiane skal ikkje køyrast på/nyttast til landbruksformål.

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 9. Eksempel på ein bratt, robust og varig grus-sti bygd med gravemaskin og liten beltedumper. Stien har mellom 30 000 og 40 000 passeringar per år. Ein har varierande breidde for å oppnå eit naturleg inntrykk. I venstre bildeant er det lagt inn ein skråstild tversgåande «spalt». Framfor og bak gravemaskin er maskinelt bygde stikkrenner.

Dersom stien ein skal restaurere overstig ei viss samanhengande lengde er det økonomisk hensiktsmessig å nytte maskiner. Nyttar ein ei godt utstyrt gravemaskin med rett storleik, kan ein saman med skånsam tilnærming få til eit pent og svært robust resultat.

Døme: Å bruke rett byggemateriale på rett stad er heilt avgjerande.....

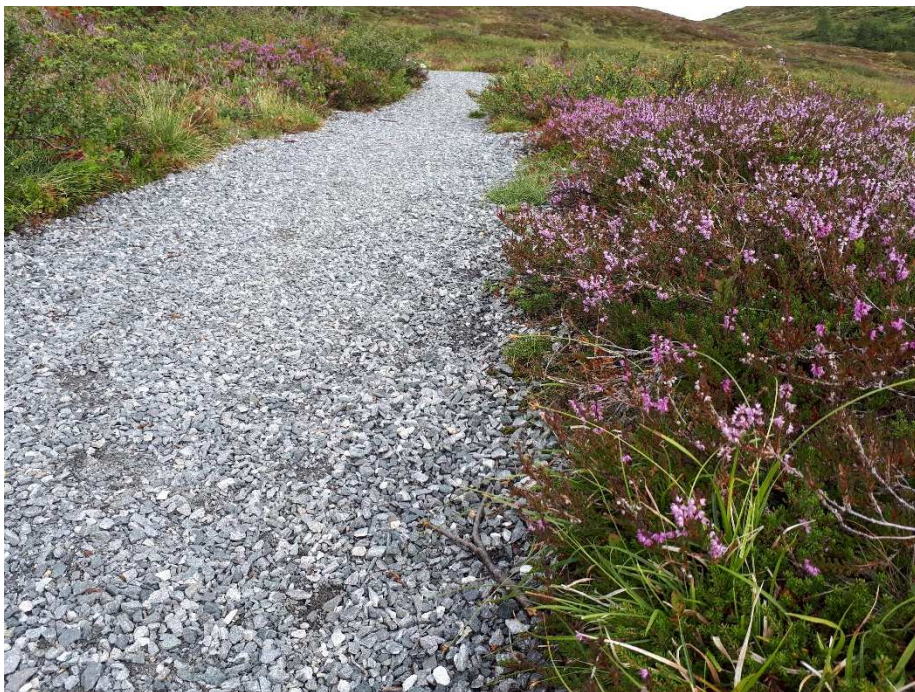

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 10: Korrekt val av byggemateriale, full kanalisering.
(restaurert 2015)

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 11: Feil val av byggemateriale, dårleg kanalisering.
(restaurert 2010)

3 Skildring av tiltak Bunesfjorden – Bunes-sanden, Moskenes kommune, Lofoten, Nordland

Distanse Bunesfjorden – Bunes-sanden:	846 meter
Startpunkt for synfaring:	Bunesfjorden på innersida
Endepunkt for synfaring:	Bunes-sanden
Passeringar personteljing 2019:	32 046
Passeringar personteljing 2020:	22 928

(Personteljing er utført av Lofoten Friluftsråd)

3.1 Bunesfjorden – Bunes-sanden

Fjordarm som går 1,6 km inn frå Vindstad heiter Bunesfjorden. Den gamle busetnaden langs Bunesfjorden er veglaus, for å kome til Vindstad må ein nytte skyssbåt frå Reine. Innover langs fjorden på sørsida går ein smal køyreveg, og frå der vegen endar inne i fjordbukta går det sti vidare mot nordvest over det lave eidet Einangen (ca. 70 moh.). På yttersida når ei Bunes-sanden, og på Bunes var det busetjing på to gardar fram til midten av 1900-talet.

Nasjonalparkgrensa ligg etter om lag 290 meter frå startpunktet på stien i Bunesfjorden, slik at om lag 1/3 av denne rapporten omtalar område som ligg i innfallsporten til nasjonalparken. Med unntak av ei strekning på 150 meter over høgaste punktet på eidet er stien berre ein smal gang-/kløvje-veg. Her vart det gjort ei restaurering i 1936/37, som i dag ligg igjen som eit flott bevaringsverdig kulturminne med ei historie. Frå kulturminneplan for Lofoten, Nordland fylkeskommune, 2009:

«Veifar Vindstad-Bunes, Moskenes kommune. For lettere å kunne dra mellom Yttersia og Innersia fikk kvinnene i den lokale «Indre Sjømannsmisjonsforening» i gang arbeid med en vei mellom Vinstad i Reinefjorden og Bunes ved storhavet. Arbeidet ble startet som sysselsettingstiltak i 1936/37, men ble aldri fullført.»

I dag er Bunes-sanden eit stort felt med sand som strekker seg frå sjøkanten og inn til fjellfoten på alle kantar i det tronge dalføret som smalnar inn mot botnen. Gjennom åras løp har sterke vindar frakta den finkorna sanden langt innover land, og til og med høgt opp gjennom liene. Det ligg av denne finkorna sanden heilt over Einangen og ned på søraust-sida mot Bunesfjorden. Laget av sand er derimot ikkje tjukt og ustabil der stien går, stein av ulike fraksjonar stikk gjennom og opp i dagen. Ein kan derfor nytte heilt ordinære metodar ved restaurering. Det er nok med ei skånsam tilnærming der ein rører minst mogleg torvdekket som ligg langs stien. Nokre stadar mot yttersida må ein plastre med helleforma steinar mot hengside, og her og der legge ein støttemur mot dalside. Men dette er tiltak ein må nytte seg av i alle typar terreng, og slik sett ikkje noko ekstra.

Ein ønsker eit robust, varig og mest mogleg vedlikehaldsfritt resultat. Bruk av anna enn stein og sand som toppdekke ved restaurering er derfor ikkje aktuelt her.

Bilde 12. På yttersida av Einangen kan ein sjå finkorna sand som er frakta langt oppetter dalsidene av sterke vindar. Laget av sand er derimot ikkje ustabil, og ein kan nytte ordinære metodar ved restaurering.

Foto: Utmarksressurs AS

3.2 Tilråding Bunesfjorden – Bunes-sanden

Lengst inne i den fråflytta Bunesfjorden startar stien som går over det lave eidet Einangen (70 moh.). På innersida (sørsida) er jordsmonnet ganske tjukt, og det er frodig grasvegetasjon. Øvre lag består av eit lag med røter som binder dekket over den lause sandjorda saman. Langs stien er slitasjen nokre stadar komen gjennom dette laget med røter, og teppet som bind saman er punktert.

Nedslagsområde som samlar vatnet som kjem ned mot indre del av Bunesfjorden er ikkje stort, det lave eidet er berre 70 moh. Her og der stikk blokkmark opp, slike stadar dukkar vatnet og går ned i grunnen. Her er ganske tørt, det er nok berre gjennom periodar med tung nedbør at det kan samle seg nok vatn til at det har potensiale til å frakte med seg fin-masser som ligg i sti-sporet. Djupare furer i terrenget parallelt med stien viser at det samlar seg nok vatn til at problemet oppstår. Stien startar der dalføret er på det lågaste, og her har ein den djupaste gravinga på sørsida av Einangen. Utfordringane ein har her i starten løyser ein gjennom ei stikkrenne og nokre meter med steinsetting.

Bilde 13. På søraust-sida mot Bunesfjorden er ganske tørt, men ein kan sjå spor etter litt erosjon, som truleg oppstår under periodar med veldig sterk nedbør. Dette lar seg først og fremst løyse gjennom å sørge for godt fall utover, men også gjennom bygging av nokre stikkrenner.

Foto: Utmarksressurs AS

Heilt frå fjorden og litt forbi øvste punkt er vår tilråding å legge ein solid og varig grus-sti. For å oppnå kanalisering av trafikken i denne type terreng er det heilt nødvendig å nytte grus. Med så mjuk og fin vegetasjon på sidene vil ein sti berre av steinheller vere direkte øydeleggande. Ein godt bygd grus-sti vil over tid ha behov for eit minimum av vedlikehald, langt mindre vedlikehald enn treklopper. Ein kan gå med gravemaskin til 45 meter forbi toppunktet. Ein bygger grus-sti, med innlagt spalt på dei brattaste stadane heilt til ein møter det flotte kulturminnet av ein sti på øvste punkt på Einangen. Langs strekninga oppover på sørsida treng ein to stikkrenner. Over den gamle kyrkjegarden er

terrenget slik at ein legg inn fall austover, på denne måten slepp ein å få det att lenger nede. I øvre tredel av lia, frå litt under nasjonalparksiltet, legg ein fall på sti vestover. I svingen, i nedre del av dette partiet, legg ein inn ei stikkrenne.

Over det flate partiet ved Einangen vart det i 1936/37 restaurert ei strekning på 150 meter. Dette er eit kulturminne med ei historie, grunneigarar i område fekk på eit tidspunkt støtte til å ruste opp denne delen av stien. Dette partiet må takast vare på og skal ligge intakt. I nordre ende av denne strekninga delar stien ei myr i to. Slik det ligg i dag er dette område under vatn i lange periodar, ein må sjå på ei løysing for å lede vatnet forbi utan å røyve ved dei gamle muringane som er lagt på plass.

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 14. Nordre del av partiet som vart bygd av grunneigarar i 1936/37.

Ei lita gravemaskin med gummibelte klarar å belte over dette stykket dersom ein er litt varsam. På nordsida kan ein bygge 45 nye meter med spalta grus-sti der ein kan bygge med gravemaskin, før terrenget blir brattare og ein er tvungen til å gjere resten av arbeidet ned mot Bunes-sanden manuelt. Den samla samanhengande distansen (med unntak av 150 meter gammal sti) ein får bygd med gravemaskin er om lag 450 meter. Med ein så lang distanse er det mest hensiktsmessig å bygge dette maskinelt.

På nedstigninga mot Bunes-sanden er utfordringane meir komplekse. Det er brattare, og ein har større innslag av blokkmark og fjell opp i dagen. Framleis er det inn i mellom også her sandholdig grunn. Linja som går rett nordover ser ut til å vere den som er mest brukt. Samtidig ser ein at det truleg er vanleg å gå ein rundtur via sandstranda, der ein kjem tilbake langs ei linje som ligg litt lenger vest. Saman med oppdragsgjevar har ein derfor, med tanke på ein rundtur, funne det hensiktsmessig å restaurere to ruter mot sandstrand i nedre del.

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 15. Frå øvre del av nedstigninga mot Bunes-sanden. Her er eit lite stykke der fjell stikk opp i dagen. Rett i etterkant svingar hovudlinja nordover og går i rett linje ned mot sanden.

Om lag heile denne nordvende sida byggast manuelt, stein i baggar fraktast inn frå steinur i nærområde. Her er mengder med stein av veldig god kvalitet, som ein ved oppstart av arbeidet kan pakke manuelt og gjere klar til frakt. Frå punktet der ein grunna bratt terreng ikkje kjem lenger med gravemaskin må ein inn med trapper av stein i nokre meter ned mot eit parti med nakent berg. Over berget lar ein underlag vere som det er, rundt svingen nedanfor må ein legge til ei oppmura trapp. Frå rett under svingen og langs den nordre linja heilt til stranda er tilråding å legge grus heile vegen, med innslag av trapper to-tre stadar for å ta høgde. Trapper vil vere med på å bryte opp det visuelle inntrykket og gjere tiltaket meir naturleg. I tillegg til stein til trapper må det fraktast inn noko stein til å forsterke side kant på dalside (her mot strand). Behov for å legge til rette er slutt når ein når den flate grasenga nede ved stranda. Her nede er det så lett å bevege seg rundt alle stadar at trafikken og slitasjen raskt blir spreidd utover eit større område.

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 16. Frå nedre, nordre del mot Bunes-sanden der terrenget flatar ut. Stien går mellom steinblokker, før ein er over på grasslette. I øvre venstre del av bildet ser vi sandstranda.

Greina ned mot stranda i sør-vest må i starten byggast med vekselvis spalta grus-sti og trapper. Denne traseen ligg meir rett etter terrenget si fall-linje, og utfordringar med at vatnet kan begynne å følge sti-sporet er derfor større. I nedre halvdel går stien parallelt med ein bekk. Der ein kan langs denne traseen brukar ein grus med spaltar, ved og under bekken må ein inn med steintrapper som er eit sterkare materiale dersom ein får flaumvatn inn mot sti.

Ved passering av bekk heilt i nedre del må ein legge inn steinheller som ei ekstra sikring mot utvasking. Vi tilrår å krysse bekk rett ovanfor to store steinar som ligg her, og kome seg over på ryggen mellom den vesle og den litt større bekken som går i søkket lenger vest.

Foto: Norge digitalt, Statens kartverk

Bilde 17. Frå vestre del av stien mot Bunes-sanden.

Raud linje - grus-sti, delar bygd med spalt. Blå linje - steinsti. Grøn linje - vekselvis steinsti/grus. Trapper der ein treng ta høgde over tersklar. Lilla - stikkrenner

På bilde 17 kan ein sjå dei mange parallelle stiane som har etablert seg. Restaurering av to robuste hovud-trasear vil samle trafikken, og ein vil over tid sjå at andre trasear gror att. Om det er nødvendig med ekstra tiltak for at botnsjiktet skal reetablere seg vil ein etter kvart få svar på. I nedre, venstre kant av bildet har det blitt etablert seg stiar over sand-dyner. Desse kan ein med fordel fjerne ved hjelp av ei jernrive i denne bratte sida med sand.

4 Skildring av tiltak Ryten/Kvalvika, Flakstad kommune, Lofoten, Nordland

Total distanse NP-grense - Ryten:	1272 meter
Total distanse sti-kryss - Kvalvika:	1195 meter
Startpunkt for synfaring:	På stien mot Ryten/Kvalvika ved nasjonalparkgrensa aust for Forsvatnet (260 moh.)
Endepunkt for synfaring:	Ryten 540 moh./Nordvika ved Kvalvika 0 moh.
Personteljing Ryten/Kvalvika 2018:	45 662 personar
Personteljing Ryten/Kvalvika 2019:	66 338 personar
Personteljing Ryten/Kvalvika 2020:	48 784 personar

(Personteljing er utført av Lofoten Friluftsråd)

4.1 Ryten/Kvalvika

Med utgangspunkt frå Innersand i Flakstad kan ein nå både fjellet Ryten og stranda Kvalvika. Denne rapporten tek føre seg distansen frå nasjonalparkgrensa ved Skjettendikan aust for Forsvatnet til Ryten. Og med utgangspunkt frå stikryss til Kvalvika (Nordvika). Med fantastisk utsikt til hav, strand og fjell har turmålet Ryten auka mykje i popularitet. Slitasjen over dei mest sårbare strekningane er veldig stor. Samanliknar ein flyfoto frå statens kartverk frå 2015 (sjå vedlegg «Oversikt tilråding Lofotodden nasjonalpark – Ryten/Kvalvika») med foto frå 2020 har slitasjen til Ryten auka mykje på få år, og stiar som går meir i fall-linje er heilt nydanna. Truleg er dette syklistar som har etablert egne trasear. Kanskje bør det etablerast egne trasear for sykling. I denne tilrådinga vel ein å restaurere ein hovudtrase til Ryten for vandring og sykling, så observera ein bruken og vurderer om ein i framtida må legge til rette for ein heilt egen sykkeltrase.

Frå Forsvatnet mot Kvalvika er meir blokkmark og ikkje like innbydande å sykle. Og det vil heller ikkje bli det dersom ein restaurerer stien etter vår tilråding, til dette vil det bli for lange distansar med bratte trapper.

Med storhavet rett vestover og mykje midnatt-sol er Kvalvika ein svært populær stad å telte. Her er idyllisk og frodig, med tilgang på ferskvatn. Som på fleire andre stadar på yttersida var det også ein gong busetnad i Kvalvika. Det vart drive jordbruk her heilt fram til staden vart fråflytta i 1938. Sterke brottsjorar og dårlege hamneforhold gjorde Kvalvika lite egna til å drive fiske frå, som folk frå dei fleste andre stadane på yttersida av Moskenesøya dreiv mennene frå Kvalvika fiske på Vestfjorden på «innersida». I følge kulturminneplan for Lofoten er 3 hustuffer, 2 gravrøyser og 7 strandvollgraver freda kulturminne i Kvalvika (Kulturminneplan for Lofoten. Nordland fylkeskommune).

Det er også mogleg å gå til Kvalvika frå Torsfjord (ca. 2 km). Eller frå Markjorda ved Selfjorden via Vestervika (ca. 3,5 km). Stien mellom Vestervika og Nordvika er ulendt, og ein stad sikra med kjetting.

4.1.1 Tilråding Ryten

Startpunkt for synfaring er ved nasjonalparkgrensa ved myrområde Skjettendikan, aust for Forsvatnet. Med startpunkt frå Innersand er dette om lag halvvegs på turen til fjellet Ryten. Første strekning vekslar mellom nakent berg og myrmark. Her er lagt inn nokre klopper, men vår tilråding er å la sti gå over berg der dette er naturleg og mellom desse legg ein grus-sti. Ei slik løysing er meir naturleg og med mindre vedlikehald. Om lag 70 meter etter nasjonalparkgrense begynner sti å stige oppover medan den gradvis svingar mot ein travers vestover. Fleire trasear leder rett vestover mot Kvalvika, men den mest brukte ligg etter om lag 150 meter. Samtidig har ein trasear som kjem rett ned. Desse har etablert seg nyleg. Kartverket hadde fotografering av område rundt Lofotodden i

2015, her ser ein ingen teikn til slitasje langs denne «rett-ned-linja». Slik at denne må ha kome gradvis i løpa av åra sidan 2015.

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 18. Slitasjen mot Ryten er stor, og på det meste går den ut i 8-10 meters bredde. Behovet for å samle trafikken langs ein god trase er stor. «Rett-ned-linja» i øvre høgre hjørne på bilde visast ikkje på flyfoto frå 2015, den er etablert sidan.

Langs heile traversen vestover er vår tilråding å bygge grus-sti, berre med nokre strekningar med steinsti forbi dei våtaste partia. Før ein vender nordover på slutten må ein inn med fem slike korte parti med steinsti. Ein følger terrenget og legg godt fall utover, slik at vatnet ikkje begynner å gå etter sti-spor. Ved det største blautholet, 250 meter før vending nordover, må ein bygge 50 meter steintrapp/hellegong. Stien går her i fire parallelle trasear, vi tilrår å gå opp eit høgdelag gjennom blautholet, og så gå vidare etter ein av dei midtre traseane (sjå vedlegg 2).

Like etter kjem ein til kanten i vest som går bratt ned mot havet. Her vender stien nordover, før den igjen går i en bue vestover mot toppunktet. Frå vending og oppover har ein den mest sårbare delen, der det går bratt opp og i stor bredde. Nokre stadar har ein søkt ut i bredde slik at slitasjen er heilt opp i 8 meter bredde. Oppover ryggen er det forholdsvis tørt, og vår tilråding er ein god og brei grus-sti med innslag av trapper på dei brattaste stadane. Det er fullt mogleg å gå med gravemaskin eit lite stykke forbi der stien vender nordover, og kanskje til og med heile vegen til toppen av Ryten. Dette må ein vurdere i anleggsfasen, alternativet er å bygge siste stykket mot toppen manuelt.

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 19. Frå øvre del der stien går nordover langs den bratte kanten som vender mot storhavet. Langs denne delen har vegetasjonen lav toleranse for slitasje, og det har danna seg stor bredde på stien.

Med så stor årstrafikk er det sjølvsagt veldig nedslite på sjølve toppunktet. Terrenget på toppen heller utover, vatnet blir dermed effektivt drenert vekk. Vi tilrår å avslutte tilrettelegging nokre meter før toppunktet, og halde dette område intakt slik det ligg i dag.

4.1.2 Tilråding Kvalvika

Samanlikna med strekninga mot Ryten byr stien ned mot Kvalvika på meir samansette utfordringar, her er brattare og ein må bygge meir steinsti. Første utfordring er kvar ein skal legge krysset der stien mot Kvalvika skal ta av. Her er fire-fem tydelege årer som tek av vestover ved Forsvatnet (sjå vedlegg 2). I tillegg kan ein på flyfoto sjå fleire mindre brukte stiar. Og her syner også svake spor etter trasear som går rett opp lia mot Ryten lenger vest. I og med her er fleire tilkomststar til Kvalvika, er det ikkje alltid ei retning på trafikken. Dersom ein for eksempel har sitt utgangspunkt frå Torsfjord kan ein ønske å gå via Kvalvika til Ryten. Vår tilråding er å velje den mest brukte, nordre arma som stikryss. Dersom ein får etablert eit skiltpunkt her, kanskje med ei informasjonstavle, så vil dette automatisk trekke folk til krysset. Og på denne måten vere eit verktøy til å kanalisere ferdselen inn på ønska linje.

Langs Forsvatnet og heile vegen til klopping anbefala vi bruk av grus som dekke, der ein legg inn nokre korte trapper over tre tersklar. Ved klopping tilrår vi å legge om langs ei litt høgare linje. Ein kjem seg dermed over dei våtaste partia nede mot botnen av dalføret, og nyttar grus/steinsti som er eit meir naturleg og vedlikehaldsfritt byggemateriale. Tre stikkrenner må leggest inn langs denne delen av stien.

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 20. Ved klopper tilrår vi å legge seg langs ei høgare linje fram mot kanten der stien går brattare ned mot Kvalvika.

Siste 100 meter før stien begynner å gå bratt ned er ein i område der ein har bekken med størst vassføring frå sørsida av Ryten. Ei myr langs bekk går ut i vifteform og stadig breiare dess nærare dalbotnen ein kjem. For å stå sterkast mogleg mot det våte partiet bør det nyttast stein som byggemateriale siste 100 meter før stien går bratt ned ura. Også ned gjennom ura leggast steintrapp, byggemateriale finn ein her langs linje og ein er utan behov for ekstra tilførsel.

Vidare i om lag 150 meter travers er det flatt nok til at ein kan legge grus. Når det på ny går bratt utfor må ein inn med trapper ned mot utflating om lag 150 meter før stranda, der ein gradvis kan gå over til grus-sti.

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 21. Langs traversen frå nedre del av ura til der det igjen går bratt ned mot Kvalvika bygger ein grus-sti.

Ut frå slitasje kan ein sjå at det er vanleg å gjere ein rundtur i område etter ein har nådd sanden, og to greiner av stiar skil seg ut. Dette er truleg vanskeleg å kanalisere vekk utan bruk av ledegjerder. Derfor tilrår vi å bygge to greiner ned mot stranda. Ei rett ned med kortast mogleg distanse til sanden, og ei grein i meir austleg retning. Nær og ved kryssing av bekkar i dette område må ein legge inn nokre meter med steinsti. Der bekkar er begynt å følgje stispor ledar ein vatnet tilbake på rett spor. Siste 15 meter ned mot sanden, langs linja som går rett ned, må steinsettast då her er ein del erosjon frå vatn.

Grein mot austleg retning tilrår vi å starte med der hovudåra av trafikken frå Torsfjord kjem ned mot Kvalvika. Dersom ein seinare skal inn og gjere eit arbeid på stien mot Torsfjord kan ein vurdere å forlenge den austlege delen vidare ned mot sanden. Etter tiltak vil ein også kunne følgje med på korleis vegetasjonen på dei mange parallelle stiane respondera på tiltak. Både her, mot Ryten og på stien over mot Bunes-sanden løner det seg å bygge opp ei tidslinje av bilde frå faste punkt. Då vil ein snart få svært konkrete svar på verknaden av restaureringa.

Foto: Utmarksressurs AS

Bilde 22. Nedre del av stien mot Kvalvika. Ei linje rett ned mot sanden, og ei linje i austleg retning som kjem saman med ruta frå Torsfjord.

Distanse ulike typar underlag tilrådd Bunesfjorden, Ryten og Kvalvika:

	Grussti	Steinsti	Varierende underlag *)	Total distanse	Stikkrenner **)
Bunesfjorden	669	125	52	846	9
Ryten	842	140	290	1272	7
Kvalvika	670	457	68	1195	12
Meter totalt	2181	722	410	3313	28

*) Varierende underlag: behov for korte distansar med vekselsvis grus/steinsti.

Trapper for å vinne høgde over lave tersklar

**) Dei mest openbare stadane for stikkrenner er kartlagt. Byggeprosessen vil avdekke eventuelt behov for fleire.

Restaurering av ein sti har mange positive verknader:

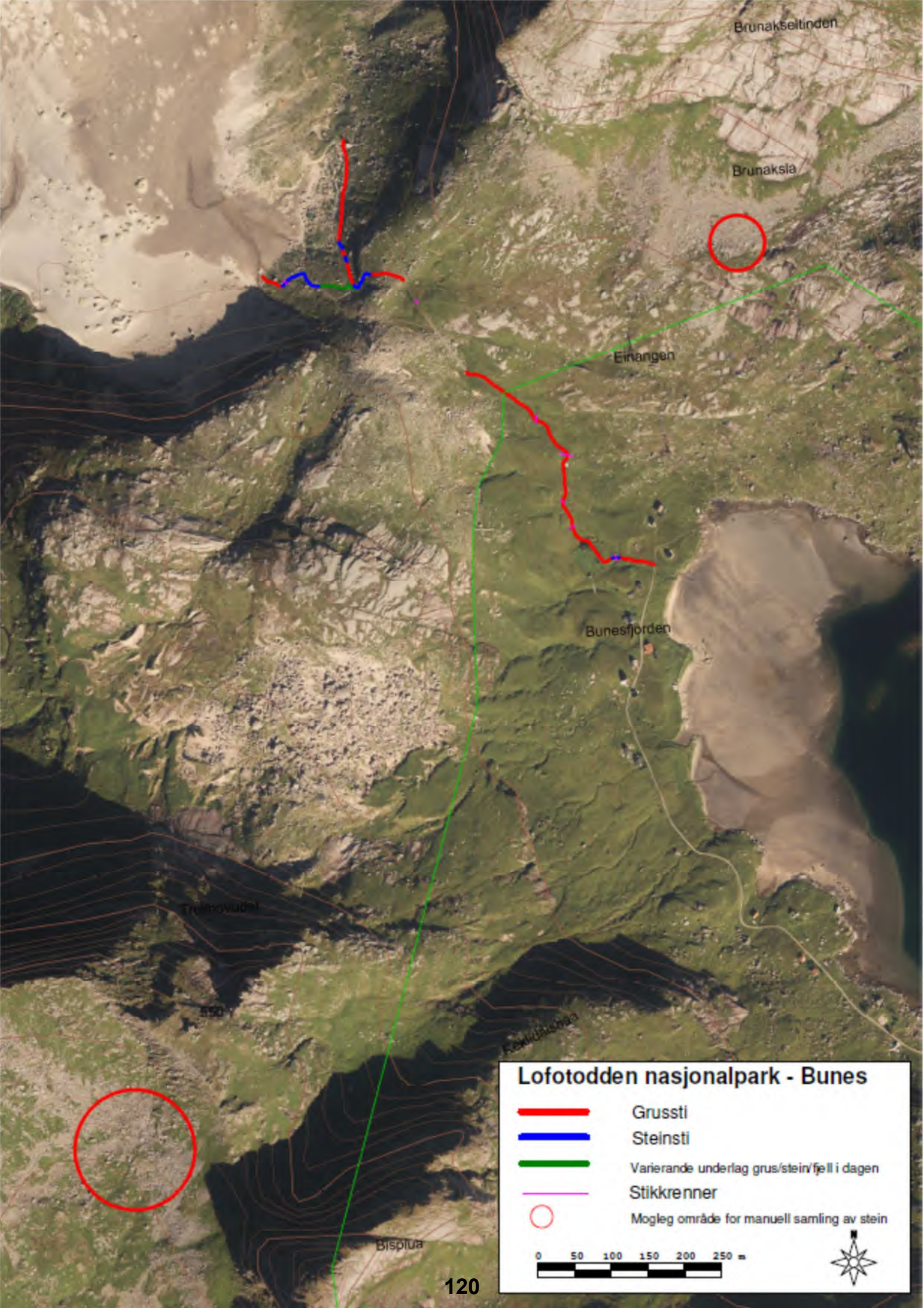
- Bevaring/synleggjering av eit viktig kulturminne
 - Mange vegar frå eldre tider er kulturminne. Ein har høve til å syne fram kulturminne på ein informativ og positiv måte, bevaring gjennom synleggjering
- Hindrar erosjon og terrengslitasje ved å styre ferdsla til ein robust sti
 - Ferdsel over beresvakt terreng kan medverke til erosjon
- Legg til rette for det enkle friluftslivet
 - Med ein tydeleg og god sti stimulera ein til bruk, folkehelse
- Berekraftig reiselivstiltak
 - Tiltak er positivt for både reiseliv- og næringsliv
- Verdiskaping
 - Tiltaket kan gje arbeidsoppdrag til fleire lokale bedrifter
 - Positiv lokal, regional og nasjonal ringverknad for ein rekkje aktørar
- Positiv synleggjering av område
 - Kan gje medieoppslag lokalt og nasjonalt

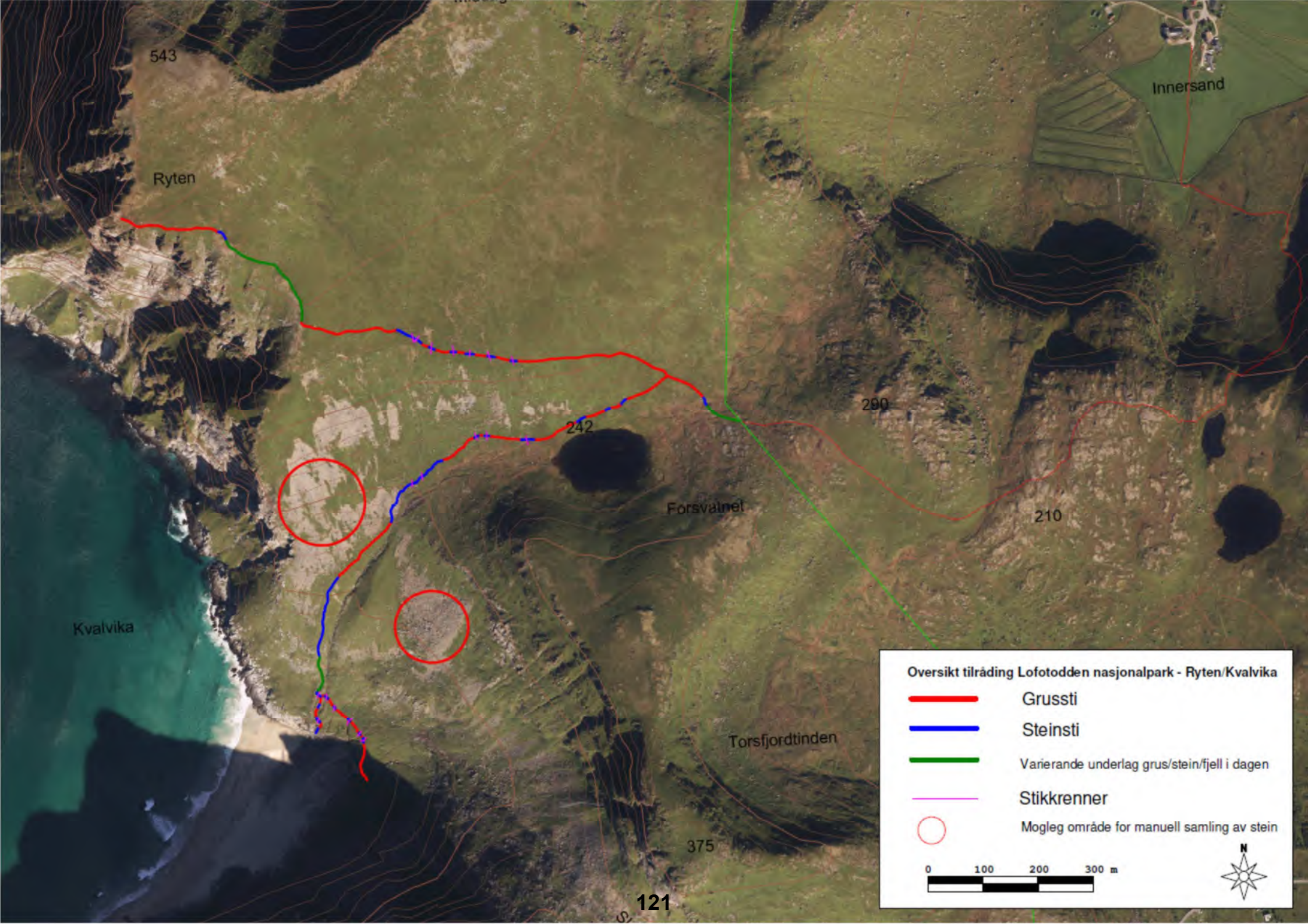
5 Referansar

- fylkesmannen.no/nn/Nordland/Miljo-og-klima/Verneomrade/lofotodden-nasjonalpark/
- Kulturminneplan for Lofoten. Nordland fylkeskommune. Tapir forlag 2009
- www.moskeneshistorielag.no
- Flyfoto: Norge digitalt, Statens kartverk
- lofotenfriluft.no/telling

6 Vedlegg

- Vedlegg 1. Oversikt tiltak Bunesfjorden
- Vedlegg 2. Oversikt tiltak Ryten/Kvalvika

543

Ryten

Innersand

242

290

210

Forsvalnet

Kvalvika

Torsfjordtinden

375

121

Oversikt tilråding Lofotodden nasjonalpark - Ryten/Kvalvika

- Grussti
- Steinsti
- Varierende underlag grus/stein/fjell i dagen
- Stikkrenner
- Mogleg område for manuell samling av stein

Utmarksressurs AS
www.utmarksressurs.no
Tlf.: 90 58 89 82
Mail: post@utmarksressurs.no

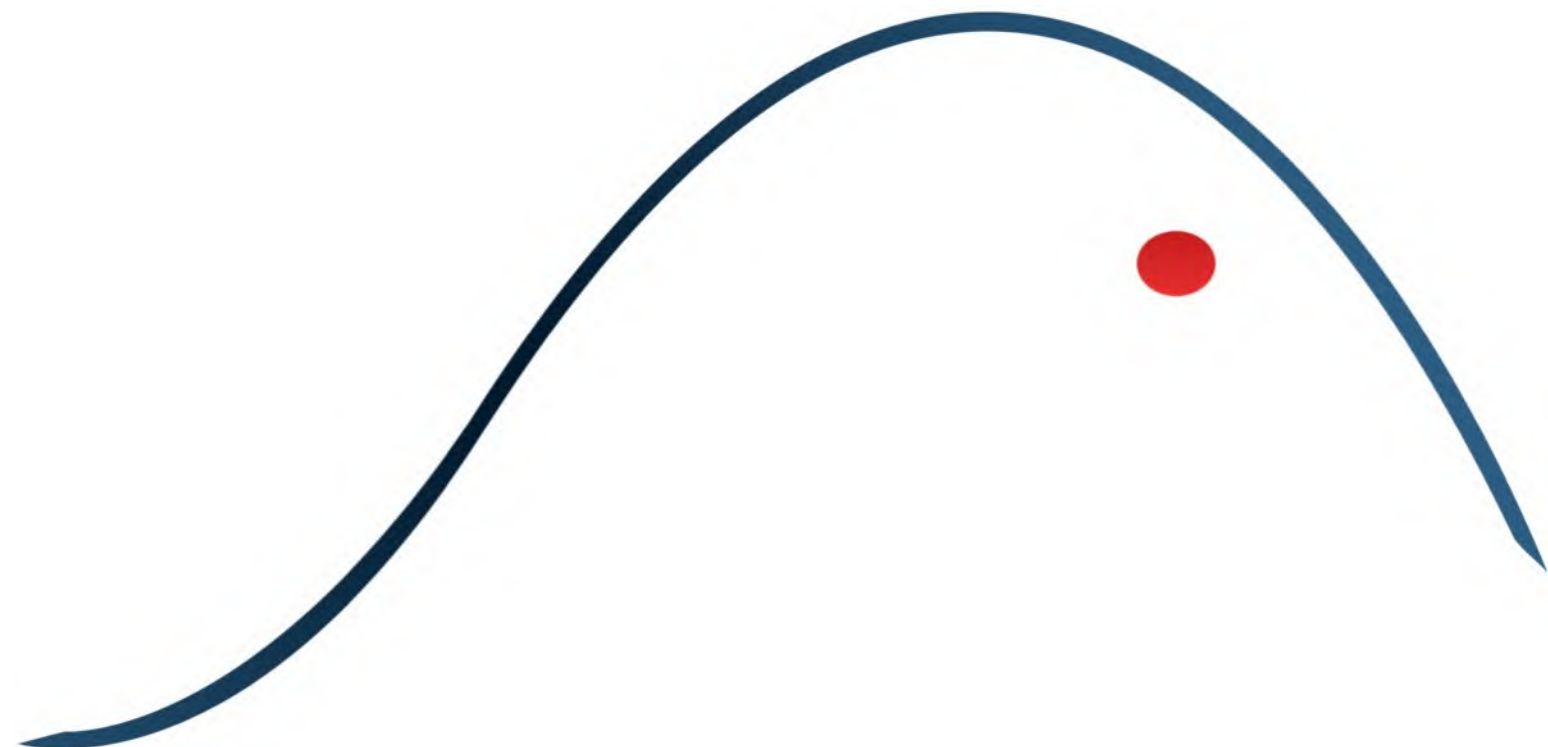
Bunessanden i Moskenes kommune

Forenklet konsekvensutredning av
naturmangfold og skjøtselsråd

Miljøfaglig
Utredning

Rapport MU2021-55

Forsidebilde

*Buinessanden består av sanddyner og sanddyne-
enger, og er en del av et stort kystlandskap i Lof-
ten. Foto: Mathilde Norby Lorentzen*

RAPPORT 2021-55

Utførende institusjon: Miljøfaglig Utredning AS	Prosjektansvarlig: Mathilde Norby Lorentzen
	Prosjektmedarbeider(e): -
Oppdragsgiver: Lofotodden nasjonalparkstyre	Kontaktperson hos oppdragsgiver: Ole-Jakob Kvalshaug
Referanse: Lorentzen, M. N. 2021. Buessanden i Moskenes kommune. Forenklet konsekvensutredning av naturmangfold og skjøtselsråd. Miljøfaglig Utredning rapport 2021-55, ISBN 978-82-345-0220-0.	
Referat: Buessanden er et populært turmål for besøkende i Lofoten, noe som kan ses på besøkstallene og økende slitasje på vegetasjonen. På bakgrunn av dette er det foreslått tiltak knyttet til ferdsel fra Vindstad og ned til Buessanden. Miljøfaglig Utredning har, på oppdrag fra Lofotodden nasjonalparkstyre, gjennomført ny naturkartlegging, en forenklet konsekvensvurdering av naturmangfold og landskap for utredningsområdet, og kommet med skjøtselsråd. Utredningsområdet er en del av et stort og verdifullt, sammenhengende kystlandskap, og store deler er vernet gjennom Lofotodden nasjonalpark. Etter Miljødirektoratets instruks ble det påvist sanddynemark og naturbeitemark. Dette er kalkrike og sanddominerte miljøer med flere kalkkrevende arter. Tidligere ble området beitet av sau, men dette har opphørt, og gjengroingen er i gang. Beitemarkssopp synes å være en viktig artsgruppe her, og kartleggingen avdekket flere nye arter for området. Sanddynemiljøer, slik som Buessanden, er særlig truet av gjengroing grunnet færre dyr på utmarksbeite. Slitasje fra mennesker i områder der det ikke beites lengre kan derfor være positivt og stedvis nødvendig for å opprettholde artsmangfoldet. For høy slitasje gir imidlertid utarming av flora og fauna. Tiltak som iverksettes må hele tiden ta hensyn til denne balansegangen. Både med og uten tiltak antas det å være realistisk at ferdsel til Buessanden fortsetter å øke. Det er derfor viktig å vurdere virkningen med og uten tiltak også framover tid. Det foreslåtte tiltaket antas å medføre liten miljøskade sammenlignet med hvordan området var i utgangspunktet (referansesituasjonen). Det er både positive og negative konsekvenser ved begge alternativer, og ingen er tydelig bedre enn den andre. For hele området, og utenfor, er det aller viktigste skjøtselstiltaket å få til beiting for å hindre videre gjengroing. Ned mot Vindstad bør det også slås, eksempelvis med tohjuls slåmaskin. Fra Vindstad til Einangen foreslås det å spre ferdselen gjennom å årlig slå en ny sti og merke denne. Det anbefales også å gi lett tilgjengelig informasjon for besøkende om naturverdier og hensyn/anbefalinger på Buessanden.	

FORORD

Miljøfaglig Utredning AS har utført en forenklet konsekvensutredning av naturmiljø og landskap i forbindelse med tiltak knyttet til ferdsel ved Buessanden i Moskenes kommune. I forbindelse med dette er det gjort en naturmangfoldkartlegging, og på bakgrunn av mye turisme er det også lagt fram skjøtselsråd. Arbeidet er utført på oppdrag for Lofotodden nasjonalparkstyre.

Kontaktperson i Lofotodden nasjonalparkstyre har vært Ole-Jakob Kvalshaug, som takkes for bidrag og informasjon gjennom hele prosessen. Prosjektansvarlig for Miljøfaglig Utredning har vært Mathilde Norby Lorentzen. Geir Gaarder og Pål Alvereng takkes for råd underveis. Gaarder takkes også for gjennomgang av rapporten.

Tingvoll, 31.12.2021

Miljøfaglig Utredning AS

Mathilde Norby Lorentzen

INNHold

1	INNLEDNING	6
1.1	TILTAKET	6
2	METODE OG MATERIALE	9
2.1	METODE FOR KONSEKVENSTREDNING AV NATURMANGFOLD OG LANDSKAP	9
2.2	KUNNSKAPSINNHEITING	10
2.3	FELTARBEID OG DOKUMENTASJON	10
3	NATURMANGFOLD – REGISTRERINGER	11
3.1	NATURGRUNNLAG	11
3.2	LANDSKAP	11
3.3	NATURTYPER	12
3.4	ARTER, ØKOLOGISKE- OG LANDSKAPØKOLOGISKE FUNKSJONSOMRÅDER	14
3.5	VERNEOMRÅDE	17
3.6	GEOLOGISK MANGFOLD – GEOTOPER OG GEOLOGISK ARV	17
4	VURDERING AV VERDI	18
4.1	LANDSKAP	18
4.2	NATURMANGFOLD	18
5	VURDERING AV SÅRBARHET, PÅVIRKNING OG KONSEKVENSTREDNING	19
5.1	LANDSKAP	19
5.2	NATURMANGFOLD	19
5.2.1	Sårbarhetsvurdering for sanddynemiljøer	19
5.2.2	Påvirkning og konsekvens	20
6	NATURMANGFOLDLOVEN §§ 8-10	23
6.1	§ 8 – KUNNSKAPSGRUNNLAGET	23
6.2	§ 9 – FØRE-VAR-PRINSIPPET	23
6.3	§ 10 – ØKOSYSTEMTILNÆRMING OG SAMLET BELASTNING	23
7	BESLUTNINGSRELEVANT USIKKERHET	24
8	SKJØTSELSRÅD	25
8.1	BEITE	25
8.2	SPREDNING AV SLITASJE	25
8.3	SLÅTT	25
8.4	STEDEGNE MASSER	26
8.5	INFORMASJON OG TILGANG	26
9	OPPFØLGENDE UNDERSØKELSER	28
10	KILDER	29

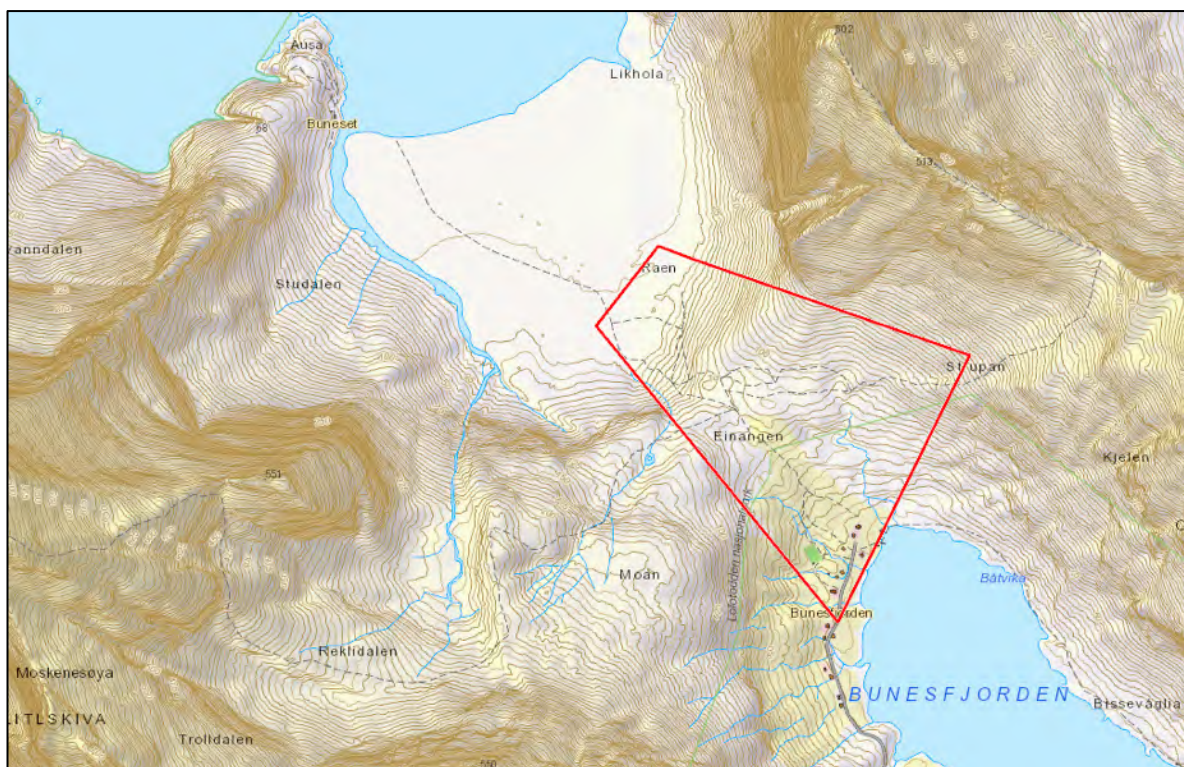
1 INNLEDNING

Lofoten friluftsråd gjorde i 2020 en ferdselstelling på stien til Buessanden, noe som resulterte i omtrent 23000 passeringer det året (Lofotodden nasjonalparkstyre 2021). På grunn av populariteten, fravær av faste stier og økende slitasje som følge av ferdsel, telting og bålbrekking, ønsker nasjonalparkstyret en utredning av tiltak for å hindre skader på naturmangfoldet og landskapet.

En rapport med råd for tilrettelegging av ferdselsåren er utarbeidet av Utmarksressurs AS (2021), men Miljødirektoratet pekte på at konsekvensene av å gjennomføre slike tiltak ikke var godt nok utredet (Kvalshaug, epost 18.03.21). Miljøfaglig Utredning har derfor, på oppdrag fra Lofotodden nasjonalparkstyre, gjennomført en forenklet konsekvensvurdering av naturmangfold og landskap for utredningsområdet, med tilhørende naturkartlegging og kommet med skjøtselsråd.

1.1 Tiltaket

Utredningsområdet er på rundt 350 dekar og ligger på Buessanden i Moskenes kommune (Figur 1). Det er avgrenset slik at det omfatter de foreslåtte tiltakene knyttet til ferdselsåren og to mulige steder for uttak av stein vist i Figur 2. Uttaket markert i sørvest er ikke en del av utredningsområdet som befares, men omtales og vurderes basert på eksisterende informasjon. Det er planlagt å bruke helikopter til transport av stein hvis det blir aktuelt. Tiltakene inkluderer grussti, steinsti og stikkrenner. I hovedsak er det grussti som foreslås. Totalt er det lagt opp til 846 meter med tilrettelegging. Det er planlagt å bruke gravemaskin så langt den kommer fram, antatt 450 meter (Utmarksressurs 2021). I skråningen ned mot selve Buessanden er det brattere, og her er det planlagt én rute ned mot sandstranden. Det er på deler av denne bratte strekningen planlagt steintrapper med stein fra uttaksområdene. Deretter, ned mot stranden, er det tenkt grussti fram til det flater ut.

Figur 1 Oversikt over utredningsområdet.

Figur 2 Foreslåtte tiltak knyttet til ferdselsåren på Bunesanden (Kvalshaug, epost 24.01.22) inkluderer grussti, steinsti, stikkrenner og foreslåtte områder for manuell samling av stein. Uttaket av stein i sørvest er ikke en del av utredningsområdet som befares, men omtales og vurderes basert på eksisterende informasjon.

Figur 3 Både i skråningen ned mot sandstranden og andre steder i området er det mye sand og et tynt vegetasjonsdekke. Dette er, og skal være, ustabile miljøer med både vegetasjonsdekke og åpen sand. I nedre deler av bildet ses stier og utedo. Foto: Mathilde Norby Lorentzen

Figur 4 Ned mot Vindstad er det mye tettere med vegetasjon, selv om det også der er sand under. De foreslåtte ferdsels-tiltakene er planlagt fra husene og opp over haugen til høyre i bildet. Foto: Mathilde Norby Lorentzen

2 METODE OG MATERIALE

2.1 Metode for konsekvensutredning av naturmangfold og landskap

Miljødirektoratets metode for konsekvensutredning av fagtemaene naturmangfold og landskap brukes for å vurdere hvilke virkninger tiltaket kan få for miljøet (Miljødirektoratet 2021b). Det legges her kun frem et sammendrag av metoden, og utfyllende informasjon finnes på Miljødirektoratets nettside: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/arealplanlegging/konsekvensutredninger/vurdere-miljokonsekvensene-av-planen-eller-tiltaket/>

De fem stegene nedenfor utgjør de sentrale elementene i metoden i en konsekvensutredning av både landskap og naturmangfold.

- Steg 1: Del inn utredningsområdet i delområder.

For hvert enkelt delområde gjennomføres steg 2 til 4:

- Steg 2: Sett verdi for hvert delområde ved hjelp av verditabellene i steg 2. Med verdi menes en vurdering av hvor verdifullt et område er.
- Steg 3: Vurder hvordan planen eller tiltaket påvirker verdiene i hvert enkelt delområde. Påvirkning vurderes i forhold til referansesituasjonen.
- Steg 4: Bruk konsekvensvifta til å fastslå konsekvensen for verdiene i hvert delområde. Konsekvens framkommer ved sammenstilling av verdi og påvirkning i henhold til matrisen i konsekvensvifta. Konsekvensen er en vurdering av om et definert tiltak vil medføre bedring eller forringelse i et område.
- Steg 5: Når konsekvensgraden er fastsatt for alle delområdene, skal den samlede konsekvensen for landskap og naturmangfold for hvert alternativ vurderes.

Naturmangfoldloven §§ 8-10

Miljødirektoratets metode for konsekvensutredninger skal være grundig nok til å svare ut prinsippene i Naturmangfoldlovens §§ 8-10. Naturmangfoldloven (LOV-2009-06-19-100) stiller krav til hvordan naturmangfoldet skal vektlegges ved utøving av offentlig myndighet. § 7 fastslår da at prinsippene i §§ 8-12 skal legges til grunn. Denne rapporten fokuserer på §§ 8-10 mens §§ 11-12 er overlatt til tiltakshaver å svare ut.

§8 – (kunnskapsgrunnlaget) *Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.*

§9 – (føre-var prinsippet) *Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.*

§10 – (økosystemtilnærming og samlet belastning) *En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.*

2.2 Kunnskapsinnhenting

Kartlegging av naturmiljøene har dels skjedd med grunnlag i Miljødirektoratet (2021a) sin instruks for kvalitetsvurdering av naturtyper på land, og dels ved hjelp av eksisterende informasjon. Eksisterende informasjon er hentet fra Artskart (Artsdatabanken 2021a) og Naturbase (Miljødirektoratet 2021c). Norsk rødliste for arter (Artsdatabanken 2021b), Norsk rødliste for naturtyper (Artsdatabanken 2018a), samt fremmedartslista (Artsdatabanken 2018b) er alle brukt i vurderingene.

Forekomst av rødlistearter utgjør et viktig grunnlag for verdisetting av naturtypelokaliteter, samt at de også har en viktig selvstendig verdi i arbeidet med bevaring av naturmangfoldet. Norsk rødliste fra 2021 (Artsdatabanken 2021b) benytter følgende rødlistekategorier:

- RE – Regionalt utryddet
- CR – Kritisk truet
- EN – Sterkt truet
- VU – Sårbar
- NT – Nær truet
- DD – Datamangel

2.3 Feltarbeid og dokumentasjon

Feltarbeidet ble gjennomført av Mathilde Norby Lorentzen i løpet av to arbeidsdager 28-29. august 2021. Det var godt vær første dagen. Andre dag var det regn, og vanskeligere kartleggingsforhold. Tidspunktet på året var godt egnet for å fange opp beitemarkssopp, noe som også var hensikten med å kartlegge først i slutten av august. Dette er en lite undersøkt artsgruppe i området, og en viktig organismegruppe for å vurdere naturverdier og forvaltning av slike miljøer. Det var en del fruktlegemer å finne av såkalte beitemarkssopp i området, særlig av den store og viktige slekta rødsporer *Entoloma*. Tidspunktet var også egnet for å fange opp det meste av karplantefloraen, men for sent til sikker bestemmelse av enkelte orkideer.

Det ble ikke fokusert på kartlegging av moser, insekter, fugl og andre dyr. Kartleggingen ble rettet mot arealer nær ferdselsstrekningen og områder med potensiale for interessante arter. Fordi Bu-nessanden preges av viktige, sammensatte miljøer som henger naturlig sammen ble det også kartlagt noe utenfor utredningsområdet. Det er brukt Ipad for registrering og dokumentasjon av naturtyper og arter.

Under feltarbeidet ble det samlet inn belegg av rødlistearter og andre potensielt sjeldne arter av sopp. Sikkert og ganske sikkert identifiserte arter er lagt inn i Artskart (Artsdatabanken 2021a). En del soppbelegg er dessuten sendt til Bálint Dima ved Eötvös Loránd University i Budapest for DNA-sekvensering og korrekt artsidentifisering. Resultatene fra dette vil ikke foreligge før i 2022, men vil bli publisert i Artskart når de er klare.

3 NATURMANGFOLD – REGISTRERINGER

3.1 Naturgrunnlag

Utredningsområdet ligger ved Buessanden i Moskenes kommune. Det ligger nær sjøen og er omringet av høye fjell. Naturen i utredningsområdet består av sanddyne- og engmiljøer med ulik grad av sandpåvirkning. Utredningsområdet er ikke registrert som INON-område.

Ifølge NGU (2021) består området for det meste av næringsfattig berggrunn, med amfibolitt, hornblendegneis og glimmergneis (stedvis migmatittisk). Amfibolitt, hornblendegneis, glimmergneis, stedvis migmatittisk. Det er løsmasser av marine strandavsetninger, skredmateriale og flygesand. Store deler av utredningsområdet og nærliggende områder hadde sandforekomster i varierende grad, noe som kan medføre ganske kalkkrevende vegetasjon, på tross av fattig berggrunn. Naturgeografisk ligger området i mellomboreal vegetasjonssone, og i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2).

3.2 Landskap

Hele området er del av et stort og viktig sammenhengende kystlandskap som betraktes som særegent og av nasjonal betydning. Det velges derfor å behandle det som bare ett delområde. Det er spisse fjell med tilhørende dype daler som preger landskapet. Landskapstypen etter NiN er dypt nedskåret fjordlandskap.

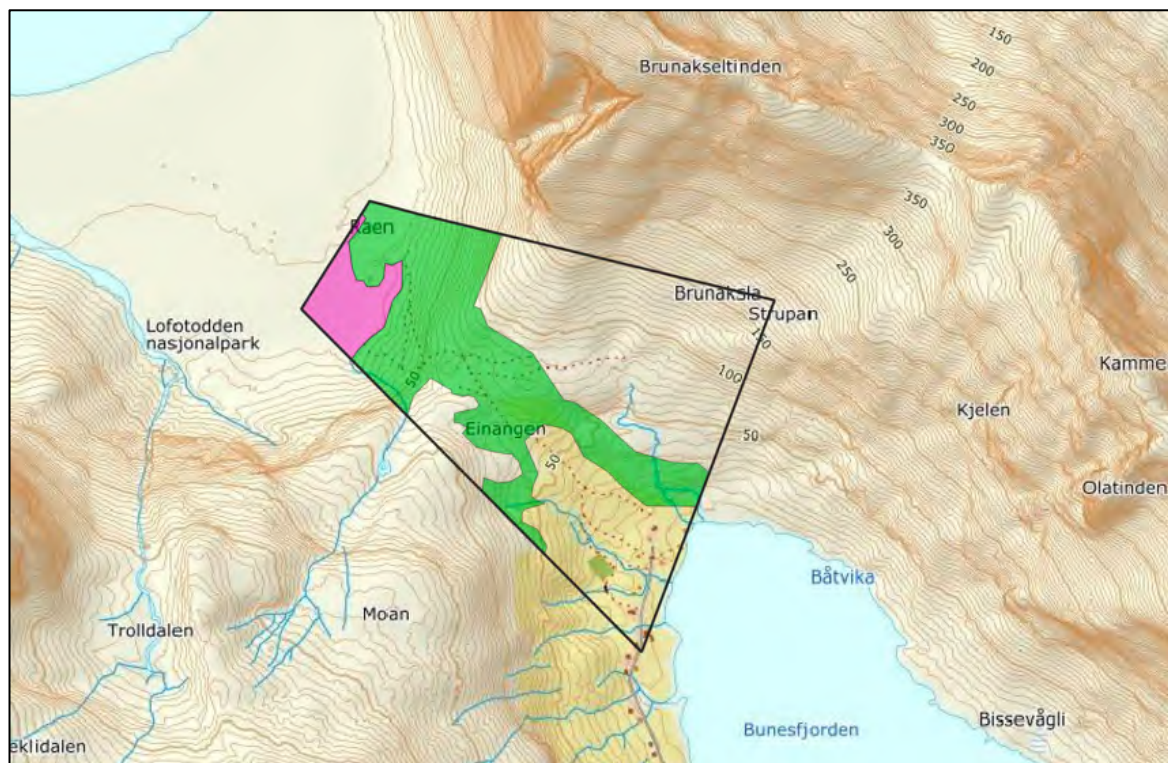
3.3 Naturtyper

Utredningsområdet er tidligere kartlagt i flere omganger. Gaarder m. fl. (2005) registrerte Vindstadområdet som et svært viktig kulturlandskap med sandstrand, sanddyner, ugjødset naturbeitemark og lisider som beites av sau. Beitetrykket ble da vurdert som litt lavt. I 2007 ble området kartlagt etter DN-håndbok 13 og resulterte i to naturtyper, sandstrand og sanddyne, av nasjonal verdi (A) (Klepsland m.fl. 2008). I 2013 ble området heldekkende kartlagt etter NiN med instruks fra Halvorsen i 2010 (Hanssen, Gaarder & Alvereng 2013).

I 2021 ble utredningsområdet kartlagt etter Miljødirektoratets instruks (2021a), og to naturtyper ble identifisert. Sanddynemark (rosa, Figur 5) ble registrert helt vest i utredningsområdet, og strakk seg helt ut til vannkanten. Sanddynemarken er vurdert til høy kvalitet og er samtidig rødlistet som VU – sårbar naturtype. NiNtypene er vurdert til å være forstrand og primærdyner, samt kvite og grå dyner.

Naturbeitemark (grønn) ble registrert i skråningen rundt hele stranden, også godt utenfor utredningsområdet, og over Einangen mot Vindstad. NiNtypene er vurdert til å være varierende mellom svakt til sterkt kalkrik eng og sanddyneeng med klart hevdpreg. Engvegetasjon på sandsubstrat er svært viktige leveområder for en rekke arter. Spesielt viktige områder er ugjødsete enger med rik karplanteflora, der sår i vegetasjonen blottlegger sanda flekkvis, slik som på Bunessanden. Det beites ikke lengre i området, noe som gjør at naturbeitemarken får moderat kvalitet. Naturtypen er rødlistet under semi-naturlig eng som VU – sårbar.

De største verdiene ser ut til å være knyttet til naturbeitemarken. Foruten dette ble det også registrert kalkfattig rasmark og mer intensivt drevet mark, men disse er ikke naturtyper som skal registreres etter Miljødirektoratets instruks. Også rasmark, rasmarsenger og mer intensivt drevet mark ligger i utredningsområdet, men er ikke vurdert til å oppfylle kriteriene til naturtyper etter Miljødirektoratets instruks. Uttaksområdene for stein er vurdert å være rasmark.

Figur 5 Ulike naturtyper etter Miljødirektoratets instruks. Rosa er sanddynemark, og denne strekker seg over hele stranden, også utenfor utredningsområdet. Grønn farge viser naturbeitemark, som også strekker seg godt utenfor utredningsområdet, særlig i skråningen rundt selve stranden.

Figur 6 Overgang fra naturbeitemark med kalkrik semi-naturlig sanddyneeng mot åpen sanddynemark uten særlig vegetasjon. Stien går på kryss og tvers her, og ned til det flater ut. På den vegetasjonskledte flaten er det populært å sette opp telt. Foto: Mathilde Norby Lorentzen

Figur 7 I skråningen ned mot stranden er det kalkrike semi-naturlig sanddyneenger med mye reinrose og spredt med rødflangre. I denne delen ble det også funnet mange beitemarkssopp. Foto: Mathilde Norby Lorentzen.

Naturtypebeskrivelser etter Miljødirektoratets instruks:

Naturtype: A10 Sanddynemark (ntyp_A10)
Kartlagt: 28/08/2021 19:28
Brukernavn: matlor
Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)
Områdenavn: Bunessanden
Registreringsstatus: Under arbeid
Størrelse: 19561 m2
Mosaikk: Nei
Merknad:
Usikkerhet: Nei
Usikkerhetsbeskrivelse:
Lokalitetskvalitet: Høy kvalitet
Tilstandsvurdering: Moderat
Tilstandsbeskrivelse: Tilstanden vurderes som moderat på grunn av ingen beitespor. Sanddynemarken har ingen registrerte fremmedarter og har lite spor etter slitasje eller ferdsel med tunge kjøretøy. Det er ingen synlige spor etter beitedyr, og sauebeitet opphørte for flere år siden. Ingen gjødsling.
Naturmangfoldvurdering: Stort
Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold vurderes til stor på bakgrunn av stor størrelse som fortsetter utenfor prosjektområdet. Ingen rødlistede arter ble registrert.

Naturtype: D2.2 Naturbeitemark (ntyp_D02_02)
Kartlagt: 28/08/2021 12:41
Brukernavn: matlor
Nøyaktighet: God (20 - 50m)
Områdenavn: Einangen
Registreringsstatus: Under arbeid
Størrelse: 120434 m2
Mosaikk: Nei
Merknad:
Usikkerhet: Nei
Usikkerhetsbeskrivelse:
Lokalitetskvalitet: Moderat kvalitet
Tilstandsvurdering: Dårlig
Tilstandsbeskrivelse: Området blir ikke beitet, men gjengroingen går sakte. Siden den ikke er i bruk settes tilstand automatisk til dårlig. I nedre deler er det er klarere sanddyneengpreg, men hele området består av sand. Det er ingen registrerte fremmedarter, men det er tydelig slitasje fra mennesker i form av stier. Ingen gjødsling.
Naturmangfoldvurdering: Stort
Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold vurderes til stort på grunn av stor størrelse. I tillegg er det flere kartleggingsenheter og rødlistede arter. Av rødlistede arter er det registrert hvitkurle, sauevokssopp, lillagrå rødspore, grønn rødspore, gyllen vokssopp, reinrose, rødsilde, snørublom, snøbakkstjerne, skifervokssopp og russelærvokssopp. Området strekker seg godt utenfor prosjektområdet. Ingen habitatspesifikke arter registrert.

3.4 Arter, økologiske- og landskapsøkologiske funksjonsområder

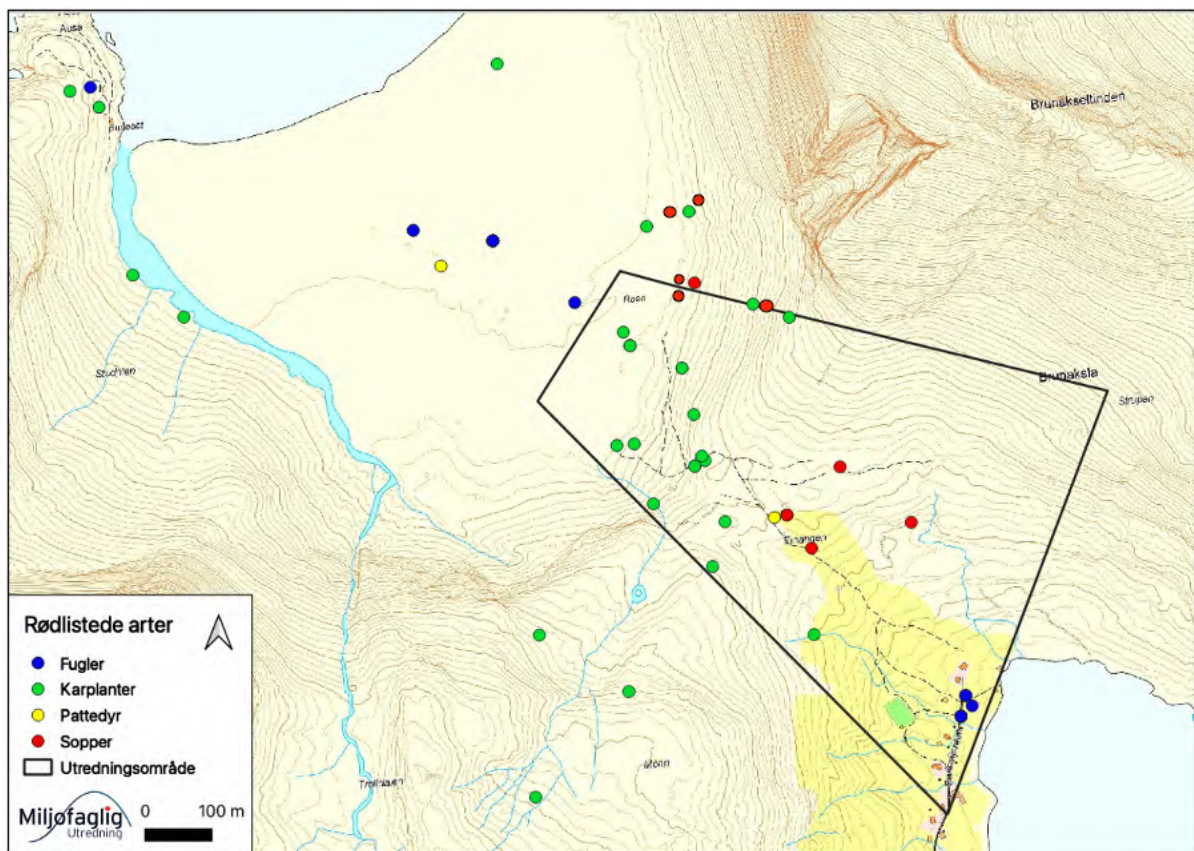
Mange av artene registrert rett utenfor utredningsområdet kan også finnes innenfor, siden det er de samme miljøene. Artsmangfoldet i området er rikt, og flere er kalkkrevende. Viktige artsgrupper i sanddominerte miljøer er karplanter, sopp og insekter. Rødfangre og reinrose (NT) er eksempler på kalkkrevende arter som vokste der. Særlig i naturbeitemarken er det funnet mange arter, inkludert flere rødlistede. Blant annet er bakkesøte og hvitkurle (VU) tidligere registrert. Bakkesøte ble gjenfunnet. Tidspunktet var for sent til å fange opp hvitkurle, men det ble sett mange avblomstrede orkideer der.

Naturbeitemarken skiller seg ut med funn av flere beitemarksopp, særlig rundt Einangen, men også østre side av Bunessanden, både i og utenfor utredningsområdet. Sannsynligheten er stor for å finne flere beitemarksopp, og soppseongen i 2021 kan kun kalles middels god. Fra før er det kjent gyllen vokssopp (NT), lillagrå rødspore (NT), skifervokssopp (NT), russelærvokssopp (NT) og sauevokssopp (VU). Ny i 2021 er grønn rødspore (NT). Russelærvokssopp ble gjenfunnet. En av de som i 2021 ble funnet på østsiden av stranden, i naturbeitemarken rett nord for utredningsområdet, var antatt høyrød vokssopp *Hygrocybe constrictospora*. Belegg skal sendes inn til DNA-sekvensering, og hvis bestemmelsen er korrekt, så er dette i så fall det tredje funnet i Norge. Fra området er det sendt inn flere ubestemte sopp-arter til DNA-sekvensering.

Det ble også sett en del fugl i området, samt at det var mange harer (NT) der. Eksempler på fuglearter som er observert tidligere er krykkje (EN), makrellterne (EN), fiskemåke (VU), tyvjo (VU), tjeld (NT), rødstilk (NT) og ærfugl (VU). En død teist (NT) ble funnet i vannkanten. Insekter er dårlig kartlagt i området, og området er såpass langt nord og isolert at det store arts mangfoldet knyttet til insekter trolig er begrenset. Det vurderes som ikke hensiktsmessig å avgrense egne økologiske- og landskapsøkologiske funksjonsområder. Rødlistede arter er vist i sine artsgrupper i Figur 9.

Figur 8 Rødfangre i reinroseeng på sandholdig jord. Reinrose ble i 2021 vurdert til Nær truet (NT) på norsk rødliste. Foto: Mathilde Norby Lorentzen

Figur 9 Spredt finnes rødlistede arter i og utenfor utredningsområdet. Flere har en grov avgrensning og/eller flere funn på samme punkt. Seks beitemarkssopp, muligens rødlistede, er sendt inn til DNA-sekvensering og er lagt inn i figuren.

Figur 10 Antatt høyrød vokssopp *Hygrocybe constrictospora* ble funnet rett nord for utredningsområdet. Den er sendt inn til DNA-sekvensering. Arten er bare såvidt funnet i Norge tidligere, men er ikke vurdert på norsk rødliste. Med så få funn og voksested på miljøer i tilbakegang er det sannsynlig at arten er truet. Foto: Mathilde Norby Lorentzen

Figur 11 En av flere ukjente rødsporer *Entoloma* som er sendt inn til DNA-sekvensering. Foto: Mathilde Norby Lorentzen

Figur 12 Grønn rødspore *Entoloma incanum* (NT), registrert på grensen til utredningsområdet. Den er brunlig, med karakteristisk grønn stilk. Foto: Mathilde Norby Lorentzen

3.5 Verneområde

Bortsett fra et parti i sørøst ligger utredningsområdet innenfor Lofotodden nasjonalpark.

3.6 Geologisk mangfold – geotoper og geologisk arv

Ingen er registrert.

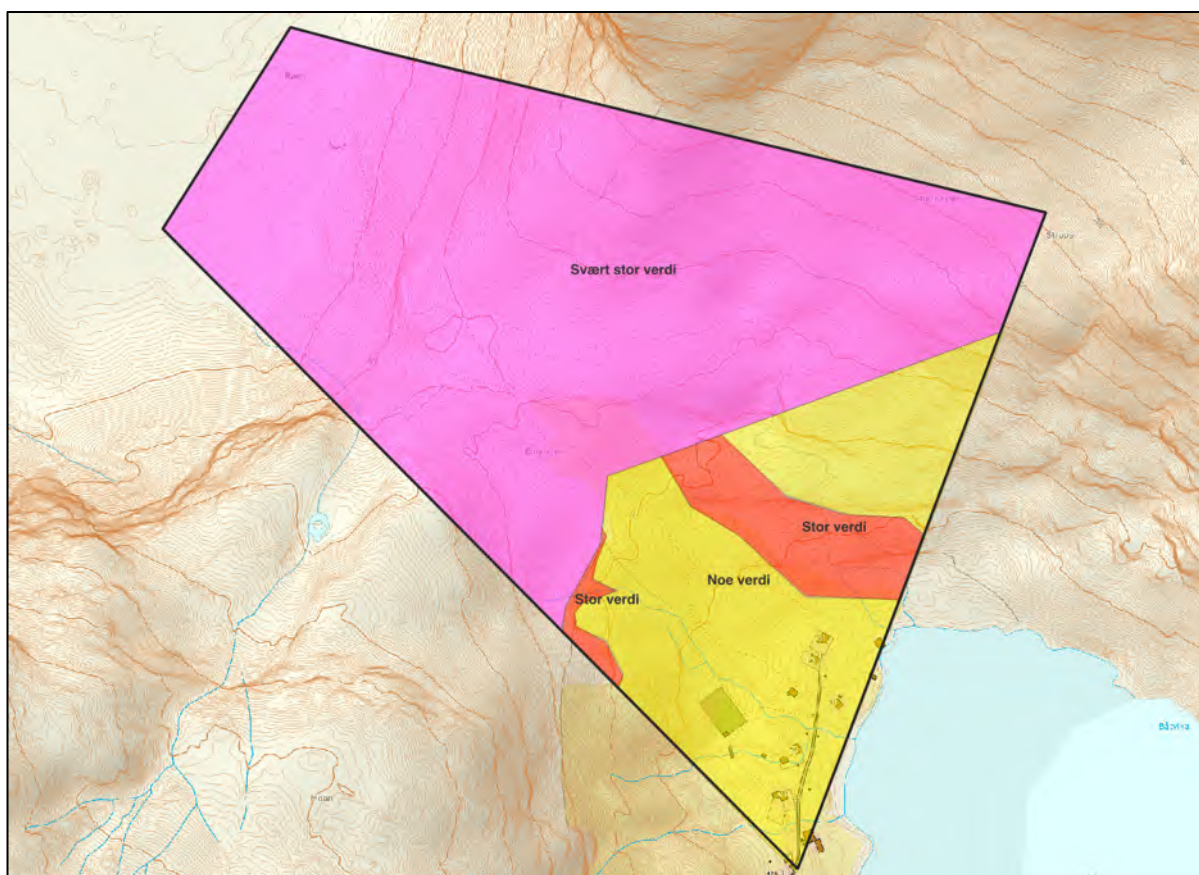
4 VURDERING AV VERDI

4.1 Landskap

Delområdet under tema Landskap er verdivurdert etter Miljødirektoratets metode for konsekvensutredninger av landskap (Miljødirektoratet 2021b). Kystlandskapet som dette området er en del av vurderes å få **svært stor verdi** på bakgrunn av at det er et representativt eksempel på et nasjonalt viktig naturlandskap som er allment kjent i nasjonal sammenheng og med unike visuelle kvaliteter av nasjonal betydning.

4.2 Naturmangfold

Alle delområdene under tema Naturmangfold er verdisatt etter Miljødirektoratets metode for konsekvensutredninger av naturmangfold (Miljødirektoratet 2021b). Naturtypen sanddynemark får stor verdi grunnet sårbar naturtype med høy lokalitetskvalitet. Naturtypen naturbeitemark får stor verdi grunnet sårbar naturtype med moderat lokalitetskvalitet. Store deler av utredningsområdet er vernet gjennom Lofotodden nasjonalpark, noe som gir svært stor verdi (høyeste forvaltningsprioritet). Resterende areal klassifiseres som hverdagsnatur, og får noe verdi. Dette gjelder også uttaksområdene for stein.

Figur 13 Vernearealet får automatisk svært stor verdi, mens naturbeitemarken får stor verdi. Resterende areal klassifiseres som hverdagsnatur, med noe verdi. Høyeste verdi på de ulike arealene vises.

5 VURDERING AV SÅRBARHET, PÅVIRKNING OG KONSEKVENNS

5.1 Landskap

Tiltaket medfører arealbeslag med ubetydelig påvirkning på landskapskarakteren. Det har ubetydelige visuelle virkninger og bryter i ubetydelig grad sammenhenger i landskapet. Samlet sett gjør dette at påvirkningen tiltaket har på tema landskap er ubetydelig.

Hvis tiltaket realiseres, gir dette ubetydelig miljøskade (0). Dette vil si at tiltaket vil medføre ubetydelig endring på tema landskap fra slik området er i utgangspunktet (referansesituasjonen).

5.2 Naturmangfold

5.2.1 Sårbarhetsvurdering for sanddynemiljøer

Arealene med intakte sanddynekomplekser har gått sterkt tilbake de siste 100-150 årene (Ødegaard mfl. 2011a). Store områder med flygesand har blitt dyrket opp eller bygget ned. Dette sammen med leplanting og annen beskyttelse mot sandflukt har redusert områdene med flygesand betydelig, særlig for de største sanddynekompleksene. Gjengroing er et tiltakende problem som medfører at særlig åpne sandflater og tidlige suksesjonsfaser har blitt sjeldne. En rekke andre faktorer påvirker også tilstanden til sanddynene slik som markslitasje, beiting, fremmede arter, forurensning og klimaendringer (Ødegaard mfl. 2011a).

Den største årsaken til tap av artsmangfold i sanddyneområder er utvilsomt gjengroing. Endret arealbruk, med færre husdyr på utmarksbeite, er en viktig årsak til gjengroing av sanddyneområdene (Ødegaard mfl. 2011a). Ødegaard mfl. (2011) skriver videre at det er grunn til å tro at forvaltningen av kystsanddyner i Norge hittil ikke har iverksatt tiltak som gir tilstrekkelige muligheter for å opprettholde tidlige suksesjonsfaser, men i det store og hele er av konserverende art med tiltagende gjengroing som resultat.

I naturlige sandområder er omfanget og frekvensen av forstyrrelse bestemmende for i hvilken grad områdene holdes åpne og hvilke arter som lever i området (Ødegaard mfl. 2011b). En del sandområder er i stor grad et resultat av kulturpåvirkning der det menneskeskapte forstyrrelsesregimet representerer en nødvendig tilleggsfaktor for å opprettholde et åpent landskap. Det er derfor opplagt at enkelte menneskeskapte påvirkninger er positive og faktisk avgjørende for at naturkvalitetene skal opprettholdes i mange sandområder. Men det er hvordan denne arealbruken foregår, dvs. hvilke typer påvirkning og intensiteten av disse, som er avgjørende for områdenes innhold og potensial for å opprettholde et biologisk mangfold av sandassosierte organismer.

Mange arter som lever i sanddynemiljøer er avhengig av vegetasjonsfrie områder og kan respondere positivt på enkelte typer erosjon som hindrer gjengroing (Ødegaard mfl. 2011a). Enkelte menneskeskapte påvirkninger er derfor positive for at mange av naturkvalitetene skal opprettholdes i sanddyner. Men, det er hvordan denne arealbruken foregår, dvs. hvilke typer påvirkning og intensiteten av disse, som er avgjørende for områdenes naturmangfold og potensial for å opprettholde et biologisk mangfold av sandassosierte organismer. Moderat aktivitet vil kunne ha positiv effekt på artene som lever i eller på sanddominert mark. Konstant ustabilitet gir utarming av flora og fauna. men slike områder kan rekoloniseres etter at aktiviteten har opphørt. Permanent ustabilitet (fritids-

aktiviteter, kontinuerlig hardt beite, mye telting) gir imidlertid utarming av flora og fauna, slik at tiltakene som iverksettes hele tiden må ta hensyn til denne balansegangen. Beiting fra husdyr er eksempel på aktivitet som kan øke slitasjen på sanddynene, men som kan være positivt ved riktig beitetrykk. Beiting er også avgjørende for forekomst av flere organismer i sandområder, bl.a. møkkbiller og moser som lever av dyremøkk. Beiting kan være et relevant tiltak for å hindre gjengroing, og for å lage sår i vegetasjonsdekket som er gunstig for sandinsekter. Beiting er også en forutsetning for forekomst av mange sopparter.

I sanddynemiljøer nær sjøen er det i Nord-Norge gjerne en del drivved. Drivved regnes som en del av naturmangfoldet, og kan ha et spesielt arts mangfold, men blir ofte brukt til bålrensning. Også ved Bunessanden er dette en utfordring. Ifølge forskriften til Lofotodden nasjonalpark er det lov med skånsom bruk av trevirke til bålrensning, men økende ferdsel kan trolig også gi økt bålrensning. Å sørge for at nok drivved i slike miljøer får ligge i fred er noe som bør prioriteres. Økt mengde avfall er et annet problem for sanddynemiljøene. Gode rutiner for behandling av dette, samt informasjon til turister om sporløs ferdsel (ta med seg alt avfall), er viktig.

Figur 14 Slitasje på sanddyneenger kan være positivt, særlig hvis beite har opphørt, men konstant ustabilitet gir utarming av flora og fauna. På Bunessanden har ferdselen økt på kort tid, og trolig vil det fortsette å øke, med eller uten tiltak. Foto: Mathilde Norby Lorentzen

5.2.2 Påvirkning og konsekvens

Både med og uten tiltak er det realistisk at ferdsel i området fortsetter å øke, og dermed også slitasjen. Det er derfor viktig å vurdere hvordan virkningen med og uten tiltak kan endre seg over tid. Der slitasjen er høyest, ned mot Bunessanden, anses den nå som negativ for naturmangfoldet. Tiltaket vil i denne delen kunne redusere slitasjen ved å kanalisere ferdselen. Samtidig vil en grussti

medføre noe arealbeslag med en sone der naturlig vegetasjon ikke får vokse. Det er også en mulighet for at forekomster av truede beitemarkssopp kan svekkes som følge av tiltaket hvis grussti anlegges på naturbeitemarken.

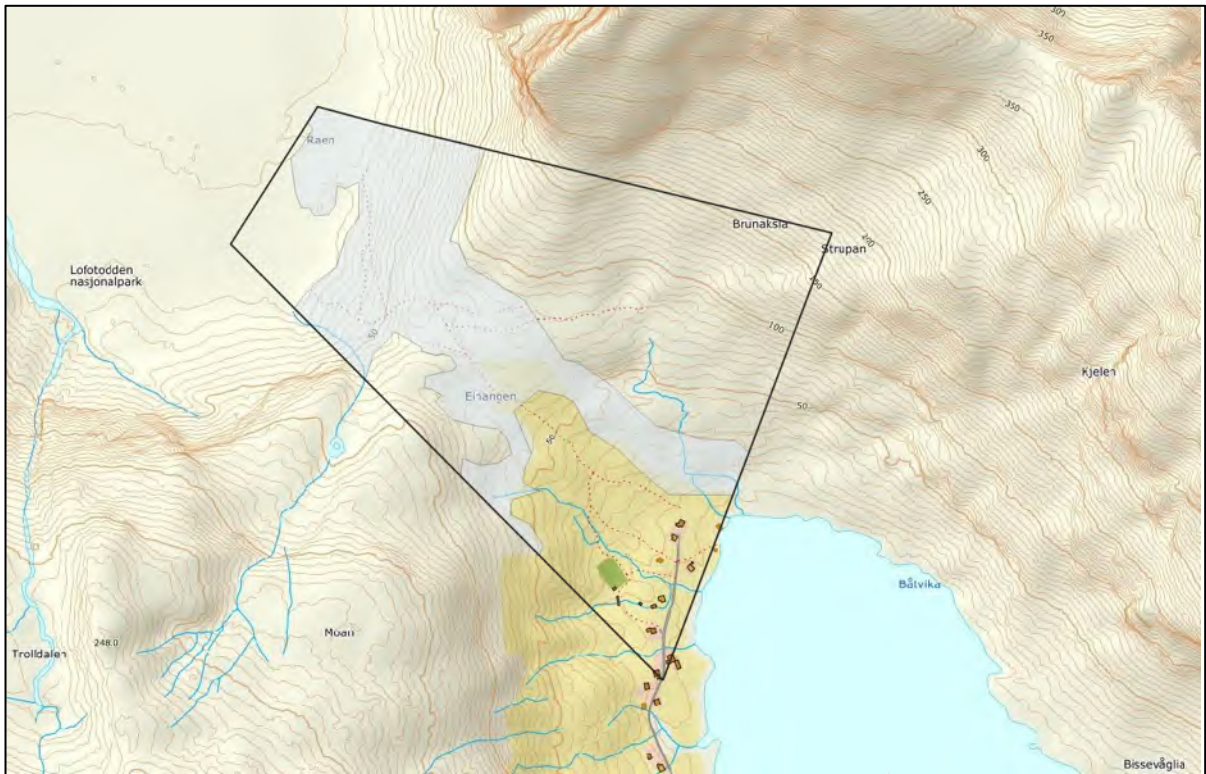
En variasjon mellom tett vegetasjon og åpne sandområder i engene er viktig for naturmangfoldet, spesielt når det ikke beites. Slitasje kan derfor være positivt, men da bør det være mer spredt over et større område enn nå. Selv om en del av slitasjen reduseres med tiltaket vil det trolig fortsatt foregå ferdsel utenfor stien, noe som kan bidra til noe forstyrrelse i området. Likevel vil en kanalisering gi mindre forstyrrelse i form av slitasje i området rundt. Påvirkningen over tid med og uten tiltaket er utfordrende å vurdere på grunn av dette.

Tiltaket vil påvirke en liten del av naturbeitemarken, og konsekvensen vurderes derfor til ubetydelig til noe miljøskade (0/-). Sanddynemarken vurderes å få ubetydelig miljøskade (0). Restarealet vurderes å få ubetydelig miljøskade. Grussti fra Einangen og ned mot Vinstad er trolig lite konfliktskyt (Ubetydelig miljøskade 0), men det vil være bedre for naturmangfoldet å ha naturlige stier som kan føre til at vegetasjonen holdes nede der det nå gror igjen. I verneområdet som en helhet vil tiltaket ha liten påvirkning, og vurderes til ubetydelig miljøskade (0).

Samlet sett vil dette si at tiltaket medfører liten miljøskade sammenlignet med hvordan området var i utgangspunktet (referansesituasjonen). Det er både positive og negative konsekvenser ved begge alternativer, og ingen er tydelig bedre enn den andre.

Tabell 1 Alle delområder får en vurdering av påvirkning og konsekvens etter Miljødirektoratets metode for konsekvensutredninger sammenlignet med referansesituasjonen.

Delområde	Beskrivelse	Verdi	Påvirkning	Konsekvens
Naturtyper				
Sanddynemark	Sanddynemark uten noe særlig vegetasjon	Stor verdi	Ingen eller uvesentlig virkning på kort eller lang sikt.	Ubetydelig miljøskade (0)
Naturbeitemark	Naturbeitemark med sanddyneenger	Stor verdi	Noe forringet på grunn av arealbeslag på mindre enn 20% av naturbeitemarken. Gir samtidig reduksjon av slitasjen i de mest utsatte områdene.	Ubetydelig til noe miljøskade (0/-)
Verneområde				
Lofotodden nasjonalpark		Svært stor verdi	Liten virkning på verneområdet i sin helhet.	Ubetydelig miljøskade (0)
Øvrig				
Restareal	Hverdagsnatur. Mer intensivt drevet areal, rasmark og annen natur som ikke klassifiseres som naturtyper etter Miljødirektoratets instruks.	Noe verdi	Noe forringet på grunn av inngrep i form av grussti ol.	Ubetydelig miljøskade (0)

Figur 15 Tiltaket medfører ubetydelig til noe miljøskade (lys grått) for naturbeitemarken på grunn av arealbeslag, men også redusert slitasje. Uttaksområdet for stein utenfor utredningsområdet og resten av utredningsarealet vurderes å få ubetydelig miljøskade (Uten farge). Samlet sett vil dette si at tiltaket medfører liten miljøskade sammenlignet med hvordan området var i utgangspunktet (referansesituasjonen). Det er både positive og negative konsekvenser ved begge alternativer, og ingen er tydelig bedre enn den andre.

6 NATURMANGFOLDLOVEN §§ 8-10

6.1 § 8 – Kunnskapsgrunnlaget

Kunnskapen om området er basert på tidligere undersøkelser og egen befarings. Det ble i 2021 undersøkt etter rødlistede arter, fremmede arter og naturtyper etter Miljødirektoratets instruks. Området er relativt lite og oversiktlig, og det antas at alle verdifulle naturtyper i utredningsområdet har blitt fanget opp gjennom kartleggingen. Artskunnskapen i området er ganske god, og flere kartlegginger er gjennomført. Det er likevel visse artsgrupper som regnes som dårlig kartlagt, slik som insekter og moser. Karplanter virker godt kartlagt, og sopp nokså godt. Særlig for sopp er det store muligheter for å finne flere truede arter på grunn av ganske store årlige variasjoner i observerte arter. Kunnskapsgrunnlaget vurderes som ganske godt.

6.2 § 9 – Føre-var-prinsippet

Føre-var-prinsippet skal benyttes hvis det foreligger fare for alvorlige og irreversible, vesentlige skadevirkninger på naturmangfoldet. Det er en mulighet for at forekomster av truede beitemarkssopp kan svekkes som følge av tiltaket hvis grussti anlegges på naturbeitemarken. Siden det også er et potensiale for å finne flere truede beitemarkssopp i naturbeitemarken kan det derfor være aktuelt å bruke føre-var-prinsippet her. Insekter er dårlig kartlagt i området, men området er såpass langt nord og isolert at artsmangfoldet knyttet til insekter trolig er begrenset. For insekter gir det ikke grunnlag for å anbefale bruk av føre-var-prinsippet.

6.3 § 10 – Økosystemtilnærming og samlet belastning

Arealene med intakte sanddynekomplekser har gått sterkt tilbake de siste 100-150 årene (Ødegaard mfl. 2011a). Store områder med flygesand har blitt dyrket opp eller bygget ned. Dette sammen med leplanting og annen beskyttelse mot sandflukt har redusert områdene med flygesand betydelig, særlig i forbindelse med de største sanddynekompleksene. Den viktigste årsaken til tap av artsmangfold i sanddyneområder er utvilsomt gjengroing, gjennom endret arealbruk og færre husdyr på utmarksbeite. En rekke andre faktorer påvirker også tilstanden til sanddynene slik som markslitasje, beiting, fremmede arter, forurensning og klimaendringer (Ødegaard mfl. 2011a). Se mer under sårbarhetsvurderingen i kapittel 5.2. Den samlede belastningen på sanddynemiljøer nasjonalt vurderes å være stor. Regionalt vurderes den samlede belastningen å være middels, på grunn av mindre nedbygging og at gjengroingen går saktere. Lokalt bidrar Lofotodden nasjonalpark til at slike områder beskyttes mot utbygging, men samtidig er et økende ferdselspress og avtakende beitetrykk en pågående trussel mot sanddynemiljøene. Det foreslåtte tiltaket antas ikke å endre den samlede belastningen.

7 BESLUTNINGSRELEVANT USIKKERHET

I en konsekvensutredning er det viktig å synliggjøre eventuell usikkerhet.

Registreringsusikkerhet: Området er relativt lite og oversiktlig, og det antas at alle verdifulle naturtyper i utredningsområdet har blitt fanget opp gjennom kartleggingen. Artskunnskapen i området er ganske god, og flere kartlegginger er gjennomført. Det er likevel visse artsgrupper som regnes som dårlig kartlagt, slik som insekter og moser. Karplanter virker godt kartlagt, og sopp nokså godt. Det er for særlig sopp store muligheter for å finne flere truede arter på grunn av ganske store årlige variasjoner i observerte arter.

Usikkerhet i verdi: Usikkerheten knyttet til enkelte artsgrupper anses ikke å ha spesiell innvirkning på verdivurderingen av området.

Usikkerhet i påvirkning: Det vil være noe usikkerhet i påvirkningen tiltaket vil ha på naturbeitemarken som følge av usikker bredde og usikker effekt tiltaket har på slitasje og ferdsel i framtiden. Samtidig kan det være noe usikkerhet i påvirkningen knyttet til om forekomster av truede beitemarkssopp i naturbeitemarken blir svekket.

Usikkerhet i vurdering av konsekvens: Som følge av noe usikkerhet i påvirkning vil det også være noe usikkerhet i konsekvens.

8 SKJØTSELSRÅD

8.1 Beite

Det aller viktigste skjøtselstiltaket vil være å få til beiting i området for å hindre videre gjengroing. Beite vil holde vegetasjonen nede og hindre opphopning av strø, men også forårsake mange små sår i vegetasjonsdekket som letter etablering av konkurransesvake, kravfulle og dels rødlistede karplanter, samt også være gunstig for en rekke sopp. Aller helst bør beiteomfanget gjennomføres slik det tradisjonelt har vært, men noe beite er bedre enn ingenting.

8.2 Spredning av slitasje

Hvis beiting er vanskelig å få til, vil tråkk fra mennesker til en viss grad erstatte den positive effekten dersom man i størst mulig grad klarer å etterligne tråkkeffektene fra en *spredt* husdyrflokk. På Bunnessanden kan dette være utfordrende, men forhåpentligvis vil folk fortsatt også gå utenfor etablert sti ned mot stranden.

Ned mot Vindstad er vegetasjonen såpass høy og tett at det for folk flest nok ikke frister å gå utenfor stien. Her bør det legges til rette for spredning, gjerne gjennom nye stier som slås (med oppsamler eller ved at graset fjernes i ettertid) og midlertidig merking av disse. Slik kan en unngå dype stigrøfter, og så lenge man "anlegger (slår)" en ny sti årlig er det bare positivt at ferdselen lager "sår" i landskapet. Slike sår skaper nødvendige spiremuligheter for konkurransesvake arter i en ellers veldig tett vegetasjon. Den opprinnelige stigrøften fylles igjen/jevnes ut (med sand) for å legge til rette for slått av området.

En spredning av telting og bålbrekking rundt hele stranden er også ønskelig, da repeterende telting og brekking på samme plass vil være uheldig. Det er viktig at besøkende også informeres om dette på en tydelig måte.

8.3 Slått

Ved Vindstad er vegetasjonen jevn, men det gror igjen. For naturmangfoldet er slått og/eller beite ønskelig her. Sein slått på sensommeren/tidlig høst, med påfølgende tørking og fjerning av graset vil fremme engarter. Tohjuls slåmaskin kan brukes her, så lenge graset blir fjernet. Stiene kan slås oftere, så lenge graset fjernes. Etterbeite på høsten er ønskelig.

Figur 16 Ned mot Vindstad gror engene igjen slik det er nå, uten skjøtsel. Både slått og beite er ønskelig her. I dette området vil spredt ferdsel være gunstig. Foto: Mathilde Norby Lorentzen

8.4 Stedegne masser

Stedegne masser er ønskelig, med andre ord mest mulig bruk av sand og stein fra nærområdet. Istedenfor grus hentet fra andre steder bør det, der det er mulig og hensiktsmessig, brukes stein fra nærområdet, slik som den gamle steinveien i figuren under. Denne typen vei viser den lokale byggeskikken for Lofoten, og vil gli mer naturlig inn i landskapet enn en anlagt grussti. Stikkrenner kan benyttes for å lede vann bort.

8.5 Informasjon og tilgang

- Informasjonsskilt om naturverdiene, kulturminnene ol.
- Informasjonsskilt om bakgrunn og merking av midlertidige stier som slås fra Vindstad til Einangen.
- Informasjon om behandling av avfall (sporløs ferdsel) ol. er ønskelig.
- Informasjon om anbefalinger rundt bålbrekking og telting. Ved til bålbrekking bør i hovedsak medbringes, da drivved regnes som en del av naturmangfoldet og i stor grad bør få ligge i fred. Skånsom bruk er greit, men med så stor ferdsel er det nødvendig med begrensninger. Både telting og bålbrekking bør spres så mye som mulig i området for å minke slitasjen på enkeltområder. Dette bør besøkende informeres om.
- Fergemulighetene er i stor grad med på å regulere ferdselen til Buessanden. Økende ferdsel i området er trolig ikke positivt for naturmangfoldet, og for å begrense mengden turister til området er det derfor viktig å ikke øke fergekapasiteten.

- Informasjon bør være tilgjengelig på fergekaia ved Reine, på fergen, langs turstien og enkelt tilgjengelig på nett.

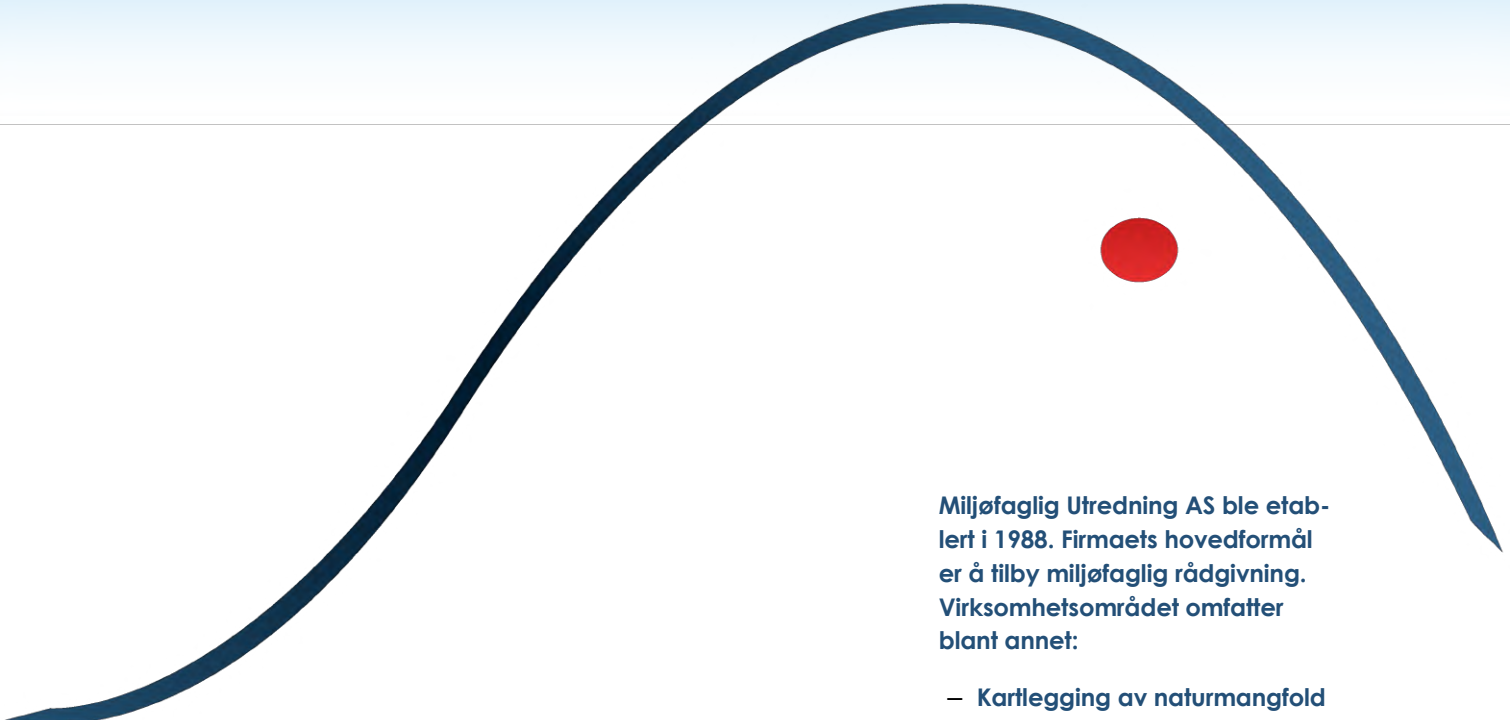
Figur 17 Den gamle steinstien er restaurert og er en del av ferdselsåren mot Buessanden. Langs denne, på begge sider, var det mye bakkesøte og beitemarkssopp. Stedegne masser er ønskelig, og denne steinstien representerer lokal byggeskikk for Lofoten. Foto: Mathilde Norby Lorentzen

9 OPPFØLGENDE UNDERSØKELSER

Det er både tidligere og i 2021 gjort flere funn av sjeldne og rødlistede, til dels truede beitemarkssopp her. Dette er en organismegruppe der det trolig forekommer enda flere arter, inkludert rødlistearter. Beitemarkssopp er samtidig en organismegruppe knyttet til kulturlandskapet der Norge har flere globalt truede arter (i motsetning til karplantene og de fleste insektene som forekommer i samme miljø). Ulike arter fruktifiserer gjerne til litt ulike tider/år. Det er velkjent at bare ett besøk sjeldent fører til at mer enn en liten andel (sjeldent mer enn 20-30%) av artene blir påvist (Gaarder & Alvereng 2020). På bakgrunn av dette anbefales oppfølgende undersøkelser av beitemarkssopp. I tillegg anbefales en grunnleggende kartlegging av insekter for å finne mer ut av betydningen området har for artsgruppen. Utviklingen av ferdsele i området bør overvåkes, og nye vurderinger bør gjøres hvis ferdsele fortsetter å øke. Karplantefloraen bør også overvåkes for å se hvordan utviklingen går ettersom området fryktes å gro igjen.

10 KILDER

- Artsdatabanken. 2018a. Fremmedartslista 2018. Hentet (dato) <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>
- Artsdatabanken. 2018b. Rødliste for naturtyper 2018. <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefor-naturtyper>
- Artsdatabanken. 2021a. Artskart. <https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Artsdatabanken. 2021b. Norsk rødliste for arter 2021. <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefor-arter/2021>
- Gaarder, G. et al. 2005. Rapport fra registreringer i Verdifulle kulturlandskap i Nordland 2003-2004.
- Gaarder, G. & Alvereng, P. 2020. Ausvika i Bodø kommune. Skjøtselsplan. Miljøfaglig Utredning rapport 2020-47, 28 s. ISBN 978-82-345-0098-5.
- Hanssen, U., Gaarder, G. & Alvereng, P. 2013. Naturtypekartlegging etter NiN på Lofotodden, Nordland fylke. Miljøfaglig Utredning, rapport 2013-39. 67 s. + vedlegg. ISBN 978-82-8138-679-2
- Klepsland, J. T. et al. 2008. Naturtypekartlegging i Moskenes og Værøy 2007. BioFokus-rapport 2008-14. ISBN 978-82-8209-043-8
- Lofotodden nasjonalparkstyre. 2021. Årsrapport 2020. Lofotodden nasjonalparkstyre. Rapport
- Miljødirektoratet 2021a. Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Veileder M-1930. 375 s.
- Miljødirektoratet 2021b. Konsekvensutredninger for klima og miljø. Veileder M-1941. <https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/konsekvensutredninger/>
- Miljødirektoratet. 2021. Naturbase. <http://kart.naturbase.no>
- NGU. 2021. Kart på nett. <https://www.ngu.no/emne/kart-pa-nett>
- Utmarksressurs AS. 2021. Restaurering av turruter, kanalisering av ferdsel. Lofotodden nasjonalpark. Utmarksressurs AS
- Ødegaard, F., Brandrud, T.E., Erikstad, L., Evju, M., Fjellberg, A., Gjershaug, J.O. & Often, A. 2011a. Faglig grunnlag for handlingsplan for sanddynemark. NINA Rapport 809. 55 s.
- Ødegaard, F., Brandrud, T.E., Hansen, L.O., Hanssen, O., Öberg, S., Sverdrup-Thygeson, A. 2011b. Sandområder -et hotspot-habitat. Sluttrapport under ARKO-prosjektets periode II – NINA Rapport 712. 82 s.

Miljøfaglig Utredning AS ble etablert i 1988. Firmaets hovedformål er å tilby miljøfaglig rådgivning. Virksomhetsområdet omfatter blant annet:

- Kartlegging av naturmangfold
- Konsekvensanalyser for ulike tema, blant annet: Naturmangfold, friluftsliv, reiseliv og landbruk
- Utarbeiding av forvaltningsplaner for verneområder
- Utarbeiding av kart (illustrasjonskart og GIS)
- FoU-virksomhet
- Foredragsvirksomhet

Hjemmeside: www.mfu.no

Org.nr.: 984 494 068 MVA

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lofotodden nasjonalparkstyre	58/22	30.11.2022

Økonomirapport - drift av styret og tiltaksmidler - 2022

Forslag til vedtak

Saken tas til orientering.

Bakgrunn

Konto	Innvilget beløp	Rapport (23.11.22)
<i>Drift av nasjonalparkstyret</i>	kr 150 000	kr 78 247,86
<i>Forvaltningsplan og besøksstrategi</i>	kr 345 000	kr 321 630,30
<i>Forvaltningsknutepunkt - nasjonalparksenter</i>	kr 150 000	kr 110 527,94
<i>Midler til tiltak (142031)</i>	kr 400 000	kr 235 386,95

På drift av nasjonalparkstyret gjenstår utgifter for møte i rådgivende utvalg og årets siste utgifter. Det vil sannsynligvis fortsatt være noe mindreforbruk her.

På forvaltningsplan og besøksstrategi er det ikke flere utgifter som utestår. Kommunikasjonsplan er utarbeidet, det er utbetalt midler til prosjektet Sporløs Lofotturisme og til utarbeiding av nettside.

For forvaltningsknutepunkt gjenstår det noen utgifter, og vi havner ca. i null. Inventar til møterom, dørskilt og veggbilder hører til denne posten.

Av tiltaksmidlene er det så langt et mindreforbruk på ca. kr. 165 000. Arbeid som har vært utført er stitilrettelegging og helikoptertransport i Torsfjorden og utarbeiding av plakater om sporløs ferdsel. Det gjenstår noen utgifter. Resterende sum blir overført til Flakstad kommune og skal brukes til mulighetsstudie for innfallsporten Fredvang og tilrettelegging i forkant av sommersesongen 2023 iht. avtale mellom nasjonalparkstyret og kommunen.

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt:

Arkivsaksnr: 2022/7283-0

Saksbehandler: Ole-Jakob Kvalshaug

Dato: 23.11.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lofotodden nasjonalparkstyre	59/22	30.11.2022

Drift av Lofotodden nasjonalparkstyret og midler til forvaltningsplan - 2023

Forslag til vedtak

Lofotodden nasjonalparkstyre søker om følgende midler til drift i 2023:

Drift - Styre og utvalg (post 142021)	kr.
Møteutgifter nasjonalparkstyret	kr 80 000,00
Reiseutgifter Rådgivende Utvalg	kr 10 000,00
Befaring/ studietur nasjonalparkstyret	kr 30 000,00
Sum	kr 120 000,00

Lofotodden nasjonalparkstyre søker om følgende midler til arbeid med forvaltningsplan i 2023:

Forvaltningsplan (post 142021)	kr.
Sporløs Lofotturisme	kr 150 000,00
Prosjektstilling Forvaltningsplan	kr 1 000 000,00
Forvaltningsplan (møteutgifter, annonsering og publisering)	kr 75 000,00
Sum	kr 1 225 000,00

Bakgrunn og vurdering

Erfaringsmessig må nasjonalparkstyret og rådgivende utvalg påregne noe mer møteaktivitet i forbindelse med utarbeidelse av besøksstrategi og forvaltningsplan. Det tas derfor høyde for 6 ordinære styremøter og 2-3 møter i rådgivende utvalg.

Møtegodtgjøring for nasjonalparkstyret er kr. 499. pr. time (kr. 660 for leder). To av tre styremedlemmer er lokale og har derfor begrenset med utgifter på reise. Noen møter avholdes på besøkssenteret, med det legges også opp til møter andre plasser. I tillegg til honorar og reiseutgifter må det tas høyde for leie av møtelokaler og lunsj.

Det legges opp til at det skal arrangeres en fagtur/befaring med nasjonalparkstyret i løpet av 2023. Tanken bak dette er at faturen skal være en årlig begivenhet hvor styret får litt faglig påfyll og sosialt samvær.

Rådgivende Utvalg (RU) får bare dekt reiseutgifter i forbindelse med deres møter. De fleste vil være lokale, med kort reisevei, og reiseutgiftene for slike møter regnes derfor som begrenset. RU vil bli involvert i arbeidet med forvaltningsplan, men dette arbeidet vil ha sitt eget budsjett.

På styremøtet er prosjektplanen for forvaltningsplanen meldt opp som sak. Dersom denne godkjennes, vil dette være oppstartsvarselet for arbeidet med forvaltningsplanen. Denne prosessen vil kreve annonsering og varsel til samtlige grunneiere, offentlig myndighet og andre interesser. Det vil også bli arrangert innspillmøter og folkemøter under prosessen. I prosjektplanen er det utarbeidet et eget budsjett for dette arbeidet.

I og med at besøksstrategien er godkjent, kan styret nå iverksette tiltak som er foreslått i besøksstrategi og tiltaksplan. Besøksforvaltningstiltak som er foreslått for 2023 vil være ressurskrevende, men høyst nødvendig for å ivareta verneverdiene. For å kunne jobbe parallelt med tiltak og forvaltningsplanprosess, innstiller forvalter på at det søkes om midler til en prosjektstilling som sørger for framdrift i forvaltningsplanarbeidet. Prosjektstillingen vil i tillegg til arbeidet med forvaltningsplanen, tildeles arbeidsoppgaver knyttet til kommunikasjonsarbeid, informasjon og naturformidling. Arbeid med informasjonsplakater, besøksretta nettside og brosjyre vil med en prosjektstilling kunne prioriteres høyere enn det forvalter har mulighet til i dag.

Forvalter har vært i dialog med Miljødirektoratet om midler til prosjektstilling. Miljødirektoratet bekrefter at det har vært tildelt midler tidligere til prosjektstilling for forvaltningsplan, men kan ikke gi noe forhåndstilsagn da de ikke vet hva rammen på 21-posten blir. Ved tildeling av midler blir prosjektstillingen lyst ut av Statsforvalteren i Nordland. Kontorsted vil bli på besøkssenteret sammen med forvalter.

Prosjekt sporløs Lofoturisme er et samarbeidsprosjekt mellom flere aktører. Prosjektet er en del av De Grønne Øyene og prosjekteier er Lofotrådet. Prosjektet tar for seg noen viktige problemstillinger vi har i nasjonalparken knyttet til håndtering av søppel og toalettavfall, og vil være et viktig bidra inn i forvaltningsplanen. Prosjektet vil resultere i en tiltaksplan for håndtering av toalettavfall og søppel på populære områder på yttersida, f.eks. Kvalvika og Bunessanda. Det er gjennomført kartlegging og intervjuer av besøkende i 2021 og 2022. I 2023 vil man i prosjektet prøve ut foreslåtte tiltak, og

kartlegge effekten av disse. Prosjektet skal finansieres av NINA, Lofotodden nasjonalparkstyre og så søkes det midler fra andre tilskuddsordninger.

Konklusjon

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt:

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lofotodden nasjonalparkstyre	60/22	30.11.2022

Innmelding av behov for tiltaksmidler og bestilling av tjenester fra Statens Naturoppsyn - Lofotodden nasjonalpark - 2023

Forslag til vedtak

Lofotodden nasjonalparkstyre søker om følgende midler til gjennomføring av tiltak i Lofotodden nasjonalpark:

Tiltaksmidler (post 142031)		
Prioritet	Tiltak	Beløp
1	Restaurerings- og tilretteleggingstiltak på Bunessanden	kr 1 300 000,00
2	Mindre vedlikehold og tilrettelegging av stier - Ryten/ Kvalvika, Marka, Ågvatnet, Tindstinden	kr 150 000,00
3	Drift av toalett på Vindstad	kr 20 000,00
	Ferdsestelling - Bunesfjorden, Kjerkfjorden, Refsvika	
	Sum	kr 1 470 000,00

Vurdering

Tiltakene er forankret i endelig godkjent besøksstrategi og tiltaksplan. Lofotodden nasjonalpark har som kjent et stort antall besøkende, og store utfordringer med slitasje på stier og vegetasjon som følge av ferdsel og telting/ camping. Ferdselen i enkelte områder er i konflikt med verneverdiene, og det haster derfor å få satt inn

tilretteleggingstiltak. Lokalt er det knyttet store forventninger til at Lofotodden nasjonalpark skal bidra til å løse disse utfordringene.

Miljødirektoratet har gitt en forhåndsgodkjenning av prosjektet på Bunessanden på 1,1 million for 2023. I prosjektplanen er det budsjettet med 1,3 millioner, og forvalter innstiller derfor på denne summen i forslag til vedtak. Prosjektledelse gjøres av nasjonalparkforvalter og lokalt SNO.

Det er stort behov for mindre vedlikehold og tilrettelegging av flere stier i nasjonalparken. Midler vil gå til innleid arbeidskraft og materiale. SNO og forvalter legger en plan på gjennomføring i starten av året.

Post 1420.31 er økt med 4 mill. kr i tiltaksmidler som er tenkt brukt til tiltak for å håndtere økt besøk, herunder midler til vedlikehold, fornying mv. av infrastrukturtiltak i nasjonalparkene. Miljødirektoratet har meldt ifra om at det vil bli foreslått en ordning for fast fordeling av grunnstøtte til nasjonalparkstyret for vedlikehold av infrastruktur, informasjonsarbeid mv., men som også skal kunne dekke den type driftsoppgaver som det er problematisk å kunne dekke innenfor dagens budsjettamme. Det er bedt om at styrene presiserer hva de har av denne type årlige kostander i søknadene om midler for 2023. Etter forvalters vurdering vil det på nåværende tidspunkt være viktig å spille inn behovet for årlige midler til letter vedlikehold av stier, samt midler til drift av infrastruktur som man har utfordringer med. Toalettet på Vindstad er et eksempel her som forvalter mener må spiller inn.

Ferdselstelling:

Det er behov for fortsatt ferdselstelling i Lofotodden nasjonalpark. For 2023 er det foreslått å fortsette telling i Bunesfjorden, Kjerkfjorden, og i Refsvika for å få oversikt over ferdsel til hulemaleriene i Kollhellaren. Vi har god oversikt over Ryten og Kvalvika gjennom de årlige tellinger gjennomført av Lofoten Friluftsråd.

Planleggingsmøte SNO:

Planleggingsmøte med SNO er en formalisert prosess mellom forvaltningsmyndigheten og SNO lokalt for å sikre god dialog og forutsigbarhet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats og gjennomføring av tiltak i felt. Planleggingsmøtene er en arena for rapportering fra SNO lokalt, drøfting av status, utfordringer og tiltaksbehov. Dette er et grunnlag for forvaltningsmyndighetens innmelding av behov for oppsynsinnsats og gjennomføring av tiltak, samt innmelding av behov for tiltaksmidler til Miljødirektoratet/SNO

Behov for tiltaksmidler meldes inn via Elektronisk Søknadssenter (ESS) innen 10. januar 2022. Planleggingsmøte ble gjennomført i samarbeid med forvalter fra Møysalen nasjonalpark i Henningsvær 21. november 2021.

Det vises til vedlagt informasjonsbrev fra Miljødirektoratet og skjema for innspill om ønsket SNO ressurs for Lofotodden nasjonalpark.

Konklusjon

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Vedlegg:

- 1 Rammer og opplegg for statsforvalteren og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder, naturrestaurering og SNO-ressurser i verneområder - 2023.PDF
- 2 Vedlegg 1 Strategi for bruk av tiltaksmidler i verneområder 2020-2025.PDF
- 3 Tilleggsopplysninger om driftsmidler - 2023
- 4 Skjema for innspill om ønsket SNO ressurs for Lofotodden nasjonalpark

Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt:

Adresseliste

Trondheim, 02.11.2022

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2022/11767

Saksbehandler:
Vibeke Husby

Rammer og opplegg for statsforvalteren og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder, naturrestaurering og SNO-ressurser i verneområder - 2023

Elektronisk søknadssenter (ESS) skal benyttes for å melde inn behov for midler til tiltak i verneområder og naturrestaurering, finansiert over ny kap./post 1420.31. Frist for innmelding er 10. januar 2023. Innmeldingen skal bygge på planleggingsmøter mellom forvaltningsmyndighet for verneområdene og SNO lokalt. Prioritering av oppsynsinnsats fra SNO skal inngå i møtene. Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet skal inviteres til planleggingsmøtene hos Statsforvalteren.

1. Post 1420.31 – Tiltak i verneområder og naturrestaurering

Ny kap./post 1420.31

Kap./post 1420.38 (restaurering av myr og annen våtmark) er i forslag til statsbudsjett for 2023 slått sammen med den gamle kap./post 1420.31 - *Tiltak i verneområder*. Ny 31-post heter *Tiltak i verneområder, og annen natur, inkludert restaureringstiltak*.

For 2023 vil vi opprettholde to skjemaer i ESS for innmelding av behov for tiltak finansiert over den nye 31-posten. Ett skjema heter *Midler til tiltak i verneområder* og det andre heter *Midler til naturrestaurering*, altså tilsvarende ordning for innmelding som før.

Naturrestaurering

Posten kan benyttes til å restaurere forringet natur i terrestriske økosystemer som våtmark, skog, fjell, kulturlandskap og åpent lavland. Vi er inne i FNs tiår for naturrestaurering (2021-2030). Restaurering er nødvendig for å stoppe tapet av naturmangfold og under dette virkninger av klimaendringene. Midlene skal benyttes til å gjennomføre restaureringstiltak, blant annet med grunnlag i *Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025)*. Statsforvalteren i Oslo og Viken og

Statsforvalteren i Innlandet kan bistå med faglige råd knyttet til restaurering av myr. Det kan meldes inn behov for midler til styrket kapasitet på naturrestaurering hos Statsforvalterne fra kap. 1420.21.

Restaurering i de trua naturtypene sanddynemark, sørlig etablert sanddynemark og åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone prioriteres høyt, men det kan også meldes inn behov for midler til restaurering i andre terrestriske naturtyper, såfremt det legges ved en prosjektbeskrivelse av tiltakene. Behov for midler til hogst av fremmede treslag i verneområder meldes også inn i skjemaet for *Naturrestaurering* i ESS. Statsforvalteren i Vestland kan bistå med faglige råd knyttet til slike hogster.

Midlene kan benyttes til naturrestaurering både innenfor og utenfor verneområder. Kap. post 1420.31 er ikke en tilskuddspost og kan ikke benyttes til tilskudd. Det er kun Statsforvalteren og verneområdestyrene som har adgang til å melde inn behov for midler i ESS. Eventuelle initiativ fra annet hold, med plan om restaurering utenfor vernegrensene, må gå via Statsforvalteren. Det er Statsforvalteren og verneområdestyrene som har det økonomiske ansvaret for tiltakene, inklusive ansvar for rapportering.

Tiltak i verneområder

Målet for bruken av midler til tiltak i verneområder er at naturtilstanden opprettholdes og bedres. Miljødirektoratet legger *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder* til grunn for tildeling av midler, se vedlegg 1. Prioriteringene i strategien skal også følges ved innmelding av tiltak. Det kan meldes inn behov for tiltak i alle typer av verneområder, inkl. marine verneområder og andre verneområder i sjø.

Alle tiltak skal kostnadsberegnes og gis unik prioritering. Alle innmeldte tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltnings- eller skjøtselsplan, besøksstrategi eller andre relevante styringsdokumenter. Tiltaksplaner i FPNV (forvaltningsplan på nett) er koblet til søknadskjema i ESS. Disse tiltaksplanene åpnes i ESS, og FPNV-tiltak velges direkte inn i søknadsskjemaet.

Det kan tildeles midler til kartlegginger og andre nødvendige utredninger som er direkte knyttet til tiltak.

Statsforvalteren har ansvar for å kontakte kommuner med forvaltningsmyndighet for mindre verneområder for å registrere behov for tiltaksmidler. Innmeldte behov skal samordnes og prioriteres av Statsforvalteren i dialog med kommunene og inngå i den samlede prioriterte innmeldingen.

Pågående skjøtselstiltak

Statsforvalteren kan for 2023 søke om en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke for pågående skjøtselstiltak (ved senere endringer i fylkesinndeling tar vi forbehold om endret fordeling). Dersom behovet skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Tiltak der SNO er økonomisk ansvarlig, meldes inn som enkelttiltak i ESS, og ikke som del av en ramme.

Fremmede arter

For bekjempelse av mink, rynkerose og stillehavspøsters er det utarbeidet handlingsplaner (DN-rapport 5-2011, DN-rapport 2013-1 og Rapport M-588, 2016). Prioriteringer gitt i handlingsplanene skal følges ved innmelding av behov for midler til slike tiltak, og metodene som er gjengitt i planene skal benyttes.

Ved minkbekjempelse kan fellingsinstruksen kun tas i bruk av tjenesteytere som er kontraktert av SNO.

Informasjonstiltak

Alle informasjonstiltak som iverksettes skal være i henhold til [merkevaren Norges nasjonalparker](#) og være forankret i en besøksstrategi. For verneområder forvaltet av verneområdestyrer og for verneområder med status som Ramsarområde, skal besøksstrategier sendes til Miljødirektoratet for faglig godkjenning. Alle henvendelser knyttet til informasjonstiltak rettes til merkevare@miljodir.no.

Områder som har eller tåler mye besøk, områder som har særlig sårbare naturverdier (med behov for kanalisering av ferdsel), samt bynære områder skal prioriteres ved utarbeidelse av besøksstrategier.

Behov for midler til informasjonstiltak i prioriterte områder meldes inn via ESS. Statsforvalteren må samordne og gjøre en prioritering av forslag om informasjonstiltak fra kommuner med delegert forvaltningsmyndighet.

Statsforvalteren kan for 2023 melde inn behov for en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke til informasjonstiltak m.m. (ved senere endringer i fylkesinndeling tar vi forbehold om endret fordeling). Dersom Statsforvalterens behov skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Informasjonstiltak som SNO skal være økonomisk ansvarlig for, meldes inn som enkelttiltak i ESS.

Verneskilt og skiltstenger

Totalt behov for antall verneskilt, underskilt og skiltstenger meldes inn sammen med de andre tiltakene i ESS. Det skal benyttes en egen linje for skilt og en annen for stenger, og respektive antall og type skilt/stenger oppgis i merknadsfeltet.

Retningslinjene for bruk av verneskilt er justert, og det er utviklet et opplegg for å ta i bruk underskilt med spesiell lokal tilpasning. Retningslinjene og mer informasjon om verneskilt finner du her:

https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/alle-tema/verneomrader/retningslinjer-for-bruk-av-verneskilt_mdir_mai_2021.pdf

Verneskilt, underskilt og skiltstenger til verneskiltene kan nå bestilles via en felles bestillingsløsning fra vår leverandør Reklameservice AS: <https://miljodir.reklameservice.no/>. Bestillingsløsningen krever innlogging, og passordet er *miljodirektoratet*.

2. Innmeldinger av diverse andre behov

Driftsmidler til verneområdestyrer

Verneområdestyrene skal melde inn ønske om driftsmidler over post 1420.21 i ESS. Nærmere informasjon om hva det kan søkes om finnes i veiledningen til søknadsskjemaet i ESS under "Bestillingsdialog", "Behovsinnmelding statsforvalteren". Midler til driftsoppgaver i verneområdene kan ikke dekkes over post 1420.31, men kan omsøkes under post 1420.21.

Forvaltningsplaner og bevaringsmål

Forvaltningsplaner skal utarbeides i det nettbaserte FPNV-systemet. Behov for midler til forvaltningsplaner skal meldes inn i ESS.

Det legges stor vekt på effektmåling av tiltak, og vi oppfordrer forvaltningsmyndigheten til å etablere bevaringsmål i NatStat - Naturstatus for verneområder, som er utviklet for dette formålet. Se informasjonsskriv for fremgangsmåte og nærmere detaljer her: [Etablere bevaringsmål i NatStat \(fm-nett.no\)](https://www.miljodirektoratet.no/om-miljodirektoratet/verneomradene/natstat/)

Ferdselstellere

Behov for Miljødirektoratets elektroniske ferdselstellere meldes inn i ESS. Det skal meldes inn både behov for å kunne beholde tellere som allerede er i bruk og behov for nye tellere. I kostnadsfeltet skrives kr 1. Behovet må begrunnes, da det erfaringsvis er stor etterspørsel etter tellere. SNO, eller en av SNOs tjenesteytere, skal bistå ved utsetting og innrapportering av koordinater, stedsnavn og innlegging i basen. Behov for personalressurser i felt for oppsetting og drift, meldes inn i SNOs bestillingsskjema, se vedlegg 2.

Marint søppel

Det er en egen tilskuddspost (post 71) som omhandler marin forsøpling. Statsforvalteren vil her kunne oppfordre frivillige og ideelle organisasjoner og stiftelser, private bedrifter, selvstendige kommunale og interkommunale selskaper og samarbeidsorganer til å søke for å få til et samarbeid om rydding innenfor de kystnære verneområdene. Minstesummen det kan søkes om over denne ordningen er kr. 300.000. Behov for midler til mindre tiltak knyttet til rydding av marint søppel i verneområder kan meldes inn i ESS (*Tiltak i verneområder*).

3. Planleggingsmøter for verneområdearbeid

Planleggingsmøtene med Statsforvalteren (tidligere omtalt som bestillingsmøter) skal som i fjor kun omhandle verneområdearbeid. Møtene skal sikre god dialog og forutsigbarhet i verneområdearbeidet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats, gjennomføring av tiltak og overvåking (bevaringsmål) som SNO kan utføre.

På møtet i november/desember skal SNO rapportere fra årets arbeid, og utfordringer og behov for kommende år skal diskuteres. SNO er selv ansvarlig for planlegging, prioritering og økonomi for gjennomføring og rapportering av tilsyns- og kontrolloppgaver. Det er viktig at

forvaltningsmyndigheten drøfter faglige utfordringer og tilsynsbehov med SNO og kommer med innspill til prioriteringer av tilsynsvirksomheten for kommende år. Forvaltningsmyndighetene kan i tillegg ha behov for å få utført feltoppgaver som registreringsarbeid, bevaringsmål eller tiltak i verneområder (restaurerings-, skjøtsels- eller tilretteleggingstiltak). Behov for slike tiltak fra SNO drøftes i møtet. Dette gjelder også tiltak knyttet til Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025) og eventuelle andre oppgaver knyttet til restaurering av natur.

Behov for personalressurser sendes SNO til postmottak@miljodir.no på vedlagte skjema (vedlegg 2) i Excel-format. Det samme skjemaet skal brukes for både store og små verneområder. SNO vil avstemme disse oppgavene opp mot andre pålagte oppgaver, samt kapasitet og kompetanse.

For tilsynsoppdrag i verneområder forvaltet av Statsforvalteren, ønsker vi at embetets «Skjema tilsynsbehov i verneområdene» brukes som grunnlag og at aktivitetsomfanget diskuteres og eventuelt justeres.

Oppgaver knyttet til registrering og skjøtsel av kulturminner må avklares med regional kulturminnemyndighet før de meldes inn til SNO-lokalt. Dette er for å kunne vurdere muligheten for å samkjøre ønskede tiltak.

4. Elektronisk søknadssenter (ESS)

Elektronisk søknadssenter (ESS) vil være klart for innmeldinger i skjemaene *Tiltak i verneområder* og *Naturrestaurering* fra og med 15. november 2022.

Behov for tiltaksmidler skal meldes inn med netto beløp, det vil si uten merverdiavgift. Den regnskapsmessige håndteringen ved bokføring av merverdiavgift, omtales i Rundskriv R-116 fra Finansdepartementet.

Tiltaksmidlene vil bli tildelt i hovedtildelingen i februar 2023. Dersom det skulle bli behov for supplerende tildelinger knyttet til uforutsette utgifter, meldes behov inn på e-post, se adresser under.

Det må være klart hvem som skal være økonomisk ansvarlig for de ulike tiltakene når de legges inn i ESS. Dette lar seg ikke lett endre etter tildeling av midler.

Dersom klimatiske forhold, som for eksempel frossen mark, gjør at enkelttiltak bør realiseres før midler formelt blir tildelt, må tiltaket forhåndsklareres med Miljødirektoratet, ved:

- Vibeke Husby vibeke.husby@miljodir.no for verneområder forvaltet av Statsforvalteren og av kommuner med delegert forvaltningsmyndighet
- Olav Nord-Varhaug olav.nord-varhaug@miljodir.no eller Ingrid Moe Dahl ingrid.moe.dahl@miljodir.no for verneområder forvaltet av verneområdestyrer

Forhåndsklaringen forutsetter at tiltaket er høyt prioritert i bestillingen. De aktuelle tiltakene legges *både* inn med prioritering i ESS med merknad om forhåndsklaring og formidles i egen e-post.

Frist for forvaltningsmyndigheten for innmelding i ESS og for bestilling av SNO-ressurs i eget skjema, er **10. januar 2023**.

Elektronisk søknadssenter <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>

5. Rapportering

Rapporteringen av mer-/mindreforbruk skal skje i forbindelse med rapport pr. 31. aug. 2023, økonomirapportering pr 1. november og Endelig årsrapport (EÅR) pr. 31. des. 2023. Samtidig med EÅR skal det i 2023 rapporteres i ESS på enkelttiltak finansiert over post 1420.31 (*Tiltak i verneområder og Naturrestaurering*). Manglende rapportering kan få konsekvenser for senere tildelinger.

Planlagte tiltak som ikke blir realisert, rapporteres fortløpende til Miljødirektoratet. Det kan da frigjøres tiltaksmidler som kan komme andre verneområder til gode.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust

Morten Kjørstad

avdelingsdirektør
Land- og friluftslivavdelingen

avdelingsdirektør
Statens Naturoppsyn

Vedlegg

1. Strategi for bruk av tiltaksmidler 2020-2025
2. Skjema for innspill om ønsket SNO-ressurs

Adresseliste:
Alle Statsforvaltere
Alle verneområdestyrer

Kopi til: Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025

Innledning

Regjeringen vil bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner, og en god forvaltning av verneområder er viktig for å kunne nå dette målet. Regjeringen ferdigstilte i 2019 Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene, og ett av tiltakene i planen er å oppdatere strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder innen 2021. Ifølge tildelingsbrevet til Miljødirektoratet for 2019 skal "Styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene og oppfølging av handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene" prioriteres. Tiltaksmidlene fordeles på bakgrunn av dagens trusselbilde og har som formål å ivareta, samt forbedre tilstanden i verneområdene. Midlene prioriteres derfor til tiltak som virker avbøtende på negative påvirkningsfaktorer der verneverdiene er truet.

Klimaendringene kan forventes å gi økt stress for mange av artene og naturtypene i verneområdene og kan gi endringer i sammensetningen av arter. For å minimere de negative effektene av klimaendringer på verneverdiene, må andre negative påvirkninger begrenses mest mulig. Eksempler på dette er gjengroing, forstyrrelser og forurensning. I tillegg bør forvaltningen av verneområder nå ta ekstra hensyn til klimaeffekter i planlegging av tiltak. Skjøtselstiltak, som fjerning av fremmede arter, må for eksempel antas å øke i omfang som følge av klimaendringene, og planlegging av tilretteleggingstiltak som etablering av stier og broer, må ta høyde for økte nedbørsmengder med påfølgende flom- og rasfare.

Tiltaksposten – Statsbudsjettets kap./post 1420.31

Det overordnede målet for forvaltning av verneområder er å ivareta verneformålet og verneverdiene i det enkelte verneområde. Postbeskrivelsen for post 1420.31 Tiltak i verneområde, gir viktige formelle rammer for hvordan tiltaksmidlene skal disponeres. Størrelsen på tiltaksposten avsettes i hvert års statsbudsjett og har i de siste årene økt. I statsbudsjettet for 2019 (Prop.1S (2018-2019) står følgende:

"Midlane går til tiltak som er naudsynte for å ta vare på verneverdiane, inkludert utgreiingar som er naudsynte før tiltak, informasjonstiltak og skjøtels- og tilretteleggingstiltak. Tilretteleggingstiltaka omfattar opparbeiding av stigar, klopping og merking for å betre tilgjenge i verneområda og samstundes styre ferdsla i og rundt sårbar natur i verneområda. Midlane nyttast òg til informasjonstiltak i alle typar av verneområde i samband med ny merkevarer for Noregs nasjonalparker og til utarbeiding av besøksstrategiar for nasjonalparker og andre verneområde med store besøkstal eller særskilde utfordringar. Alle tiltak skal vere i tråd med godkjent forvaltings-/skjøtelsplan for verneområda og andre relevante styringsdokument."

Posten for tiltaksmidler er en statlig investeringspost for forvaltningsmyndighetenes prioriterte tiltak i verneområder. Midlene skal derfor kun benyttes til tiltak i forvaltningsmyndighetens egen regi, ev. til kjøp av tjenester for gjennomføring av tiltakene. Midlene kan ikke benyttes som tilskudd til andre aktører. Drift og vedlikehold av infrastruktur (veier, toaletter, parkeringsplasser o.l.) utenfor verneområdene finansieres ikke over tiltaksmidlene.

For å kunne ivareta verneverdiene innenfor verneområder, vil det av og til være nødvendig å gjennomføre tiltak også utenfor verneområdene. Dette betinger samarbeid og avtale med grunneiere. Et eksempel på et slikt tiltak er når uttak av fremmede arter innenfor og utenfor vernegrensene må sees i sammenheng for at tiltaket skal få optimal effekt.

For å oppnå en god forvaltning av verneområder, kan det være nødvendig med generelle naturkartlegginger, sårbarhetsvurderinger, brukerundersøkelser, utarbeidelse av forvaltnings- og skjøtelsplaner, overvåking og

utarbeidelse av nettsider o.a. Slike tiltak finansieres ikke over kap./post 1420.31, men over andre budsjettposter.

Forutsetning for tildeling av midler

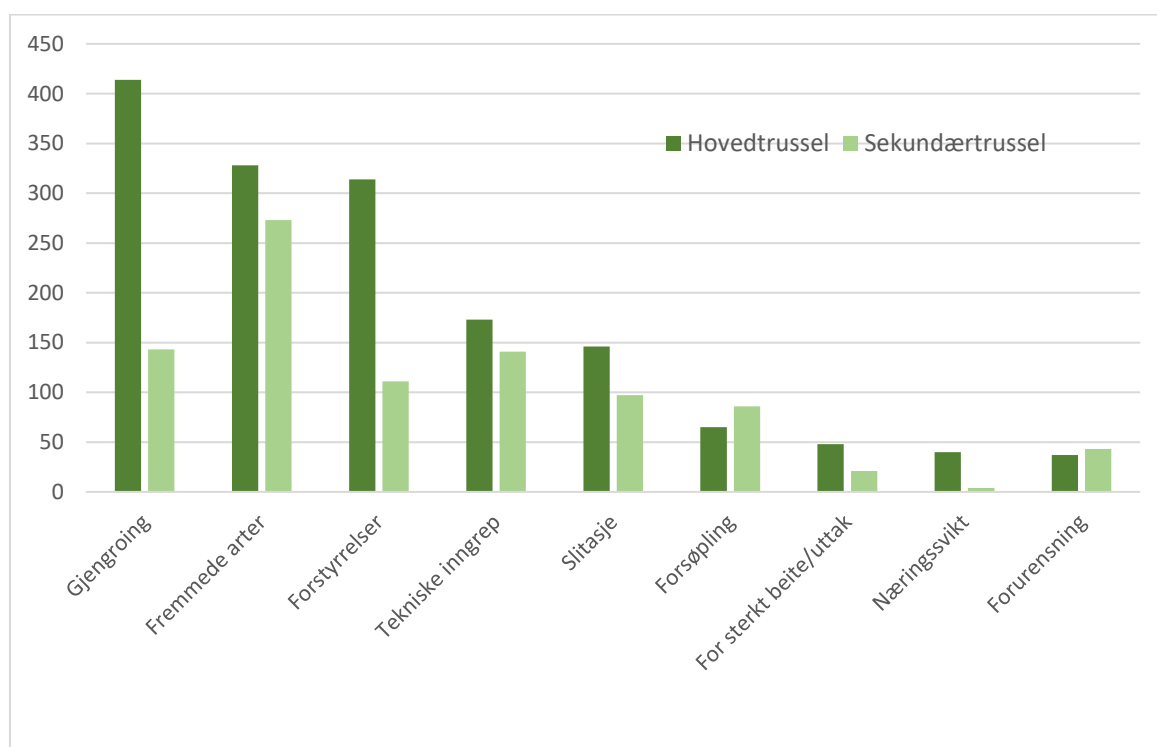
Tiltak skal være forankret i en skjøtels- eller forvaltningsplan, en besøksstrategi for området eller andre relevante styringsdokumenter.

I forkant av innmeldingen må formaliteter rundt tiltaket være avklart, som planavklaringer og innhenting av nødvendige tillatelser for gjennomføring av tiltaket. I tillegg må eierforhold og tilsyns-/drift- og vedlikeholdsavtaler være avklart.

I Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene er det presisert at "For større installasjoner som fugletårn mv. er det krav om en betydelig samfinansiering fra andre for å kunne prioritere tiltaket. Videre må eierforholdet og vedlikeholdsansvaret avklares på forhånd."

Prioriteringer ved bruk av midler til tiltak i verneområder

Klima – og miljødepartementet har bedt om en styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene. Bedring av tilstanden i verneområder, slik at antall truede verneområder reduseres, vil derfor ha fokus. De største negative påvirkningsfaktorene er gjengroing, fremmede arter, forstyrrelse av dyrelivet, tekniske inngrep og slitasje på vegetasjon, figur 1.

Figur 1. Trusselfaktorer i verneområder pr 31.12.2017

Ved fordeling av midler til skjøtsel og besøksforvaltning, skal tiltakene som gir størst positiv effekt på tilstanden og som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer prioriteres.

Etablerte skjøtselstiltak i naturtyper som krever kontinuerlig skjøtsel for å opprettholde god tilstand (løpende

skjøtsel), skal prioriteres høyere enn nye, større prosjekter. Det finnes likevel tilfeller der strakstiltak bør prioriteres. Dette gjelder f.eks. der det oppdages nye forekomster av fremmede arter med stort spredningspotensiale og der trua arter eller naturtyper står i fare for å gå tapt. Et annet eksempel kan være sikkerhetstiltak knyttet til besøksforvaltningen.

I verneområder der verneformålet trues av manglende skjøtselstiltak, og der det er behov for oppstart av tiltak umiddelbart, vil slike tiltak prioriteres foran besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet. Tiltak for å styrke besøksforvaltningen kan eventuelt gå parallelt med nødvendige skjøtselstiltak.

Et delmål med budsjettposten er å tilrettelegge for de besøkende med informasjon i tråd med merkevaren Norges nasjonalparker. I enkelte verneområder er det ikke ønskelig med økt ferdsel av hensyn til verneverdiene. I slike områder er likevel god, oppdatert informasjon i tråd med merkevaren viktig.

Målet med forvaltningen av verneområdene er å redusere truslene mot verneverdiene og å ønske folk velkommen inn for gode naturopplevelser.

Strategien vår for å nå dette målet, vil være å prioritere tiltak som innretter seg mot en bedret tilstand i verneområdene. Dette vil være tiltak som innrettes mot trusselfaktorene for de aktuelle områdene, og slike tiltak kan være både skjøtselstiltak og tilretteleggingstiltak. For å sikre en god opplevelse for besøkende, vil vi følge opp tiltak som er fremmet i besøksstrategier, og inkludert er bruk av merkevaren Norges nasjonalparker.

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler:

1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsar-områder og truede naturtyper prioriteres høyest blant disse tiltakene
2. Løpende skjøtselstiltak
3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging
4. Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk
5. Bruk av merkevaren i øvrige verneområder
6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)

Finansiering av større tilretteleggingstiltak

Midler til opprettelse av installasjoner som informasjonspunkt, toalettbygg og parkeringsplasser i tilknytning til verneområder, må være forankret i en godkjent besøksstrategi for å kunne bli prioritert. Tiltaksmidler kan brukes til (primært å delfinansiere) gjennomføring av denne typen tilrettelegging, og søknader til slike anlegg skal være godt begrunnet med bl.a. informasjon om besøkstall og eksisterende bruk av området.

Tilrettelegging etter universell utforming i verneområder

Universell utforming av stier innebærer krav til dekke, terrengutforming og bredde som vanskeliggjør denne typen tiltak i verneområder. I verneforskriftene er det et generelt forbud mot tyngre tekniske inngrep, og de har som den klare hovedregel ikke dispensasjonsbestemmelser som hjemler universell tilrettelegging i verneområdet. Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i nml. § 48 første ledd, første alternativ, vil sjelden kunne anvendes da universell utforming medfører terrenginngrep som strider mot verneformålet og påvirker verneverdiene. Hvorvidt et omsøkt tiltak er i konflikt med forskriften må vurderes i det enkelte tilfellet.

Utenfor verneområdet, i tilknytning til innfallsporter eller startpunkt, kan det i enkelte tilfeller være aktuelt å etablere tilretteleggingstiltak med universell utforming. Også utenfor verneområder bør forvaltningsmyndighet være bevisst på inngrep som påføres terrenget og gjøre en vurdering av om behovet står i forhold til kostnader og inngrep.

På denne bakgrunnen vil det være høy terskel for tildeling av midler utover det som kan defineres som "enkel tilrettelegging" i verneområder.

Kulturminner i verneområder

Kulturminner er en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Ansvar for oppfølging og ivaretagelse av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Det er egne poster på statsbudsjettet for forvaltning av kulturminner, og tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til dette formålet. Skjøtsel av enkelte kulturminner, slik som steingjerder, gravrøyser og fangstsystemer, kan likevel vurderes prioritert for samfinansiering med kulturminnemyndigheten. Eksempler på tiltak som *ikke* finansieres av tiltaksmidler eller driftsmidler er vedlikehold av bygninger i verneområder. Ansvar for finansiering av vedlikehold og drift av bygninger ligger hos eier.

Fra: Olav Nord-Varhaug[olav.nord-varhaug@miljodir.no]

Sendt: 10.11.2022 07:57:37

Til: Haugen, Jorunn;Gulbrandsen, Jenny Marie;Sødergren, Guro;Odden, Alf;Haug, Jørn Trygve;Grevrusten, Stein Magne;Snøtun, Trygve;Bøe Kildahl, Henriette Othilie;Valan, Sindre Kolstad;Sveen, Kari;Ullring, Ulf;Liebe, Morten;Vestvik, Andrea;Sørli, Kristine;Rødstøl, Mari Melbø;Stensby, Trond;Berge, Eirin;Nystuen, Hilde;Bjurstedt, Carl S.;Sem, Gunhild Kirsti;Svendsgard, Bernhard;Nystad, Ingvild Hansen;Skjelbostad, Isa;Kvalshaug, Ole-Jakob;Aarstrand, Bjørnar;Pettersen, Oskar Nyheim;Sørensen, Emma Andrea;Andersen, Erik Jonas;Rova, Johan;Ingvaldsen, Inge Sollund;Turtum, Marte;Halvorsen, Morten;Buttingsrud, Trond Erik;Jaren, Hege;Olsen, Monika;Skjemstad, Oddrun;Hansen, Stine Emilie Nøding;Benonisen, Rune;Blixgård, Asgeir;Bjerka, Ida Steien;Vistnes, Ingunn Ims;Salmila, Karoline;Østereng, Geir;Solbakke, Jørgen Eira;Baardvik, Bjørn Morten;Kollstrøm, Rolf;Birkeland, Ingve;Tødås, Tore;Thyrum, Kirsten;Bull, Hans;Nisja, Eli Grete;Slettom, Lars;Berger, Marit Sophie;Pettersen, Roar;Strand, Sigbjørn;Sønstevoll, Eirik;Eide, Sara Kristiane;Moen, Hege Sæther;Sjømæling, Anne;Herregården, Kristian Kvaalen;Johannessen, Morten;Haavik, Astrid Bakke;Gjerde, Marthe;Hauge, Tor Arne;Nedrelo, Eldrid;Nornes, Anbjørg;Vallestad, Jorunn;Andersen, Ivar Optun;Røyrvik, Alf Erik;Hafstad, Inge;Aasland, Øistein[johau@statsforvalteren.no;fmavjmg@statsforvalteren.no;fmavgso@statsforvalteren.no;fmroaad@statsforvalteren.no;fmavjth@statsforvalteren.no;fmopsmg@statsforvalteren.no;tr sno@statsforvalteren.no;hotbk@statsforvalteren.no;sikva@statsforvalteren.no;fmopksv@statsforvalteren.no;fmopuul@statsforvalteren.no;fmopmli@statsforvalteren.no;anves@statsforvalteren.no;fmopkso@statsforvalteren.no;mamro@statsforvalteren.no;trste@statsforvalteren.no;fmopebe@statsforvalteren.no;fmhehiny@statsforvalteren.no;fmopcsb@statsforvalteren.no;g ukse@statsforvalteren.no;besve@statsforvalteren.no;fmmrinny@statsforvalteren.no;isskj@statsforvalteren.no;oljvk@statsforvalteren.no;bjaar@statsforvalteren.no;onpet@statsforvalteren.no;emaso@statsforvalteren.no;erjan@statsforvalteren.no;jorov@statsforvalteren.no;fmnoii n@statsforvalteren.no;martu@statsforvalteren.no;mohal@statsforvalteren.no;fmputeb@statsforvalteren.no;fmbuhja@statsforvalteren.no;fmosmoo@statsforvalteren.no;fmrtrds@statsforvalteren.no;fmfisenh@statsforvalteren.no;fmtrrub@statsforvalteren.no;fmtrakb@statsforvalteren.no;isbje@statsforvalteren.no;fmfiivi@statsforvalteren.no;fmfikasa@statsforvalteren.no;fmfigos@statsforvalteren.no;fmfijeso@statsforvalteren.no;fmtrbmb@statsforvalteren.no;fmfiresk @statsforvalteren.no;fmtribi@statsforvalteren.no;fmllto@statsforvalteren.no;fmllkth@statsforvalteren.no;buhan@statsforvalteren.no;fmtnegn@statsforvalteren.no;lasle@statsforvalteren.no;fmtnlmsb@statsforvalteren.no;ropet@statsforvalteren.no;stsig@statsforvalteren.no;eison@statsforvalteren.no;sakei@statsforvalteren.no;hesmo@statsforvalteren.no;ansjo@statsforvalteren.no;krkhe@statsforvalteren.no;fmtemjo@statsforvalteren.no;fmhoabh@statsforvalteren.no;magje@statsforvalteren.no;toaha@statsforvalteren.no;fmsfene@statsforvalteren.no;fmsfano @statsforvalteren.no;joval@statsforvalteren.no;ivoan@statsforvalteren.no;fmsfalr@statsforvalteren.no;fmliha@statsforvalteren.no;fmhooaa@statsforvalteren.no]

Kopi: Ingrid Moe Dahl[ingrid.moe.dahl@miljodir.no];

Tittel: Driftsmidler 2023

Hei

Dere har allerede fått veiledningsbrevet ad innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder inkludert restaurering på post 1420.31. Dette brevet ligger også på FM-nett. I ESS er det også en kort veiledning til søknad om midler til drift av styrer, forvaltningsplaner, besøksstrategier mm på post 1420.21. Mange styrer har tidligere år meldt inn behov for midler til årlige driftsutgifter i/ved verneområder som drift av toalettanlegg, brøyting, vedkjøring mm. Dette er det etter postformålet ikke rom for å finansiere innen post 1420.31 som er en investeringspost. Slike utgifter kunne vært postert på driftsposten 1420.21, men der er det ikke satt av noen ramme til denne type driftsoppgaver. Flere av dere har sendt brev både til oss og KLD om denne problemstillingen.

I budsjettproposisjonen for 2023 er det lagt inn et nasjonalparkløft med bl a tre nye forvalterstillinger og to nye besøkssentre. Post 1420.31 er også økt med 4 mill kr i tiltaksmidler som er tenkt brukt til tiltak for å håndtere økt besøk, herunder midler til

vedlikehold, fornying mv. av infrastrukturtiltak i nasjonalparkene.

Miljødirektoratet vil trolig også få i oppdrag å foreslå en ordning for fast fordeling av grunnstøtte til nasjonalpark- og verneområdestyrer for vedlikehold av infrastruktur, informasjonsarbeid mv, men som også skal kunne dekke den type driftsoppgaver som det er problematisk å kunne dekke innenfor dagens budsjettammer. Dette er en ordning som, dersom den blir innført, vil gjøre det unødvendig å søke om denne type utgifter fra år til år. Vi ber derfor om at dere presiserer hva dere har av denne type årlige kostnader i søknadene om midler på post 1420.31 for 2023.

Hilsen

Olav Nord-Varhaug

Fagdirektør, verneområdeseksjonen

mobil: 900 23242

olav.nord-varhaug@miljodir.no

www.miljodirektoratet.no | www.miljostatus.no

sentralbord: 73 58 05 00

Innspill om ønsket SNO ressurs i verneområder. (Sett inn nye linjer for hvert ønsket utført oppdrag)									
2023									
Forvaltningmyndighet									
	Fylles ut av SNO								
Verneområde/Tema	Prioritering	Beskrivelse av oppdrag og metode	Forankring i planverktøy	Rapportering (Verneområdelogg, Artsobs, Natstat).	Merknad	Ansvarlig i SNO-L	Tidsbruk (dagsverk)	Gjennomført ja/nei	Kommentarer
Verneområde/Tilrettelegging									
Kanalisering av ferdsel Buessanden	2	Gjerderstolper og tau, samt turskilt	Tiltaksplan		Gjøres i samråd med forvalter. Må gjøres på våren før turistsesongen starter for fullt i mai.				
Tilretteleggings tiltak Buessanden	1	Bistå forvalter under oppfølging av entreprenør	Tiltaksplan		Større tilretteleggingstiltak for Buessanden er planlagt for høsten 2023, uke 35 - 39. Det er ønskelig at SNO bistår som prosjektleder.				
Mindre tilretteleggingstiltak og kanalisering Fredvang - Ryten - Kvalvika.	3	Noe klopping og rensing av berg, skilting og kanalisering.	Tiltaksplan		Gjøres i samråd med forvalter. Vår og sommer.				
Oppsetting av infoskilt rasfareskilt Buessanden	4	infoskilt om sporløs ferdsel	Tiltaksplan		5 plakater: Reine Ytre havn, Torsfjorden, Fredvang skole, Kjerkfjorden, Innersand (sistnevnte forutsetter at man får opp skiltstativ.				
Utprøving av lettere tilretteleggingsmetode - Bunesfjorden	5	"fiberduk" av ull med bæremasse. Utprøving på 10 - 20 meter	Tiltaksplan		Våren. Hensikten er å få prøvd ut dettes om et alternativ tilretteleggingstiltak i Bunesfjorden.				
Verneområde/Skjøtsel									
Verneområde/Bevaringsmål									
Ferdselstelling	1	Bunesfjorden, Kjerkfjorden, Refsvika	Besøksstrategi		3 tellere, plassering samme som i 2022				
Verneområde/Tilsyn og kontroll									
Oppsyn og kontroll med droneviksomhet	1	Ryten, Kvalvika, Buessanden	Annet (beskriv)		Verneforskriftens § 10, prioriteres spesielt i juni-august				
Verneskilt	2	Oppsett verneskilt på flere områder	Annet (beskriv)		Verneforskriften, forvalter utarbeider prioriteringsliste (Helle, Hermanndsalstinden). Nye droneskilt				

Moss kommune
Trøgstad kommune
Ullensaker kommune
Elverum kommune
Tolga kommune
Tynset kommune
Os kommune
Gjøvik kommune
Dovre kommune
Lom kommune
Vågå kommune
Ringebu kommune
Gol kommune
Hol kommune
Tinn kommune
Hjartdal kommune
Fyresdal kommune
Tokke kommune
Kristiansand kommune
Hægebostad kommune
Sirdal kommune
Stavanger kommune
Haugesund kommune
Suldal kommune
Karmøy kommune
Bergen kommune
Stord kommune
Kvinnherad kommune
Ulvik kommune
Vik kommune
Luster kommune
Naustdal kommune
Gløppen kommune
Vanylven kommune
Rauma kommune
Sunndal kommune
Rindal kommune
Steinkjer kommune
Namsos kommune
Hemne kommune
Snillfjord kommune
Frøya kommune
Meldal kommune
Røros kommune
Holtålen kommune
Tydal kommune
Stjørdal kommune
Frosta kommune
Røyrvik kommune
Namsskogan kommune
Grong kommune
Høylandet kommune
Flatanger kommune
Nærøy kommune
Inderøy kommune
Hattfjelldal kommune
Tromsø kommune
Hammerfest kommune
Ålfotbreen verneområdestyre
Ånderdalen nasjonalparkstyre
Blåfjella-Skjækerfjella-Lierne nasjonalparkstyre/ Låarte-Skæhkeren-Lijre nasjonalpaarhkeståvroe
Verneområdestyret for Brattefjell-Vindeggen landskapsvernområde
Breheimen nasjonalparkstyre
Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/ Børgefjell nasjonalparkstyre
Dovrefjell nasjonalparkstyre
Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia
Folgefonna nasjonalparkstyre
Nasjonalparkstyret for Forollhogna
Nasjonalparkstyret for Fulufjellet
Færder nasjonalparkstyre
Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde
Hallingskarvet nasjonalparkstyre
Jomfruland nasjonalparkstyre
Jostedalsbreen nasjonalparkstyre
Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen
Verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder
Langsua nasjonalparkstyre
Lofotodden nasjonalparkstyre
Njaarken vaarjelimiedajve/ Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre
Verneområdestyret for Lyngsalpan landskapsvernområde/ Ittugáissáid suodjemeahccestivra
Midtre Nordland nasjonalparkstyre
Møysalen nasjonalparkstyre
Naustdal-Gjengedal verneområdestyre
Verneområdestyret for Nordkvaløya-Rebbenesøya
Nærøyfjorden verneområdestyre
Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder
Raet nasjonalparkstyre
Nasjonalparkstyret for Reinheimen
Nasjonalparkstyret for Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi landskapsvernområde
Rohkunborri nasjonalparkstyre
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Seiland/Sievju nasjonalparkstyre
Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane landskapsvernområde
Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen
Nasjonalparkstyret for Skarvan og Roltdalen og Sylan
Stabbursdalen nasjonalparkstyre/ Rávttošvuomi álbmotmeahccestivra/ Rautusvuoman kanalistarhaan johtokunta
Stølsheimen verneområdestyre
Sølen verneområdestyre
Forvaltningsstyret for Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat
Verneområdestyret for Trollheimen
Varangerhalvøya nasjonalparkstyre Várnjárgga álbmotmeahccestivra Varenkinniemen kansalistarhaan styyri
Vega verneområdestyre
Ytre Hvaler nasjonalparkstyre
Anárjoga álbmotmeahccestivra / Anárjohka nasjonalparkstyre
Nasjonalparkstyret for Øvre Dividal nasjonalpark og Dividalen landskapsvernområde
Øvre Pasvik nasjonalparkstyre -Báhčaveaji álbmotmeahccestivra
Statsforvalteren i Agder
Statsforvalteren i Rogaland
Statsforvalteren i Vestland
Statsforvalteren i Møre og Romsdal
Statsforvalteren i Oslo og Viken
Statsforvalteren i Innlandet
Statsforvalteren i Trøndelag
Statsforvalteren i Nordland
Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Forvaltningsplan

Skjøtselsplan

Tiltaksplan

Besøksstrategi

Annet (beskriv)

Verneområdelogg

Artsobs

NatStat

Arkivsaksnr: 2022/7283-0

Saksbehandler: Ole-Jakob Kvalshaug

Dato: 23.11.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lofotodden nasjonalparkstyre	61/22	30.11.2022

Møteplan for Lofotodden nasjonalparkstyre - 2023

Forslag til vedtak

Lofotodden nasjonalparkstyre vedtar følgende møteplan for 2023:

Nasjonalparkstyremøte	Dato
1	Februar
2	juni
3	august
4	oktober
5	desember
Rådgivende utvalg	Dato
1	
2	

Bakgrunn

Med oppstart på forvaltningsplan bør det legges opp til minimum fem styremøter i løpet av året 2023. Ett av styremøtene kan kombineres med flerdagers befarings/ studietur.

For rådgivende utvalg har styret vedtatt et mandat som sier at utvalget skal ha to årlige møter, hvor ett av møtene skal gjennomføres med hele styret. Det er hensiktsmessig at rådgivende utvalg er referansegruppe under arbeidet med forvaltningsplan.

Konklusjon

Klageadgang:

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen vil være tre uker etter at vedtaket er mottatt. Eventuell klage sendes gjennom nasjonalparkstyret.

Andre relevante dokumenter, ikke vedlagt:

ST 62/22 Eventuelt